

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204794

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—881—3-8-74—15,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **T83-1**
R168

Accession No. **T4446**

Author

Title

This book should be returned on or before the date last marked below.

చైతన్య - రాధమ్మ

దిగుమర్తి రామారావు

ప్రజా విజ్ఞాన కేంద్రం

హైదరాబాద్

ప్రథమ ముద్రణ 1955

సర్వహక్కులు గ్రంథకర్తవి

★

మూల్యము :

రూ. 1 — 8 — 0

ప్రొఫెసీ ముద్రణాలయము
నుచిరీపట్టణము

పరిచయము

‘సీత - రాధమ్మ’ — ఇవి రెండు కథలు. వీనిక రక్త శ్రీ దిగుమ రి రామారావు, ఎం. ఎ., ఎల్.ఎల్. బి. గారు. సుమారు పాతిక సంవత్సరాలకు పూర్వము వీరిలో నాకు పరిచయభాగ్యము కలిగింది. ఆప్పుడే వారు చిన్న చిన్న రచనలు చేస్తున్నారు. నేటి రచయితలపై వారికి ఆభిమానం అధికంగా ఉంటుండేది. వారు సౌజన్యమూర్తి. సున్నితమైన మనస్సు వారిది. తరువాత వారు పెద్ద పరీక్షలలో ఉత్తీర్ణులైనారు. న్యాయవాదవృత్తి ‘వారికి కచ్చలేదు. పత్రికా రచయితల పరీక్ష పంజాబు విశ్వకళాపరిషత్తులో చదివి ఉత్తీర్ణులైనారు. అనేక ఇంగ్లీషు పత్రికలకు కాన్ని వెలుగు పత్రికలకూ తమ రచనలు పంపుతూ ఉన్నారు. రెడ్డిఫ ముగా కీర్తి గడించుకొంటున్నారు. ‘Land Problem’ మీద వారు వ్రాసిన ఒక ఇంగ్లీషు గ్రంథము బొంబాయి నుండి వెలువడింది. ఈవిషయములన్నీ నేను వ్రాయడానికి కారణము వారు ప్రతిభా కారి అని చెప్పడానికే.

‘సీత’ — ఇది ఒక కథ. దీనిని కథ అనేబరులు Sketch అంటే బాగుంటుంది. ఇందులో కథావస్తువు లేదనే చెప్పాలి. ఇందులో ఉన్నది మాత్రం దంపతుల ఇష్టాగోష్టి.

“కథ చదివావా, ఎలాగుంది? ... నవ్వుతా వెండుకూ?”
 “ఇట్లారాకాశామిటి! పోనిస్తురూ, కోణా మాట్లాడుకునే సంగతులన్నీ కథలో రాయడం ఎందుకూ?”

‘సీత’ లో భార్యా భర్తలు కోణా మాట్లాడుకొనే సంగతులు రామారావుగారు ఉల్లేఖించారు.

“పాయంకాలం, సీతలో వాళ్ళమ్మమ్మ ‘ఇదేమి చోద్యమే, కోణంకా నీ ముగుడిలో ముచ్చటలతోనే సరిపోతుంది; ఆవుకి పాలు పిలికి, దీపాలు వెలిగించు’ అంటుంది,”

మొగుడితో భార్య మచ్చటూ, భార్యతో మొగుడి మచ్చటూ — ఈ గ్రంథంనిండా ఉన్నది.

పని సంవత్సరముల బాలిక ఈ కథ చదివి బాగులేదంటి. ఇంకావై సంవత్సరముల యువకుడు చదివి బాగుండన్నాడు. నాబోటి ముసలివాళ్ళకు సుప్తస్వప్నములు మోగొక్కంటవి. ఈకథలో మన తెలుగు సాంసారీక జీవనము ప్రతిబింబిగా ఉన్నది.

ఇటీవల 'రాధమ్మ' కథలోనూ తెలుగు సాంసారిక జీవనము కళ్ళకు కట్టికట్టు శ్రీ రామా రావు గారు చిత్రించారు. ఇందులో కథావస్తువు కంచిత్రం ఉంది — సత్యం లెలు పొన్నటిని, కాళాభైతము లెక్కచేయక, రాధమ్మ పింతలికొడుకు మూర్ఖత్వ చిత్రి చేయబడం. పాపం, రాధమ్మ భక్తి గతినిండం ముఖ విచారం కలిగిస్తుంది. ఆమెతో మనకింతి పరిచయం కలిగించాగు గ్రంథకర్త. రాధమ్మపై సన్యాసిత్వం ఆమాణకథ ప్రేమ, రాధమ్మ సౌఖ్యము, జగన్నాథం మంచితనం, సత్యం ఆమ్మ ఆమ్మమ్మల కలిసిగట్టుతనం — ఇవన్నీ మెచ్చుకోదగ్గవి.

ఈకథలు ఉద్రేకాన్ని కలిగించవు, మనస్సును కలతబెట్టవు. ఎట్టి సమస్యలను శేరేత్తింపవు. నడిజూలవలె బారిపోనూ ఉంటవి. తెలుగు సాంసారాల శాంతజీవనమును ప్రతిబింబింప జేస్తూ ఉంటవి. ఏటి సారస్వతములో ఉచితమైన స్థానమున్నది.

నర్సాపురం }
19-12-55 }

చింతా దీక్షితులు

నీ త

౧

తెరిపి లేకుండా అదేవాన; ఇవాళకి అయిదో రోజు. కిటికీలోంచి పైకిచూస్తూ మంచంమీద కూర్చున్నాను. టపటపమని కిటికీ సిమెంటుకేకుమీద ఇంటి చూడనుంచి చినుకులు అవిరామంగా పడుతున్నాయి. కేళి చివరనుంచి నరసగా ఎన్నో నీటిధారలు ఒక్కసాగానా ఆగకుండా తడేకతీరులో పడుతున్నాయి. కనిపించినంతవరకూ అంతా వానే; ఎటువేపుచూసినా సో. దూరాన్ని, కాలువ అవతల ఎవరో తాటాకు గొంతువేసుకు వెళుతున్నారు. ఆ ఏకాంత బాటనార తప్ప, యింకెవ్వరి సంచలనమూ లేదు. ఒక్కసార ఖలుమ్మని నోరూకేలా వాసనవేసింది. వెనక్కొర్రెసి చూచాను. మంచం రెంహోపక్క బల్లమీద కూర్చున్న ఘటహారంపెట్టి, నీత నిల్చుంటుంది. "ఏమిటలా చూస్తున్నారు?" "ఏమీలేదు; వానచూస్తున్నాను. చాలా సేపు నిల్చున్నావేమిటి?"

"లేదండీ, యిప్పుడే వచ్చాను."

"కూచో నీ తా."

"అలాగే; పుచ్చుకోండి, చల్లారిపోతుంది."

“నువ్వు యిక్కడే ఫలహారం చెయ్యకుండాదూ?”

“వస్తా, వంటంట్ల కొంచెం పనివుంది.”

“సరే. ఎచ్చాక తలదూవ్వాలి సుమీ!”

“ఊం” సీత వెళ్లిపోయింది...

హెచ్చుతగ్గులు లేకుండా ఒక్కలాగే అదే శబ్దంతో కురుస్తూన్న వాన మిళ్లీ చూస్తూకుండుచున్నాను. సీతవచ్చి తలకి సుంనెరాసి, నువ్వుడిం మొదలుపెట్టింది. తల దువ్వుతుంటే నాకు నిద్రవచ్చేస్తుంది. చిన్నప్పడు అమ్మకుండా ఏమీ సంపెట్టకుండా చాలాసేపు దువ్వేడి. కర్మంబాలక అక్కయ్య నోసారి దువ్వు సున్నాను; ‘మరెప్పడు దువ్వుమనకుండాదురా’ అనుకున్నాను.

“దువ్వుడం అయింది; అద్దంబో చూసుకోండి.”

“అప్పుడే అయిపోయిందీ; మరికొంచెంసేపు దువ్వేద్దూ, హాయిగావుంది.”

“పాపిడి సరింగా వచ్చేసిందండీ; యింకదువ్వుతే చెరిగిపోతుంది.”

“పరతాలేదు; కావలిస్తే చెరిపేసి మళ్లీ దువ్వు.”

“బాగుంది; ఏం ఆలోచనలండీ!”

సీత లోపలికి వెళ్లిపోయింది...

కొంచెంసేపుండి, ఏమిచేస్తూందో చూద్దామని

వెళ్లాను. చాపమీద కూర్చుని తల దువ్వుకుంటూంది.

“నేను సిగముడి వేసేదా?”

“పాపిడంతా కలిపేసి, అప్పట్లాగ జుట్టంతా చిక్కు పెట్టేస్తారు.”

“కావలిస్తే అద్దంలో చూస్తూండు. ఈనూరు బాగా సిగచుట్టకపోతే అప్పుడను.”

“దువ్వుకోవడ మయిపోయింది; పువ్వులు పెట్టు కోవడమే.”

“ఆయిహాయి ; మల్లెపువ్వులెక్కడివీ?”

“మన పెరట్లోవే.”

“మన పెరట్లో మల్లెము కెక్కడుంది?”

“గన్నేరుచెట్టువార లేవుటండీ?”

“అహా, ఉన్నాయి కాంసు కాని, రాత్రి నేను కూడా వండడానికి నచ్చేదా?”

“మీరెందుకూ, ఏదో రాసుకోవాలన్నారా?”

“రాసుకోవాలి కాని, ఒక్కర్తివీ వండాలి, చిరాగ్గావుంటుండేమో.”

“అబ్బే, చిరాకేమిటి? ఇద్దరికి వండడం ఓ పెద్దపనా? మీరొస్తే, అన్నిట్లో ఏదో ఒకటి ఎవ్చో తక్కువో పడుతుందికూడాను.”

“పోనీలే, నీకంత యిష్టంలేకపోలే.”

“ఇస్తాని కేముందండి, మీ కెందు కీ యిబ్బందని అన్నానుగాని?”

“సరేకాని, పప్పులుసు వండేం?”

“అలాగే; ఏకూర వండేది?”

“నీ కిష్టమైనది వండు.”

“అన్నట్టు దేముడి గూట్లో దీ పం వెలి గించాలి”...

ఇందాక గాలివచ్చి మేఘాలు కొంచెం చెదిరి పోయాయి. అక్కడక్కడ చుక్కలు కనిపించాయి కూడాను; కాని, మళ్ళీ జల్లువచ్చేటట్టుదే. లాంటిరు వెలిగించి, బల్ల మీదపెట్టి, రాయడానికి కూర్చున్నాను. ఉండుండి చలిగాలి వీస్తూంది. బెకబెకమని కప్పల చప్పుడూ, రివ్ రివ్ మని గాలిశబ్దం తప్ప ఈనిశ్శబ్దమైన రాత్రికి మరే అంతరాయం లేదు. ఇప్పుడేమిటి రాయడం? నేను సరిగ్గా అరగంటకూర్చుని రాయలేను. పుస్తకం, కలం అక్కడ పడేసి, వంటింటి గడపవద్దకు వెళ్ళాను. పొయ్యిలో మంట వెచ్చగా నిబ్బరంగా రకరకాల నాట్యం చేస్తూంది. పక్కనే నల్లపిల్లి కళ్లు మూసుకుని నిశ్చింతగా పడుకుంది.

“ఏం, రాయకుండా వచ్చారు?”

“పులుసువాసన వేశాక మరి వుండలేక

పోయాను. నీ కెవరు సీతా, యింతబాగా వంట నేర్పారు ?”

“అమ్మ.”

“మీ అమ్మ వండుతూంటే రోజూ నేర్చుకునే దానివికదూ. పెళ్ళిడు అమ్మాయిలంతా యిలాంటి పనులే నేర్చుకుంటూంటారు. కాపరానికి వెళ్ళేముందు అక్కయ్యకూడా అంతే.”

“వదినె చాలా పొదుపుగా వండుతుంది ; ఆ నేర్పు మరెవరికీ లేదు.”

“ఏమి నేర్వో కాని, నీవంటంత రుచిమాత్రం వుండదు.”

“అవును, పొరుగింటి పుల్లకూర రుచి.”

“అదేమో ; మీయింట్లో ఉన్నంత రుచిగా నాకు మరెక్కడా వుండదు. ఎలాగేనా మీ అమ్మ చాలా బాగా వండుతుంది.”

“అమ్మకంటే అమ్మమ్మవంట ఇంకా బాగుంటుంది.”

“అలాగా ; కరివేపాకుపచ్చడి మటుకూ మా అమ్మ చాలా కమ్మగా చేస్తుంది.”

“అవును ; అత్తయ్యకన్నీ చేతనవును. ఏదైనా కమ్మగా వండుతారు.”

పిల్లి కళ్లు తెరిచింది. ఒకసారి పొడుగ్గాను,

ఒకసారి నిలువుగాను సాగి ఒళ్లు విరుచుకొని, ఆవలించి నావేపు అనుమానంతోచూసి 'మ్యావ్' అంటూ సీతదగ్గరకి వెళ్ళింది. సీతంటే దానికి భయమూలేదు, అనుమానమూలేదు. ఎప్పుడూవెనకాలే కాళ్ళలోనూ, చీరలోనూ పడుతూ చనువుగా తిరుగుతుంది. 'ఫీ, ఇమ్' అని సీత దాన్ని బెదిరిస్తుంది, కాని అది కళ్ళుమూసు కుని అక్కడే మళ్ళీ నక్కి కూర్చుంటుంది. సీత కోంబడ డంకాని, కోపం తెచ్చుకోవడంకాని నాకు గుర్తే లేదు. ఆ పిల్లినే ఎప్పుడేనా, చాలా చిరాకు వేసి నప్పుడు, చీపురుతో కొడుతుంది. గట్టిగా కొట్టానను కుంటుంది కాబోలు! అప్పుడామె కోపంచూస్తే నాకు చెప్పతరంకాని నవ్వువస్తుంది...

“వంటయింది ; మడికట్టుకోండి.”

“ఇద్దరం కలిసే భోజనం చేదాం.”

“అలాగే.”

“అన్నట్టు ఏం కూర వండేవు ? నూ కమ్మని వాసన వేస్తుంది.”

“పోల్చుకుందురు కాని, వుండండిమిరి.”

“ఏదో కొత్తమోస్తరు వంటకం చేసినట్ట న్నావే!”

పిల్లి నావేపు కోపంతోచూసి, మ్యావ్ అంది,

దానికి భోజనానికి వేళైనా, నేనింకా రావడంలేదని కాంసు దానికి విసుగు...

యథాప్రకారంగా మళ్ళీ ముసురుపట్టింది. ఇం దాక కొంచెం తెరిపి యిచ్చింది, కాని భోజనం చేసేసరికి నల్లని మేఘాలు మూసుకు వచ్చేశాయి. వాన - ముసురునుంచి కాబోలు, ఈ రాత్రి ఎంత ప్రశాంతంగా వుండ! ఇలా, వెలిసే సూచనలేమీ లేకుండా, వాన కురుస్తూంటే నాకు చాలా సరదా. మిగిలిన ప్రపంచకంతో సంబంధం లేకుండా ఈ గ్రామాన్ని ఈయింటినీ, నన్ను సీతనీ, వేరుగా, మరుగ్గా వుంచినట్టు చేసేస్తుంది వాన. కాని, యింట్లో ప్రతిగదీపమూలో కారుతూన్నట్టే వుండ. నీతి వంటిల్లు చక్క బెడుతూంది కాబోలు.

“నీతా!”

“అ..”

“ఇంటి పనులన్నీ అయియాయా?”

“ఇదిగో వస్తున్నా ; అయితే కాఫీపెట్టమన్నా రేమిటి?”

“అబ్బా, ఎంత జ్ఞాపకం వుంచుకున్నావు! మళ్ళీ నీళ్ళు కుంపటిమీద పెట్టాలికాంసు ; పోనీలే, రా.”

“నీళ్లు మరుగుతూనే వున్నాయి.”

“అయ్యో, ఉండు, గుండ వేసేకు, నే నొచ్చి వేస్తా.”

లోపలికి వెళ్లాను. సీత వంటిల్లు తుడిచి, అన్నీ చక్కపెట్టి అన్నితలుపులూ వేసుకుని, మధ్యనట్టింటిలో కుంపటి దగ్గర ఏదో తింటూ కూర్చుంది. నేను రావడంచూసి మెల్లగా నమలసాగింది.

“అయ్యో! నా కివ్వకుండా తినేస్తున్నావుకదూ?”

“అబ్బే, జంతుకలండి. మొన్న పిన్ని వచ్చి నప్పుడు అమ్మ పంపింది. కొంచెం సూనెవాసన వేస్తున్నాయని మీ కివ్వడానికి మొహమాటపడ్డను.”

“పంవాలేదులే. కొంచెం యిట్టూ; జంటికలు తిని చాలా రోజులైంది.”

‘దానికేంభాగ్యం? రేపు పిండివిసిరించి చేస్తాను లెండి’ అంటూ జంటికలజాడీ అల్పాడునుంచి తీసుకు వచ్చింది. నేనొక జంటిక విరక్కుండాతీసి తినడం మొదలుపెట్టాను.

“ఏం సీతా, సూనెవాసన... బాగులేవన్నావు. నా కేవాసనాలేదు; చాలా బాగున్నాయే! చూపిస్తే నీకు దక్కకుండా తినేస్తానని కాబోలు చెప్పావుకావు!”

సీత నవ్వుసాగింది. ఆ జంటి కయిపోగానే, బాగుందంటూ మరోముక్క తీశాను.

“చాలైంది. బాగున్నాయని అన్నీ తినేకండి ; ఇవాళ పప్పులుసుకూడాను.”

“ఈ ముక్కొక్కటే తింటాను ; అలాగేనా ? పాపం, నీకోసం ఎంతో ఆపేక్షతో మీఅమ్మ పంపిస్తే, మధ్య నేను తినడం ఏమిటి ? నీ జంతికలన్నీ నేనే తినే శాసని నువ్వుకాని ఉత్తరం రాశావంటే మీఅమ్మకి నామీద కోపంరాగలను.”

“బాగుందండీ ! కావలసినన్ని పుచ్చుకోండి ; ఇవాళ అన్నీ తింటు అరగదని అన్నాను. ఈ జాడయిలాగే వుంచేస్తాను. రోజూ మీరే తిందురుగాని. అమ్మ మరీసంతోషిస్తుంది. ‘నువ్వుచేసిన జంటికలు చాలా బాగున్నాయట ; మళ్ళీచేసి పంపించు’ అని ఉత్తరంకూడా రాస్తాను.”

“మీఅమ్మకి జంటికలు చెయ్యడం గాగా వచ్చునే?”

“జంటికలు చెయ్యడం ఎవరికీ రాదుకాని, ఇంక గుండవెయ్యండి.”

నేను గరిటతో గుండతీశాను.

“ఇదంతా వేస్తారేమిటి ? సరిపోయింది ! ఇలా తెండి.”

“ఇంతేనా ? చిక్కగావుంటేకాని నాకు సయ్యించదు.”

“కావలసినంత చిక్కగావుంటుంది; వెయ్యండి.”

“ఉం, దింపేసేదా?”

“ఉండండి, నే దింపుతా.”

“పాలేవీ?”

“అల్లారుబ్బో వున్నాయి.”

పాలు, పంచదార తీసుకొచ్చాను. సీత కాఫీ కలపడం మొదలుపెట్టింది.

“కాఫీ మా మంచివాసనవేస్తుంది. ఇవాళే గింజలు వేయించి గుండచేశావేమిటి?”

“లేదే. చల్లరపెట్టాను; ఆగళాసిలాయివ్వండి.”

“ఇల్లంతా కారుశూంది, పక్కచుట్టేశాను. ఎక్కడ వేసుకుందా?”

“బీరువాగదిలో కారదేమో?”

“అబ్బా, అక్కడ చలి జోరుగావేస్తుంది.”

“కిటికీరెక్కలు వేసేద్దాంలండి. కాఫీపుచ్చుకోండి.”

“కొంచెం నువ్వుపుచ్చుకోవూ?”

“తాగేద్దురూ, మల్లీవం లేమిటి? భోజనంచేశాక నా కలవాటులేదు.”

“అలవాటుకేముంది? నువుకూడా కొంచెం తాగుతెనే కాని...” అప్పుడే మ్యాప్ అంటూ పిల్లి కుంపటిదగ్గర చేరుకుంది. దాన్ని తోలి, కుంపటి

అర్చి, గళాసులూ అవీ ఓమూలపడేసి, ఇద్దరం లాంతరు తీసుకుని వచ్చేశాం. నట్టింటిగది పై నిఘడియ వేసి, బీరువాగదిలోకి మంచం తీసుకువెళ్లాం.

పక్కమీద విశ్రమించిన నాకు తాంబూల మందిచ్చి, తానుకూడా వేసుకొని, సీత నాకాళ్ళు పడుతూ కూర్చుంది.

“భార్య కొరికియిచ్చిన తాంబూలం కొంత మంది వేసుకుంటారుట; నిజంవే?”

“నాకేం తెలుసు? అయినా, ఎవరోనా వింటే నవ్వి పోతారు; సిగ్గుచేటుమాటలు! వూరుకోండి.”

భోజనాయాసంచేత నాకు కొంచెం కునుకు పట్టింది. మళ్ళీ బాగా తెలివివచ్చింది.

“సీతా!”

“ఊం.”

“కాళ్ళుపట్టడం చాలుకాని, ఓకథ చెప్పవూ?”

“నాకేం కథలొచ్చునండీ?”

“మీఅమ్మ నీకు చిన్నప్పుడు చెప్పలేదూ? ఏదేనా ఒకటి చెబుదూ.”

“అలాగే.”

“రా మరి; దగ్గరగా కూచో. ఆం, నవ్వుతున్నావూ; నీదగ్గర ఎంత మంచివాసన వేస్తూంది!”

“నేనేం అత్తరు రాసుకున్నానుగనుకనా వెయ్యి డానికీ?”

“అత్తరుసంగతి కాదుకాని, నీతల్లో పువ్వుల సువాసన. ను వేచీత కట్టుకున్నా బాగుంటుంది సుమీ! నేను చూడు ఎలాగుంటానో!”

“ఊరుకోండి, ఎవరేనా వింటే నవ్వుతారు. కథ వినండి.”

“ఊర, పోనీ చెప్పా.”

“అనగా, అనగా ఓ పూల్లో ఓ అవ్వవుండే దిట. ఆ అవ్వలో మనుమరాలు వుండేది. అమ్మాయికి పదహారు పద్దెనిమిదేళ్ళు వచ్చేళాయి, యింకా పెళ్ళి కాలేదుట; కాని, ఆ అమ్మాయి చాలాచక్కనిదీ. మంచిదీనుట”

“నీ కంటే?”

“నే నొక లెక్కా, ఆ పిల్లముందు!”

“కాదు. నీ ముందే ఆపిల్ల పనికిరాదు.”

“బాగానేవుంట! కథ చెప్పనివ్వరా ఏమిటి?”

“ఆపిల్ల బాగుంటే పెళ్లెందుకు కాలేను?”

“బాగుంటే పెళ్లెపోతుందీ? ఎన్నిసమకూడాలి! సామ్మా, అదీ ఉండొద్దు? అలావుండగా, ఓరోజు వాళ్ళింటి గొకయతీశ్వరుడు వచ్చాడుట. అతనికి వాళ్లు

బాగా సేవచేసి, మంచి మిత్రులుగా కమ్మని వంటకాలూ, పంచభక్ష్య పరమాన్నాలతో భోజనం పెట్టారు.”

“లేవు ఏదేనా మంచిది, తీపిది చేడూ.”

“బొత్తిగా చంటిపిల్లలైపోతున్నారంట్టి!”

“నాకు నోరురుతుంది మరి.”

“చిన్నముక్క- సాకంజీడిపప్పుంది; యిచ్చి దేమిటి?” ఒక్కసారి ఉత్సాహంతో లేచాను. నీత ఎక్కడినుం టో తెచ్చి యిచ్చింది.

“ఎక్కడిది నీతా?”

“ఎప్పటిదో కొంచెం ఉంది. అది తెచ్చాను.”

“చిన్నప్పుడు ఎప్పు ఎలకనడిగి తెస్తాననేదిలే; అలాగే తెచ్చావు, నువ్వుకూడా!”

“కథవినండి.”

“చిన్నముక్కేనా నువ్వుతిన్నావుకావేమిటి? ఈ ముక్క- నాకుచాలే. నువ్వుకూడా పుచ్చుకోమరి; నోరుపట్టు; ఆ; యిక కథ చెప్ప.”

“ఎంతవరకు చెప్పాను? ఆ. అప్పు డాయతీశ్వరుడు చాలాసంతోషించి, ఆశీర్వాదస్తూ, అమ్మాయికి మంచి వెనిగిటి గొరుకుతాడనిచెప్పి వెళ్ళిపోయాడుట. అవ్వ సంతోషిస్తూ, పిల్లకి మంచిభర్త లభిస్తాడు కదా అని నిర్విచారంగా వుండేది.”

“నీవేళ్లెంత మెత్తగావున్నాయి! ఏం, చక్కలి గిలిగా ఉందా?”

“ఊం. వినండిమరి. ఇలా కొన్నిరోజులయిం తరువాత, ఒక బ్రాహ్మణకుఱ్ఱవాడు కాశీలో విద్య పూర్తిచేసి తిరిగి యింటికివస్తూ, తోవలో ఈ అవ్వ యింటికి అతిథిగా భోజనానికి వచ్చాడట. అతనుచాలా అందమైనవాడూ, అన్ని శాస్త్రాలూ చదువుకున్నవాడూ, మంచివాడూనుట.”

“నువ్వువేసుకున్న బాడీసు పట్టులా మెరు స్టూంది.”

“ఊం. ఆఅబ్బాయి, అమ్మాయినిచూసి చాలా యిష్టపడి, అవ్వని అడిగాడుట. అవ్వ సంతోషించి ‘ఏమే పిల్లా, వెళ్లి చేసుకుంటావా?’ అని అడిగింది. ‘అలాగే’ అందిటాపిల్ల. అప్పుడు మంచిముహూర్తాన్ని వాళ్ళిద్దరికీ వివాహమయింది. ఆ అమ్మాయి ఓ జాజి తీగ పందిరవేసి వెంచింది. వెళ్ళినాటికి ఆపందిరని జాజి పువ్వులు విరియపూశాయిట.”

“నీకు చిన్నపిల్లల్ని ముద్దులాడటం బాగా వచ్చునేం? ఏదీ, మీఅన్నయ్యపాపని ఎలా ముద్దు లాడతావు?”

“ఏమిటండీ, కథవినకుండా!”

“ఒకసారి చెబుదూ.”

“నూరే చెప్పండి.”

“దామరి. అంతదూరంగా జరుగుతావెందుకు?”

“సరిపోయింది! చాలైండి; కథచెప్పనివ్వండి. కొన్నాళ్ళకి ఆ అమ్మాయి కడుపుతోడిందిట; అంచేత పుట్టింటికొచ్చింది.”

“నీకు పుట్టింటిలో బాగుంటుందా, యిక్కడ బాగుంటుందా?”

“ఎక్కడున్నా బాగానే ఉంటుంది. ఇవాళ మరి కథ చెప్పనిచ్చేటట్టులేదు.”

“నిజంగా చెప్ప. సూయింట్లో అయితే నీ కే వనీ, బెడదాఉండవు. సూవదినె అన్నీ కనుక్కుంటుంది; సూఅమ్మ అన్నీ వండివెడుతుంది; ఏం? ఇక్కడైతే ఏముంది?”

“మీరు మాత్రం సరదాగా లేరూ? కనుక్కోవడంలేదా? ఇక్కడున్న పనిమాత్రం ఏమిటి? కథకానీండి మరి. అవ్వ, మనుమరాలు కానుపుకు వచ్చింది కదా అని సంతోషంతో అన్నీ వండివెట్టేదిట. నవమాసాలూ పూర్తి అయ్యాక అమ్మాయికి మంచి నక్షత్రాన్ని రత్నంలాంటికొడుకుపుట్టాడు.”

“నీకు మగబిడ్డవుడితే యిష్టమా, ఆడపిల్లయితే యిష్టమా?”

“ఇవాళ కథ ఏలాగూ కాదు, నిద్రపోండి; కాళ్ళుపడతాను.”

“ఒకొద్దు. ఇంతసేపూకూనున్నావు. నువ్వు కాస్త విశ్రమించు. ఆఁ, ఎంతబాగున్నావు నీతా! నావీపు మీద ఏవేనా అక్షరాలు రాయి, పోల్చేసుకుంటాను.”

“అలాగే... ఏమిటి చెప్పకోండి.”

“నీతారాములు.”

“అవును... ఇప్పుడేమిటి రాశానో చెప్పండి.”

“పార్వతీ పరమేశ్వరులు.”

“సరిగ్గా చెప్పేశారండి.”

“ఇక నీవీపుమీద రాస్తాను పోల్చుకుంటావా?”

“అలాగే, కాని కతకితలు మాత్రం పెట్టకండి.”

“సరే... ఏమిటి చెప్పకో.”

“రాధాకృష్ణులు.”

“ఆఁ... యిప్పుడు చెప్పు.”

“ఎంత పెరిగివారండీ!”

“ఏమిటో చెప్పి చూద్దాం.”

“మీపేనే రాశారు.”

“ఆఁ, అవునుకాని, యిలా జోరుగా వాని కురుస్తూ, గొజ్జగాలివీస్తూ, చలివేస్తూంటే నీ కిష్టమా. వెన్నెలాస్తే యిష్టమా?”

“వెన్నెట్లోనే.”

“వెన్నెట్లో హాయిగా వుంటుంది, కాని జోరుగా వానకుడుస్తూ, చలివేస్తూంటే, మనిద్దరం యిలావుంటే బాగుండదూ? నాకు మాత్రం, నవ్వు నాదగ్గి రిలా వుంటే యిష్టం. నవ్వుతున్నావా? చిన్నప్పడు నేను పెళ్ళిచేసుకోవనే వాడిని. నిజంగా మానేసుంటే నీన్నె పరికొ యిచ్చి పెళ్ళిచేసేట్టుడు, ఏం? అప్పుడు నా కమ యేది?”

“నేను పెళ్ళిచేసుకోకుండానే వుండేదాన్ని.”

“నిజంగానే?”

“నిజంగానే.”

“నీకు పాపపుట్టాక నాతో యింత చనువుగా వుంటావా? నన్ను మరిచిపోవు కదా!”

“ఏమిటండీ, అల్లా అంటాడు!”

“జ్ఞాపకం వుందీ, మొదట్లో... నవ్వుతున్నా! అబ్బా, అప్పుడు నీకెంతసిగ్గు!”

“ఇందాక ఏమిటి రాస్తున్నాకో చెప్పరూ?”

“చెప్తే నవ్వుతావు.”

“నవ్వను, చెప్పండి.”

“నీగురించే రాస్తున్నాను. నువ్వెంత మంచి దానివో, నువ్వాచ్చిందగ్గరనుంచీ ఎంతసరదాగా గడు

స్తూండ్, నివేగంమీద నా కెంక ఆసక్తి పెరిగిందో, అంతా కథలాగు రాస్తున్నాను.”

“ఎగుకంక: అలారాస్తారు, నేను మాత్రం అందరు ఆడివాళ్ల లాంటివాన్ని కానూ? మీరుమాత్రం ఎంత మంచివారు కారు?”

“కాదు సీతా, నువ్వు నా కన్నివిధాలా ఎంతో సురక్షణ చేస్తావు. తిరిగి నేనే చేసినా, ఎప్పుడూ నీకు ఋణపడినట్టే వుంటుంది. అచ్చంగా నువ్వు, రామాయణంలో జనకమహారాజు కుమార్తె, సీతవంటి దానవు.”

“అలాగ సహజము, సీతామహాదేవితో సామ్యము మీరు? తప్పకానూ? మీ మాటలువింటే నాకు సిగ్గువేస్తుంది.”

“సిగ్గుచుంటా? నువ్వు నవ్వితే నీ బుగ్గలెంత చక్కగా సొట్టలుపడతాయనుకున్నావు! నీ కాటిక కళ్ళు మెరుస్తూ నవ్వుతున్నట్టే వుంటాయి, మీఅమ్మ దగ్గరి నీకు చాలా చనువనుకుంటానే?”

“ఎవరమ్మదగ్గర వాళ్ళకి చనువుకాదూమరీ?”

“చిన్నప్పటినుంచీ మనిద్దరం కలిసివుంటే ఎంత బాగుండును! మరకంకా వేగం పెళ్లైవుంటే బాగుండేది.”

“ఇప్పుడుమాత్రం ఏమయింది” అని, సీత నవ్వుతూ, నాజుట్టు అప్యాయంతో నిమిరింది.

“ఒచ్చీజన్మంబో నువ్వునేనూ చనువుగా ఒక్క చోటే పెరుగుదాం. అలాగేనా?”

“ఇప్పుడుమాత్రం చనువుగా లేమూ? వింతగా మాట్లాడతారు! ఎంతో అదృష్టవంతురాలిని అనుకుంటాను.”

“మనిద్దరం అదృష్టవంతులమే; కాని నీకంటే నేను చాలా అదృష్టవంతుణ్ణి. నీ నేర్పరితనానికీ, ఆదరానికీ, లాలిత్యానికీ నే నేమీ తగననిపిస్తుంది. అయితే, పరమేశ్వరుడు మనిద్దరినీ ఒకరికోసం ఒకరు యిలా కలుసుకోడానికే సృష్టించాడు; ఏం?”...

“నిన్నరాత్రి మీరు నన్ను కొంటిబడినట్టుకలవచ్చింది.”

“నిజంగానే! అప్పుడేమిటిచేశావు?”

“కళ్ళంట నీళ్ళు వచ్చాయిట.”

“నామీద చాలా కోపంవచ్చిందేమిటి?”

“అట్టే రాలేదులెండి.”

“ఇవాళ మళ్ళీ కలవస్తే గేప్పొద్దున్నే చెప్పాసుమీ! మొన్నరాత్రి దొంగకలవచ్చి నాకు భయం చేసింది. నీదగ్గరగా జరిగి హత్తుకున్నాను. తరువాత తెలివివచ్చింది.”

“ఆ హాం!”

“శాలువ నాకుకూడా కప్ప.”

“ఊఁ...”

ఇప్పు డెంత వేళవుతుంది చెన్నా! అబ్బా, యింకా వానకుడుస్తూనేఉంది. లేచి లాంతరు హెచ్చించి బల్లమీద పెట్టాను. రెండున్నరయింది. సీత గుండెల మీద చెయ్యి వేసుకుని నిబ్బరంగా పడుకుంది. బల్ల దగ్గరనుంచే సీత వేళ్ళు చూశాను. ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. ఏ అవస్థలోఉన్నా, కొత్తగా శృంగారించుకున్నట్టే ఉంటుంది. ఏమేనా రాదామా అనుకున్నాను; కాని లాంతరుతగ్గించి మళ్ళీ బీరువామూల పెట్టేశాను. నిద్ర రాకుండాఉంది. భయంవేసేకల వస్తుండేమోననిగుండెల మీదనుంచి సీత చెయ్యి తీసేశాను. జట్టునుదురుమీద కొంచెం చెదిరివుంటే పాపిడిలోసరిదీశాను. సీత మెళకువ వచ్చి లేస్తుండేమో అనుకున్నాను, కాని గాఢనిద్ర. ఇటునుంచి అటుటొల్లి ఏదోగొణుక్కుంటూ మళ్ళీ పడు కుంది. కాపురంచేస్తూన్న రెండుమూడు సంవత్సరాలూ జ్ఞాపకం వచ్చాయి. మొదటిలో రోజంతా సీతతోనే ఉండాలని ఉండేది. సీతకి చాలాసిగ్గు. మా ఆరాట పడేవాణ్ణి. అది తలుచుకొని యిప్పటికీ సీత నవ్వుకుంటుంది. నవ్వుకోనీ, నాకేమిటి? అందరూ నాలాగే అయిఉంటారు; యింతకీ తప్పేమిటి? భార్యేకదూ? అయినా, సబవూ, సందర్భం లేకుండా సీత అలానవ్వుడం ఏమిటి? నేనేం ఉడుక్కోవడం లేదు! ఆడవాళ్ళేనేమిటి

మహా, ... మాకు మాత్రం సిగ్గులేదేమిటి? ఎంతకాలం ఈసిగ్గుకాని, అదికాకుండా ఆడవాళ్ళకంత సిగ్గేమిటి... వేషం కాకపోతే? కొత్తగా ఓరోజు అర్ధరాత్రి మెళకువవచ్చి సీతని హత్తుకున్నాను కాబోలు, మసకనిద్రలో అటుతిరిగి పడుకుంది. మర్నాడు పొద్దున్న సీతెందుకో నవ్వింది. నాకు మాచెడ్డ కోపంవచ్చింది. అవును; నాజూకుతనం నాకు చాతకాదు. నాజూకుతనం యింకా ఎలాగుండా లేమిటి? నేనేం సీతని కొడుతున్నానా, తిడుతున్నానా? పల్లెత్తుమాటని ఎరగను. ఏదో, ఎప్పుడో పెంకిమాటాడానేమో. ఓరోజు రాత్రి భోజనం అయ్యాక యిద్దరం యిక్కడే కూర్చున్నాం.”

“ఏం, సీతా, బాల్యవితంతువులికి వివాహం లవుతున్నాయి, బాగానే వుంది, కాని, ఒకరిద్దరు పిల్లలు పుట్టాక మాత్రం, పిన్నవియసులోనే దురదృష్టవశాత్తు వితంతువులయి, మరేదక్షతా లేనప్పుడు, ఏం చెయ్యాలి? పిల్లలని పోషించడానికీ, సంసారభారం పంచుకోడానికీ స్త్రీకో పురుషుడక్కలి లేకపోతే ఎంత యిబ్బంది, ఏం?” అని, మామూలు సాధక బాధకాలే, కాస్త మాట్లాడబోయేసరికి, “ఎందుకండీ ఈ అనవసరపు మాటలూ, అమంగళపు మాటలూను” అని విసుక్కుంది. నేను నవ్వుడంచూచి, కోపంతో, మాట్లాడ

కుండా అటుతిరిగి పడుకుంది. కొసకి, నేనే చెంపలేసు కొని, యిలాంటిమాట లాడనని చెప్పి బ్రతిమాలుకుంటే కాని, నాతో తిరిగి చనువుగా మాట్లాడింది కాదు. పోనీ, అప్రస్తుత ప్రసంగమే అయినా, ఎప్పుడో, ఏదో అన్నానని నేను వట్టి మోటు వాడినా? ఒప్పే, ఆడవాళ్లే నేమిటి మహా సున్నితమైనవాళ్లు! మగవాళ్లలో, సున్నితమైనవాళ్ళూ, అందమైనవాళ్ళూ లేరే? ఏం, సీతకంటే బాగున్నవాళ్ళు లేరూ?

ఒకసారి సీత వేపు వొంగి దగ్గరనుంచి చూశాను. సీత గొణుక్కుంటూ, అటూ, యిటూ చొల్లి కళ్లు తెరిచింది. తెరిచి, నన్ను చూసి నవ్వింది.

“ఏం, సీకంటే అందమైనవాళ్లు లేరనుకున్నా వేమిటి?”

“అర్ధరాత్రివేళ ఈ ప్రశ్నేమిటి? లేరని ఎవరన్నారు?”

“ఆమాటకొస్తే, ఆడవాళ్ళకంటే మగవాళ్లే బాగుంటారు.”

“బాగుంటారు; కాని, ఆసంగతి యిప్పుడెందుకూ?”

“కాదు, సీతా; నామటుకూ సీకంటే ఎవరూ బాగుండరు.”

“బాగానే వుంది! నిద్రపట్టనట్టుంది. రాత్రంతా అరగి పరగిలేని ఆలోచనలు చేస్తున్నారేమిటి?”

“అవును; నే నింతయిదిగా ఉంటూంటాను కదా, నువ్వేమీ నాకోసం ఉబలాటపడ వెండుకని ఆశ్చర్యపడుతున్నాను... అన్నిటికీ నవ్వడం ఒకటి వచ్చును! నీకోసం ఎవరూ బెంగ పెట్టుకోరులే!”

“ఇదిగో, చూడండి; ఉబలాటపడటమంటే నన్నేమి చెయ్యనున్నారేమిటి?”

నాలో నాకే నవ్వాల్సింది. ఉబలాటపడట మేమిటి! చాలా సిగ్గువేసిందికూడాను. నీలేకదా నన్నన్నివిధాలం కనుక్కుంటూ, ఆన్నీ వండిపెడుతూ, ఏమోపమూలేకుండా యింతిబాగా చూస్తూంది. ఇంత అపఖ్యాతిగావుంటూంటే నీతమిదన నాకుకోపమేమిటి!

“ఉట్టినే విసుక్కున్నాను సుమీ; ఏమీ అనుకోకేం?”

“అబ్బే, లేదండీ.”

“చిన్నప్పుడు నేను చాలా పెంకెవాణ్ణి. నువ్వుండ బట్టి కాని, లేకపోతే ఎందుకూ పనికిమాలినవాడినై పోతును. నేనోసంగతి చెబుతాను; ఏమీ అనుకోవు కదా?”

“ఏమీ అనుకోను.”

“చిన్నప్పుడు, దొరసానిని పెళ్ళిచేసుకోవడ

మంటే చాలా గొప్ప అనుకునేవాడిని... అదిగో, మరి నవ్వుతున్నావు!”

“నవ్వును, నవ్వును; చెప్పండి.”

“ఎవరో లేదు; చిన్నప్పుడు కుకలా అనుకునే వాడినో; కాని, నీ కివాళెవరి దగ్గరనుంచి ఉత్తరం వచ్చింది?”

“అక్కయ్య దగ్గరనుంచి.”

“ఏమంటుంది?”

“ఏమీలేదు; తనూ, పిల్లనూ, అంతా క్షేమంగా ఉన్నాడుట. అమ్మని చూడమని వచ్చిందిట. మనని కూడా చాలా చూడాలని వుందిట.”

“రమ్మని రాయకూడదా?”

“ఎవరేనా సాయంవద్దా?”

“మీ తమ్ముడిని సాయంతీసుకు రమ్మను.”

“ఆ, మీరు రాయకూడదా? ఒక్కసారీ రారు కానీ; కొసకి దిగపెట్టడానికి కూడారారు! నేనురాయను రమ్మని; యీమారు మీరు రావాలక్కడికి.”

“అక్కడ నాకేమి తోస్తుంది? నువ్వెళ్లి మీ అమ్మతో కూచుంటావు.”

“అన్నయ్య, వదినె, అక్కయ్య, తమ్మునూ అంతా లేరేమిటి?”

“వార్లనే యిక్కడికి రమ్మనకూడదా?”

“బాగుందండీ! మీరు యిల్లు కదలరు; అందరూ మీయింటికి రావాలి? చాల్తా? నువ్వీ నెలవులైపోతాయి. ఇప్పుడే వెళదాం; ఏ? ఏన్నితోనే వెళ్లి ఉండును; మీకి. యిబ్బు పవు కుందని ఉండిపోయాను.”

“పురిటికి తప్పకుండా దిగ వెడతానులే;... అంత నవ్వెందుకూ?”

“అప్పుడెవరికోసం వస్తారు కాని, యిప్పుడో సారి రాకూడదూ?”

“నేను రావడం సరదావా, పుట్టింటికి వెళ్ళడం సరదావా; నిజంగా చెప్పు.”

“రెండూను.”

“అయితే, వెళదాం అంటావేమిటి?”

“ఊ; ఎప్పుడు మరి?”

“వానింకా కురుస్తూంది కాబోలు?”

“తగ్గిపోయిందండీ. బయలుదేరేప్పటికి బాగా తెరిపిచ్చేటట్టేవుంది.”

“అయితే ఆలస్యం ఎందుకు, పెందరాళే బయలుదేరుదాం. మీయింట్లో నాలుగుకోణాలుండి, అక్కడి నుంచి అమ్మవాళ్లని చూడడానికి వెళ్తాను. వచ్చేప్పుడు యిద్దరం కలిసివచ్చేద్దాం. అలాగేనా?”

“అలాగే.”

“లేక, ఏ వంకోపెట్టి వుండిపోతావా? అది

కాకుండా నేనక్కడ తలంటువోను; యిప్పుడే చెప్పేస్తున్నా; వారం కిందలే తలంటుకున్నా కూడానూ.”

“సగో కాని, యిక మీరు తెనులాలి; తెల్లవారే టట్టుండ.”

“కాఫీవో ఏవో యింత పుచ్చుకుని మరీబయలు చేయదాం. సామాను సమకోవడం, నాలుగు చూచుకోవడం, అదీ వుందికాంసు.”

“దానికేం తెండి; కాఫీ, సద్దడం, అన్నీ నే చూస్తాను కదా.”

“అయితే యిక లేచి ముఖంకడుక్కుందాం; మరెందుకు?”

“ఊఁ ఊఁ.”

౨

ఇక్కడికొచ్చి రెండురోజులయింది. ఎల్లండ్ల మూవూరు వెళ్ళానీ. అమ్మని, అక్కయ్యని, పిల్లలినీ చూచి వారంరోజుల్లోగా మళ్ళీ యిక్కడికి రావాలి. నీతకి పుట్టింటిలో మరో నాలుగురోజులు ఉండాలని ఉంటుంది; నిజమే; ఎలామరి? అక్కయ్య వచ్చింది, అమ్మ అక్కడే ఉండాలికదా; మరిగారు వండిపెట్టే వారెవరు? అది కాకపోయినా, ఎవరో ఒకరు లేకపోతే నాకు తోచనేతోచదు.

సీత వాళ్ళిల్లు దేవాలయంపక్కనే ఉంది. కొలనుకూడా దగ్గిరే. ఇక్కడ శిగానే కాలక్షేప మవుతుంది. సీత అమ్మ, అమ్మమ్మా అంతా మంచివారూ, శాంతిస్వభావులున్నా. బావమరిడ కూడా సరదాగా వుంటాడు. సీతవనినే బహుపొందికైన సునిషి. ఆమెను చూస్తే మా పింఠండ్రిగుంతురు బుచ్చమ్మే జ్ఞాపకం వస్తుంది. ఆశ్చర్యం వేస్తుంది, పోలికె లెలాగొస్తాయో!

నిన్న పొద్దున్నే అందరిం ఏటికే స్నానానికి వెళ్లం. సీతయ్యాడువాళ్ళూ, వాళ్ళన్నయ్యతోడి వాళ్ళూ, మూడు నాలుగు పొరుగుళ్ళు పరిచయిస్తులు కూడా వచ్చారు. నే నాశ్చర్యపోచూను; నాతోసూ, వాళ్ళన్నతోసూ సీత సరిగా యీదండి ఏట్లో నీరు సామాన్యంగానే ఉండీ, మరేం అంటే ప్రవాహంలేదు. కాని, వాళ్ళమ్మమ్మ కూ భయం. 'ఇన్నాళ్ళే కాపురం చేస్తూంటి, యింకా చంటిబిడలాగు ఘంటలకొద్దీ నీళ్ళలో నానుతుంది. బొత్తిగా భయంలేదు, వాళ్ళతో సరిగా అదీను! మీరుమాత్రం ఎండుకత్తా వ్రా చోతు స్ట్రోకి? అంతా ఈపాటరాండీ' అంటూ సీతని, అందర్నీ వాళ్ళమ్మమ్మ గుకలేసింది. చాలా సరదాగా వుంది.

సాయంకాలం, సీతతో వాళ్ళమ్మమ్మ 'యిదేమి

చోద్యమే, రోజంతా నీ మొగుడితో ముచ్చటలతోనే సరిపోతుంది; ఆవుకి పాలుపితికి, దీపాలు వెలిగించు' అంటుంది! పాపం, యింటిపనులన్నిట్లో సాయపడుతూ, నాకు తోచడేమో అని ఓసారి నాదగ్గిరకి వచ్చినంత మాత్రాన్ని రోజంతా నాతో ముచ్చటలా! మొన్న ఈవిడే అంది కూడాను: 'సీత వస్తే యిల్లంతా కలకల్లాడుతుంది; అన్నిపనులూ యిట్టే అయిపోతాయి. కొత్తావుకూడా పెంకిలనం మానేసి చెంబునిండా పాలిస్తుంది' అని. అమ్మమ్మలంతా ఒక్కటేమోస్తరు. పగలు కాస్తసేపు ఏ అవసరమో వచ్చి మాట్లాడుకుంటే రోజంతా ముచ్చటలే అంటారు. భార్యని అట్టే పొగడకూడదు కాని సీతలాంటి మనిషే లేదు....

నేనూ సీతతో ఆవులశాలవద్దకు వెళ్ళాను. ఆవు బాగావుంది కాని, దాని బెదురుచూస్తే పొడుస్తుందని నాకు భయం. 'గంగిగోవు; ఎవరినీ పొడవదు' అంటుంది సీత. అవును, సీత దగ్గర సాధువుగానే వుంటాయి పశువులు. అక్కడినుంచి వెచ్చాక దశావతారాల కీర్తన పాడుతూ దీపాలన్నీ వెలిగించింది. సాయంకాల సంధ్యారాగాల్లో, చల్లగాలే వీస్తూన్నప్పుడు ఆ కీర్తన పాడుతూంటే...

“ఏమిటాలోచిస్తున్నారు?”

“ఏమీలేదు, వస్తున్నావా, మీ అమ్మదగ్గర ఇంకా కబుర్లు చెబుతూ కూచుంటావా?”

“ఏవండీ, తోచడంలేదా ఏమిటి?”

“అవును, అంతసేపూ మీ అమ్మావాళ్ళదగ్గర ఉండాలనిఉంటుంది నీకు, కాని నాకేమీ తోచదు.”

“తమ్ముడూ యిలాగే సుమండీ, యిన్నేల్లోచ్చాయి, యిప్పటికీ కథ చెప్పేవరకూ నిద్రపోడు. వేగమే వస్తానులెండి. అందాకా అన్నయ్యవాళ్లతో పేకాటాడరాదూ, సరదాపడతారు.”

“మధ్యాహ్నం పేకాటాడేం కాదూ? రేపు మళ్ళీ ఆడుకోవచ్చు. బావకి పేకాట మా సరదాలాగుండే?”

“అన్నయ్యా, వదినే పేకాటకి యిద్దరూ ఒకరి కొకరు సరి! అక్కయ్యేనా, నేనేనా వస్తే, ఒక్కక్షణం తీరుబడివుంటే చాలు, పేకాటవేస్తారు, అంతసరదా.”

“అలాగా, అవునుకానీ, నాకోసం వేరే మరో కూర చేశావెందుకూ? అందరిలో నాకొక్కడికీ అలా వేస్తే బాగుంటుందీ? ...నవ్వుతావేమిటి?”

“పాడుని నాలుగు కాయలుంటే, మీకిష్టమని అమ్మ వేపుడుకూర చెయ్యమంది.”

“నాకు చాలా సిగ్గువేసిందిసుమీ. ‘మొగుడొచ్చీసరికి నాన్నా, అమ్మా అందర్నీ మరిచిపోతుందని

మీ అమ్మమ్మ అండకూడాను...అం తెలా నవ్వుతా వేమిటి?"

"అవునుకాని, యివాళ రాసుకోవాలన్నాడు, కాఫీపెట్టేదా?"

"ఇవాళకీక రాసేదేమిటి? కబుర్లు చెప్పా కుంటూ పడుకుందాం. తాంబూలం మహా బాగావుంటి; యిలా వక్కపోడి చెయ్యడం నేర్చుకోకూడదా?"

"దానికేంగాని, ఎల్లుండే వెళతారా?"

"వెళ్లొద్దూమరి; వారంకోజుల్లోగానే వస్తాను. చీర మార్చుకోవాలా?"

"మార్చుకోనక్కర లేదుకాని, నన్నక మందిచ్చి వస్తానిప్పుడే..."

"మందిచ్చేశావా? కిటికీదగ్గిగా వేసుకుందాం, ఏం? వెన్నెల హాయిగా పూదకోస్తుంది."

"నిన్న కొంచెం పడిశం పట్టించని మిరియాల మాత్ర వేసుకున్నాడు; యివాళ వెన్నెట్ల పడుకుంటారూ, బాగానేవుంది!"

"పోనీలేకాని, కూచున్నా వేమిటి. కాస్త విశ్రమించు."

"ఇవాళ చాలాచూరం పీకారుగా తిరిగివచ్చి నట్టున్నారు."

"వద్దు, వద్దు; నాకు కాళ్ళు వీకడంలేదే..."

యింకా నీకు మొహమాటం పోలేదుకదా; అయినా, యిప్పుడెవరోనా చూస్తూదుగనకనా? ... అదిగో, ఏమేనాచెప్పిస్తే నవ్వుతావు...దమనం ఎక్కడిదీ? మా ముందుచివారన వేస్తూంది.”

“నేస్తం యిచ్చింది.”

“నేస్తం ఎవరు?”

“దీక్షితులుగాది కూతురో.”

“నేస్తం అంటున్నావేం; పేరుపెట్టి పిలవవా ఏమిటి?”

“పిలవకేమీ; ఆమె పేరు లలిత; చిట్టమ్మ అనే అంతా పిలుస్తారులెండి. చిన్నప్పటినుంచీ మాయిద్దరికీ చాలా స్నేహం. అంచేత నేస్తంఅనే అలవాటు.”

“కాపురం చేస్తూందా?”

“ఆ, ఒక పిల్లాడు కుండానూ, వాళ్లక్కయ్య కొడుక్కి బాలసారిన వచ్చింది. మరో నాలుగు రోజులుండి వెళ్ళిపోతుంది. కేపు మనిద్దరినీ ఫలహారానికి పిల్చింది; తన పుట్టినరోజుట.”

“నేనెందుకూ, మాటవరసకి పిలిచిందేమో; వెళ్తే బాగుంటుందా?”

“మాటవరస కేమిటి; ఎందుకు బాగుండదూ? సరాయివాళ్లా ఏమిటి? సాయంకాలం మీరు లేరు;

లోకపోతే యాలోసూ చెప్పి పూసును నేస్తం పెనిమిటి
యిక్కడికి వస్తే, యిద్దరూ యిక్కడొక పూట భోజనం
చెయ్యకుండా వెళ్ళరు.”

“సల్ల పువ్వుల చీరెకట్టుకుని నిన్న వచ్చింది;
ఆమేనా నేస్తం అంటే?”

“ఆ. ఆ అమ్మాయే.”

“బాగుంటుందే.”

“చాలా అందంగా పూటుంది; మంచి కత్తెన
ముఖం.”

“ఇండాక పెరుగు తీసుకొచ్చినామె ఎవరు?”

“సూదరమ్మ, చౌదరీగా రమ్మాయి.”

“నెమ్మదైన అమ్మాయిలాగుంది; పెరుగెందుకు
తీసుకు వచ్చిందీ?”

“చిన్నప్పటినుంచీ ఎరుగును. వాళ్ల గేదె
యీనింది కాంసు. పాడి, పంటూ సమ్మర్చిగా కలవాళ్లు.
బంధువులొచ్చినా, కార్యమొచ్చినా, తెలిసున్న
యిరుగుపొరుగువారికి అభిమానంతో పంపిస్తూంటారు.”

“ఊ. మరి నీ నేస్తం సంగ తేమిటి?”

“చాలా మంచిదిన్నీ, మనం అంటే అతిఆపేటా,
అభిమానమున్నూ. మాయిద్దరికీ యింతా, అంత
స్నేహంకాదు; ఒకరికొకరు ప్రాణమన్నమాట.”

“అవును, ఆడవాళ్ల కేంద్రంగా వుపద్రమే, కాని, అంతన్నే కావే?”

“చెప్పారు కానూ? ప్రతిదీ, నాసంగతి ఆమెకు చెప్పేస్తాను. ఏసంగతికైనా చెప్పి, నేస్తం నాదగ్గర వాచదు.”

“అలాగే? నాకు తెలియని రహస్యాలుకూడా నేస్తంకే చెప్పేస్తావు కాదు. . . నివృతామెమిటా? అన్ని సంగతులూ మః సుతీరా మాట్లాడుకున్నారా? ఇక్కడికి వచ్చాక మీరిద్దరూ ఒక్క ఘంటయేనా విడిచుకుంటారు.”

“ఏమేనాసరే. రెండుగోజులక్కడ వుంటేనే కాని ఒప్పుకోనుట.”

“ఒప్పుకోవడమేమిటి, అక్కడ వుండిపోవడం నీకు సరికా అని చెప్పి, యాత్రో వున్నదేయిది. చిన్నప్పటిన్నే హీతు లొచ్చేసరికి మామాట మరిచిపోతారు. నువ్వెళ్ళి అక్కడంటే, నేనెందుకూ యిక్కడండండ?”

“అంత కోపమెందుకండీ, నేను రేపు వెళ్తాననండీ? అయితే మీరుమాత్రం ఆమధ్య ఎవరో స్నేహితుడొచ్చాడని రాత్రీ, పగలూ, భోజనం చెయ్యడం, అన్నిసంగతులూ మరిచిపోయి, యిరవైనాలుగు ఘంటలూ అతనితోనే కూర్చోలేదూ?”

“అమ్మమ్మా! అలాంటమనిమి వున్నాడా! చాలా యోగ్యుడునుమీ!”

“కాదని ఎవరన్నారు? ఇల్లూ, వాకి, అన్నీ మరిచిపోయారే! నేస్తుం నన్ను పిలిచిందంటే అంత చిరాకుపడతారేం? యింతకీ మీరిక్కడ వుండగా రమ్మలటూగాదా, నేను వెళ్తానా?”

“అబ్బే, విసుకోకో-లేదు; నీనేస్తులు నాకుమాత్రం ప్రియమైనవారుకాకూ? నువ్వు లేకపోతే తోచదని అన్నను. ఆయినా, చిరాకుపడివుంటే నా దేతప్పు. ఏమీ అనుకోకో?”

“అబ్బే, లేదండీ.”

“ఎవరింటికొ వెడతామన్నారు, వెళ్లారా?”

“లేదండీ. ఏరోజు కారోజే అయిపోతుంది.

నేను తిప్పకండా వెళ్ళాలి.”

“ఎవరోజుటి వాళ్ళు?”

“మనవాళ్ళే. పక్క గ్రామమేను వాళ్ళది; దగ్గరే.”

“బుధువులేనా, నేనూ వస్తాను. అయితే పూరికినే వెడతున్నారా, ఏమేనా విశేషముందా?”

“చాలా రోజులయింది, ఓమారు చూడమనీ. వాళ్ళమ్మాయి పుట్టింటికే వచ్చిందిట. మీరూరండి; అంతా కలిసే వెడదాం.”

“అయితే నేనెందుకు కాని...వాళ్ళింట్లో కుట్టా శ్శేవరనా వున్నారా?”

“పన్నెండు, పద్నాలుగేళ్ళ అబ్బాయివున్నాడు; అమ్మాయి, అమ్మ, నాన్నవున్నారు. రెండో అబ్బాయి విశాఖపట్నంలో డాక్టరీ చదువుతున్నాడు; పెద్దతనికి కాకినాడలో వుద్యోగం.”

“ఓహో, ఈ కాకినాడతనికే నేమిటి, నీకు మొదట సంబంధం తలపెట్టారని చెప్పావు?”

“ఇతనికే;... ఎంతజ్ఞాపకం వుందంటి!”

“అంత సిగ్గుదుకూ? ఊ, అయితే యితని సంగతి కొంచెం చెబుదూ.”

“సంగతి చెప్పడానికేముంది?”

“మంచివాడేనా, పెళ్లయిందా?”

“మంచి అతనే; కాపురం చేస్తున్నాడు.”

“ఇంకేమి సంబంధాలొచ్చాయి, నీపెళ్ళిక?”

“నాకేం తెలుస్తుందండీ; అయినా మీకుమాత్రం సంబంధాలు రాకుండావుండేనా ఏమిటి?”

“ఏ సంబంధాలొచ్చినా, నిన్నుతప్ప యింకెవరి నేనా పెళ్లి చేసుకుందు ననుకున్నావా ఏమిటి?... ఓహో, నీకొచ్చిన సంబంధాలు నా సంబంధంకంటే చాలా మంచివీ, గొప్పవీఅనా నవ్వుతున్నావు?”

“ఎందుకండీ అలాఅంటారు; మీ సంబంధం కంటే మంచిమంటుందా ఏమిటి?”

“ఏ కాకినాడదో, ఏలూరుదో, గొప్పసంబంధ

మవుతే హాయిగా వుండువా? నాదగ్గిరేముంది, నొక్కర్లా, చాకర్లా, ఎంతసేపూ చాకిరీవేకదా, ఏం?”

“నేనెంతో అదృష్టవంతురాలి ననుకుంటూంటే, కష్టపడుతున్నానంటా రెండుకండీ?”

“నువ్వా, నేనా అదృష్టవంతులివి? నిన్నెవరు పెళ్ళిచేసుకున్నా అదృష్టవంతులే అవునురు. ఏమున్నా లేకపోయినా, నువ్వొక్కరై వున్నావుగనుక నాకన్నిటకీ సరిపోతూంది, కాని నీకేమిటి, నన్ను కాకపోతే నాకంటే ఉత్తముడు మరొకరిని వివాహమాడి నిక్షేపంగా వుండువు.”

“ఇప్పుడుమాత్రం నిక్షేపంగాలేనూ? కాపురం చేస్తున్నవాళ్ళందరూ ఈమాత్రం యింటిపనులు చెయ్యరుటండీ, నాకేమిటి తక్కువచేస్తున్నారు? నాకంటే ఉత్తమురాళ్ళు మీకుమాత్రం దొరకక పోయారా? ఎందుకూ, పూరికే అనుకోవడం?”

“నువ్వు మంచిదానివి గనుక ఏ యిబ్బంది కష్టం వున్నా విసుక్కువు, అంతా నీలాంటివాళ్ళే అనుకున్నావేమిటి?”

“అయినా మీరు మరీన్ని, చిన్నవాళ్లను పొగడడమేమిటి? సిగ్గుకొండాను!”

“ఏమని పొగిడాను? ఉన్నసంగతేకాదనా చెప్పాను?”

“సాయంత్రం కూరలు తరుగుతున్నప్పుడు ‘ఏలు కోడమేకాని, మాచిన్నతనాల్లో యిలాంటి సోద్యం ఎరగం’ అని అనుకుంటూంటే ఎంతసిగ్గు వేసిందని!”

“అలా అన్నా గేం; ఎవరన్నారు?”

“ఒక రేమిటి, సూరమ్మగారూ వాళ్లూ వచ్చినప్పుడు అందరూ అనుకున్నారు, అంతసేపూ మీ మీది ప్రసంగమే.”

“ఏమిటా ప్రసంగం? అంతా చెబుదూ; యింకా ఎవరెవరున్నారప్పుడు?”

“అమ్మమ్మా, అంతా వున్నారు; ఏంటారు? ‘అదృష్టవంతురాలు, అమాయకపు పెనిమిటి పొరికాడు; గడుసుపిల్ల, బాగా ఆడిస్తూంటు; యింకా నయం, శర్మగారి అల్లుడులాగ వెళ్ళాన్నే మీరని పిలవడంలేదు!’ యిలాగే, అంతసేపున్నా.”

“నేను వట్టి అమాయకుణ్ణా? ఏదీ రేపు మీ అమ్మమ్మనే అడుగుతాను. కాని, శర్మగారల్లుడు భార్యని మీ రంటాడేం? పొగడనులేకాని, నేను అందు వేసిన బాడీసు తోడుక్కున్నావా? ఎలాగుంటు; సరి పోయిందా?”

“రాత్రి వేసుకోడానికి బాగానేవుంది.”

“రాత్రేమిటి, పగలు వేసుకోడానికిమాత్రం బాగులేదా? ఒగులు లేకుండానే కట్టానే.”

“కొంచెం బిగువయింది. విప్పి మళ్ళీ కుట్టుకున్నాను. అయినా మీ కెందుకు చెప్పండి, ఎవరేనా వింటే నవ్వుకోడానికి!”

“నా కెందుకేమిటి? నాలుగుపనులూ కొంచెం వస్తే మంచిదే కదూ. బిగువైపోయిందే; చెప్పావు కాదేం? ఈమారు బాగా కుద్దాను, చూద్దావు కాని.”

“ఎందుకండీ, అరగంటపని నాలుగుగంటలు చెయ్యడం; ఎవరిపనులు వారు చేసుకోక మగవారి కెందుకూ? యింతకీ నేనున్నానుకానూ అవసరం వచ్చినప్పుడు, మీవీ నావీకూడా, చిన్నచిన్న కుట్టుపనులు చెయ్యడానికి?”

“కొత్తలో ఆలస్యం అవుతే అవుతుంది. నీ కూరికినే శ్రమఎందుకూ; యింట్లోపని చాలకనా, నీవీ, నావీ కూడా కుడతానంటావు. నాకు తీరుబడి ఉన్నప్పుడు నేనెందుకు కుట్టకూడదూ? కుట్టుపని మగవాళ్లు చేయరా ఏమిటి? కుట్టుపని వాళ్లు వాళ్ళింటిబట్టలు కుట్టరా?”

“కుట్టుపనివాళ్లు దుస్తులూకుద్దారు; నంటపని వాళ్ళూ, హోటలువాళ్ళూ వంటచేసేపెడతారు; డాక్టర్లు అవసరంవస్తే యింట్లోవారికి సేవాచేస్తారు. అది వాళ్ళ పని! నాకు శ్రమేవిటండీ; రాత్రంతా కూచునిరాస్తానూ, మీకుమాత్రం శ్రమకాదేమిటి? అయినా, నే కుట్టే

గెంత; ఎప్పుడో తీరికవున్నప్పుడు కాస్త సరదాకి కుట్టు కోవగం తప్ప, నేస్తాన్నిచూస్తే ఆశ్చర్యపడతారు; ఆమెవీ, భర్తవీ, వాళ్ళమ్మవీ, చిన్నతమ్ముడివీ బట్ట కట్టించుసూడా చేసి కుట్టేస్తుంది. మళ్ళీ ఎప్పుడూ కుట్టినట్టే కనబడను!”

“బాగా పనిపాట లొచ్చినావిడ లాగుండే!”

“మంచినేర్పరి; యిప్పుడు లేదుకాని, యిదివరకు తనబట్టల్లో సగం స్వయంగా నూలువడికి నేయించు కున్నవే. ఉత్తరాదిని వున్నారు కాదూ, కాశీ, కలకత్తా, అటువేపు వంటలూ, మిఠాయిలూ చెయ్యడం ఎంత బాగా చేతనొననుకున్నారు! పాటకూడా చక్కగా పాడుతుంది. రేపు విందురుగాని.”

“ఆమెభర్త మంచిఅతనేనా?”

“చాలా మంచిఅతను. అత్తగారు కొంచెం పూర్వార్వచారంకలదిన్నీ, చాదస్తురాలూ, కాని మొత్తానికి మంచి అనుకూలమైన సంబంధమే; యిద్దరూ చాలా అనోన్యంగా ఉంటారు.”

“మీనేస్తం నీకురాసిన ఉత్తరం ఒకటేనా నాకు చూపించావా మరి?”

“నేను చూడవద్దన్నానా?”

“ఊరకినే అన్నాను, ఎలా రాసుకుంటారో”

చూద్దాం అని, కాని అంత తెలివితక్కువవాడి ననుకున్నావా ఏమిటి, ఒకరి ఉత్తరాలు చూడడానికి?"

"బాగుందండీ! అన్నీమీరే అంటారు. ఉత్తరం వస్తే సంగతులు చెప్పమంటారు; నేను చెప్పడంలేదా? మీ ఉత్తరాలు మటుకూ మహాచదువుతున్నారు గనుకనా; ఎప్పుడూ నన్నే చదివి సంగతులు చెప్పమంటారు."

"అవునుకాని నేను మొదట్లో రాసిన ఉత్తరాలు నాకిచ్చేద్దూ; చాల అవకాశవకగా రాశాను."

"నా దగ్గరే ఉండనియ్యండి; మీ కెందుచూ?"

"ఘానవ్యయ; నా ఉత్తరాలు నా కెందుకని అడుగుతావేమిటి? మరెవరికంటపడినా, వాటిలోని సంగతులు తెలిసినా, నా మర్యాద దక్కదు. కాకపోయినా నువ్వుమాత్రం ఏంచేసుకుంటావు? నామాట విని నా కిచ్చేయి."

"ఒకరికంట ఎందుకు పడతాయీ? మళ్ళీ తీసుకుండామనే నాకురాశాకేమిటి? అయినా పెట్టెలో ఏమూలోపడి ఉంటాయి; ఉండనియ్యండి."

"అదిగో; యిస్తే యిచ్చేయి, లేకపోతే మానే కాని, అలా నవ్వుకు. కొత్తలో, తెలిసో తెలియకో రాశాను. ఈమధ్యరాసినవి కావలిస్తే నీ యిష్టం వచ్చినవాళ్ళదగ్గర చదువు; కాని, ఆ పాతవేపటుకు

ఆడిస్తావేం! ఆ ఉత్తరాలన్నీ దండుగుచ్చుకుని మెడలో వేసుకో! మీ నేస్తంకీ, పూరందరికీ వినిపించు! అడుగు తున్నకొద్దీ మురిపిస్తున్నావు.”

“ఎందుకండీ అంతకోపం; నే నసలా ఉత్తరాల మాట ఎత్తానా? మిమ్మల్నూడించడానికి నే నెంత నాన్ని? మీరు ఆదరణతో రాశాకుకదా అని నాద్గ్గరే ఉండనీయమన్నాను. మీకంత కావాలంటే వద్దంటానా? ఇదిగో ఇటుచూపండి; ఇంకా కోపం ఎంచుకు?”

“కోపానికికాదు. కర్మచాలక, ఆ పుత్తరాల్లో సంగతులు మీనేస్తంకేనీ, ఎవరికేనీ తెలుస్తాయనుకో, ఏమనుకుంటారు; మర్యాదగా వుంటుందా? అయినా, నేనిప్పుడు మునపటంత చాదస్తంగా వున్నానా?”

“చాదస్తాని కందులో ఏముందండీ; నేస్తంకీ మాత్రం ఆమె చెనిమిటి ఆలా రాయడా ఏమిటి?”

“నిజంగానే! అలాగే రాస్తాడేం! చెప్పాను కాదూ, అంతా ఒక్కలాగే రాస్తారు. నేనొక్కడినే అంత సిగ్గుమాలినవాడి ననుకున్నావా ఏమిటి? అది కాకుండా ఎప్పుడో ఏదో రాశానని యిప్పటికీ అలాంటి వాడినేనా?”

“సిగ్గుమాలినతనానికి పుత్తరాల్లో ఏముంది ?

ఊరికినే అన్నీ అనుకుంటారు; యింతకీ నేనేం అనండే విసుక్కుంటారేం?”

“పై కనకపోతే సరా; ఒక్కలాగా యిందాకటి నుంచి నవ్వుకుంటున్నావు.”

“మీమాటలు వింటే నాకేకాదు, ఎవరికేనా నవ్వువస్తుంది; ఏంచెయ్యమన్నారు?”

“అవును కాని, యిందాక మామ్మయ్య నిన్నెందుకూ కోంబడుతూంది?”

“ఎప్పుడూ?”

“సాయంకాలం వత్తులు చేసుకుంటున్నప్పుడు.”

“ఏమీలేదు; అక్కయ్య పిల్లణి ఏడుస్తూంటే మెటనే వెళ్ళి వూరడించలేదనీ.”

“నిన్ను కోంబడడం నే నెప్పుడూ చూడలేదు; నిన్ను కూడా కోంబడుతారని నేనెప్పుడూ అనుకోలేదు సుమీ,”

“ఇది మరీ బాగుంది! నన్నేమిటి, అమ్మనీ కోంబడుతుంది. పెద్దవాళ్ళు కోంబడరూ? మీరొక్కరు చూస్తున్నారు దేవతలాగ, కాని అమ్మమ్మ కేమిటి, మనుమరాలినే కాదూ?”

“అదికాదు; మామ్మయ్యకి నువ్వెంత మంచి దానవో తెలియదు.”

“ఇందుకే అంటారు మరి ఉట్టి ఆమాయకులని!

పుట్టినదగ్గరనుంచీ అమమ్మదగ్గరే పెరిగాను; ఆవిడకి తెలియనిది మీకు బోధపడింది కాంసు నామంచితనం మహత్తును.”

“ఏమిటీ! నువ్వుకూడా నన్ను అమాయకుడినే అంటున్నావు! బాగా వుంది; నువ్వే కాబోలు గడుసు నానివి.”

“నేనే అమాయకురాలిని, మీరే గడుసువారు; కాని, చాలారాత్రయింది, పడుకోండి.”

“చలి వెయ్యడంలేదూ? నువ్వు నవ్వితే, నా కెవరో జ్ఞాపకం నస్తారు. ఎంతసేపేనా చూడాలనే వుంటుంది. రేపు నువ్వు లేచేటప్పుడు నన్నుకూడా లేపేం. మెళకువ రావడం ఆలస్యం అయిపోతూంది. విసుక్కున్నాసరే లేపే; ఏం?”

“అలాగే.”...

3

అప్పుడే అయిదుగంటలు కావచ్చింది; యింకా కథ ముగించలేదు. ఏమైనా యివాళ ముగించేస్తాను. మొదటిభాగం సీతకి చదవడాని కిచ్చాను. సిరాతో వ్రాసిపెడతానంది. అసలు చదవగలదో లేదో, నా దస్తూరి బొత్తిగా బాగుండదు. వరవడి పెట్టడం అదీ అలవాటుంటుంది కదూ, అంచేత ఆడవాళ్ళ వ్రాత

మొత్తానికి బాగుంటుంది. అక్కయ్యవ్రాత ముత్యాలే. ఇప్పుడిది ఎలా ముగించడం? యిలా ఎంతేనా వ్రాయ గలను. దీనికి మరి తెంపే వుండదు....

“షికారుగా తిరిగిరానూ, సాయంకాలం కావ చ్చింది. ఇదగో, కాఫీ తెచ్చాను, వసినె కలిపింది.”

“ఎందుకు కలపమన్నావు? మాటవరస కన్నాను, మధ్యమధ్యని కాఫీలేకపోతే కథ జరగదని; కాని, కథ చదవావా, ఎలాగుంది?...నవ్వుతా వెందుకూ?”

“ఇల్లా రాశారేమిటి, పోనిస్తురూ. రోజూ మాట్లాడుకునే సంగతులన్నీ కథలో రాయడం ఎందుకూ, ప్రతికకుకూడా పంపించుతా రేమిటి?”

“రోజూ జరిగేసంగతు లై తేమాత్రం కథ కాకూడదా ఏమిటి? బాగుందా లేదా, అది చెప్ప- చెప్పమరి-బాగుంటే ప్రతికకు పంపిస్తాను.”

“బాగుండడానికీ, బాగులేకపోడానికీ ఏముంది కాని, పేరుకూడా నాదే పెట్టారేమిటండీ; మనవాళ్ళె వరేనా చదవితే ఏమనుకుంటారు?”

“ఏమనుకుంటారు? నువ్వెంతో మంచిదాని వనుకుంటారు! కావలిస్తే చదివి వినిపించు.”

“సరిపోయింది! ఎవరేనా నవ్వుతారండీ; అది చదువుతుంటే నాకే సిగ్గువేసింది. అందరిముందరూ

వినిపించడంకూడానా! ఏంబాగుంటుంది! మీతో నేను వాదించలేనుకాని, నామాటవిని పూరుకోండి; యిప్పటికే అంటున్నారు.”

“ఏవంటున్నారు?”

“ఏమంటారు? మిమ్మల్ని పూర్తిగా వశం చేసేసుకున్నాననీ; మరి అనడానికేముంది.”

“ఆమాట నిజంకాదేమిటి? ... నవ్వుతా వెందుకూ? అనుకూలవతి ఆయిన భార్యకు భర్తవశుడైతే, అదీ తప్పేనా?”

“సరే; మీతో వాదించలేనని మొదటే చెప్పానుకదా; యింతకీ, యిదేం రామాయణమా, భాగవతమా, నలుగురికీ చదివి వినిపించడానికి?”

“పోనీలే. నీకంత యిష్టంలేకపోతే మానేకాని, మీ ఆడవాళ్ళతో వున్నదేయిది! సబపూ లేదు, సందర్భమూలేదు, అన్నిటికీ సిగ్గే.”

“జానాను; యిండాక నేస్తం అంతనేపు మాట్లాడుతున్నా ఒక్కమాటేనా మాట్లాడారు? యిక్కడచెబుతా రన్నీను; పైని ఒక్కమూయితో గట్టిగా, తలఎత్తి, జవాబు చెప్పలేదు!”

“అది సిగ్గనుకున్నావా ఏమిటి? కొత్తలో అట్టే చనువుగా మాట్లాడితే ఏమనుకుంటుండో అని అట్టే మాట్లాడలేదు; తెలుసునా? మీ అమ్మదగ్గర కాని,

నేస్తం అమ్మదగ్గిరకాని, పెద్దవాళ్ళదగ్గిర ఎప్పుడేనా సిగుపడ్డానా? చిన్నవాళ్ళదగ్గిర కొంచెం అలాగే మాట్లాడాలి.”

“ఈ చెప్పడానికేంలెండి; నేనూ చెపుతాను. నేస్తంకిమాత్రం యిదివరకు మీతో⁵ చనువుండావమిటి? సరదాగా కబుర్లు చెప్పిందాలేదా?”

“పోనీకాని, ఈ కథ ముగించేసీదా, యింకా రాసీదా?”

“ముగించేండి; పూ అదేసంభాషణా? ఓ కథేమేనా వుందిగనకనా?”

“నీకు పిల్లడేనా పుట్టకుండా ముగించేసీదా? శుభంతోనేకాని, కథ ముగించకూడదే.”

“పుట్టక మళ్ళీ రాదురుగాని, ఈపాటి కిక్కడి కుంచేయండి. ఎక్కడికి, చాలునులెండి.”

“నీమీద కథ నీకిష్టంలేకపోయాక మరెందుకూ రాయడం; కాని, ఎలా ముగించమంటావుమరి?”

“నాకేం తెలుస్తుంది; ఎల్లాగోఒకలాగు ముగించేద్దురూ.”

“మిగతాదికూడా సిరాతో రాసిపెడుదూ, సంతోషిస్తాను. దీపాలు వెలిగించాలేమిటి?”

“వదినేనా, అక్కయ్యేనా వెలిగిస్తారులెండి.”

“భోజనం చేశాక నేస్తం యిక్కడికి వస్తానంది

మైన అనుభూతికో, మాధుకో, కొంతవరకు దారితీయ వచ్చును.

సత్యంమటుకూ అప్పుడీ తర్కచర్చ చేసే స్థితిలో లేడు. ఆమె ఎవరైవుంటుందా అనో, నిన్న నామె ముఖం సరిగా చూడనందున ఆమె రూపు ఇలా ఉంటుందనో ఊరికినే ఏదో ఛాయామాత్రంగా ఊహిస్తూ కూర్చున్నాడు. అవాళ శనివారం, సెలవు రోజని ఒక్కసారి జాపకం వచ్చింది. ఎందుచేతో చాలా సంతోషం కలిగింది.

అప్రయత్నంగా లేచి జాబితాచెట్టుకేసి వెళ్ళి పోయాడు. చెట్టెక్కి రెండోవేపు చూచేడు; ఎవ్వరూ కనిపించలేదు. బహుశా ఆమె వంటపనుల్లోవుండేమో! ఆవుల శాలనుంచి ఆవుమటుకు రెండడుగు లితనివేపువేసి తలాడించింది. దూడకూడా సత్యంవేపే చూచింది. సత్యానికి ఆవుని, దూడనికూడా దువ్వాలనిపించింది. కాని ఆవలి పెట్లొక దిగుతేతప్ప చెట్టుమీదనుంచి సాధ్యపడదు. వాటికేమీ తోచడంలేనట్టు, ఎవరేనా వచ్చి దువ్వుతే బాగుండు ననుకుంటున్నట్లునిపించింది. ఆవు, దూడ ఎంతబాగున్నాయి! సత్యం వాటివేపే చూస్తూ, చిన్నపిల్లాడిలా తలాడిస్తూ నవ్వుతూ వింత సంజలు చేయసాగేడు. సత్యం చేసిన సంజలు వాటికి బోధపడట్టు అవికూడా తలలాడిస్తూ అతనివేపే యింకా

ముందుకొచ్చాయి. అప్పుడే వాళ్ళమ్మ లోపటినుంచి 'ఏమిరా, స్నానంచేశావా?' అని కేకేసింది. వెంటనే చెట్టుదిగి స్నానానికి వెళ్ళాడు.

భోజనాలయాక వాళ్ళ నాన్నగారు కచేరీకి వెళ్లి పోయారు. చెల్లెలు, పన్నెండేళ్ళు దాటినది, ఆడపిల్లల బడిలో చదువుకుంటూంది, 'ద్రాయింగులకి రంగు వేసి పెట్ట వన్నయ్య' అంటూ అతనిదగ్గర కొచ్చింది. 'గర్లస్కూల్ మానేడూ. అస్తమానూ ద్రాయింగులూ, రంగులువేయడంతప్ప యింకేమీ చెప్పరా ఏమిటి? రేపు రంగులేస్తాను; ఆదివారం, సెలవేకదా' అని చెల్లెలిని పంపేశాడు. స్పష్టంగా తెలియరాని తీయని ఆకర్షణప్రోద్బలంవలన ఏ ప్రత్యేకోద్దేశమూ లేకుండానే పెరట్లోకి వెళ్ళాడు.

ఆ వసారాలోకి మధ్యాహ్నం సాధారణంగా ఎవరూ రారని అతనికి తెలుసును. మరేశంకా లేకుండా చెట్టెక్కి కూర్చోవచ్చును, కాని అస్ఫుటమైన జంకూ. ఆందోళనాకూడా కొంతవర కతని మనసు నావరించాయి. వాటితోపాటు ఓ అస్పష్టమైన ఆశానందమూ, తీయని కుతూహలమూకూడా మేళవింప లేకపోలేదు. ఏదో మధుర సంఘటన జరగవచ్చుననే ఉత్సాహంతో సత్యం చెట్టెక్కి, ఎప్పటిలాగే ఓకొమ్మని చేరబడి మరోకొమ్మని పట్టుకొని సదుపాయంగా కూర్చొని

కదూ? మీరు చూట్లాడుకోండి. వెన్నెలొస్తుంది, నే నాలా పికారు వెళ్ళివస్తాను.”

“మీరుకూడా వుండండి, మరి పాపెప్పుడు వింటారు; భోజనాలయాక పాడతానంది కదూ? యింకా వేళవుంది. ఇప్పుడే కాస్తసేపు తిరిగిరండి. త్వరగా రావాలి. రే పట్లతదియ. భోజనాలు వేగమే అవు తాయి.”

“రేపేనా అట్లతదియ, గోరింట పెట్టుకోదూ?”

“భోజనా లయాక పెట్టుకుంటాం.”

“ఎవరెవరు పెట్టుకుంటారు?”

“అంతా పెట్టుకుంటాం. అన్నయ్యకూడా చిటికెనవేలికి పెట్టుకుంటాట్ట.”

“నేనూ పెట్టుకుంటాను. సరే! అయితే కా స్తలా వెళ్ళివస్తాను. ఉత్తరీయం దండేన్నివుంది; తీసుకు వస్తావా?”

“అలాగే, తెస్తున్నా.”

రాధమ్మ

౧

అవాల వాళ్ల లెక్క రక రాకపోవడాన్ని మధ్యాహ్నం రెండున్నరకే నెలవు వచ్చింది సత్యానికి. ఇంటికి వస్తూనే పుస్తకా లోమూల పాడేసి, గబగబా సూతివద్ద వొళ్ళూ ముఖము కడుక్కొని, 'అమ్మా, ఆకలేస్తూంది ; కాఫీ కాచుకుంటాను' అని కేకేసి, ఎంటింటి ససారాలోకి వెళ్లాడు. వాళ్ళనాన్నగా రింకా ఆశీసునుంచి, చెల్లెలు బడినుంచి రాకపోవడాన్నీ, అమ్మా, అమ్మమ్మా పనులు పూర్తిచేసుకుని నడుం వాల్చి విశ్రాంతి తీసుకుంటూనో, కొట్టుగదిలో ఏవో సద్దుతునో ఉండడాన్నీ. యింట్లో ఆలికిడిలేదు. తన మటుకు తానే అప్పుడప్పుడు కాఫీ కలుపుకొని పుచ్చుకోవడం సత్యానికి సరదా. అలవాటు ప్రకారం 'అమ్మా' అని కేకవేశాడేకాని, వాళ్లమ్మకి వినిపించిందో లేదో తెలుసుకోడానికి ప్రయత్నించకుండానే అల్మారునుంచి పాలూ, పంచదారా తీసి, తనకినచ్చినట్టు చిక్కగా డిక్వాక్ను కలుపుకొని, తనవేపే చూస్తూ మ్యాప్ అంటూన్న పిల్లికిన్ని పాలుపోసి, దానివేపే చూస్తూ మెల్లిగా కాఫీ తాగసాగేడు.

సత్యాని కీముద్దే పని సేచో వీను నచ్చింపి.
 ఈసంవత్సరమే యింటరులో చేరా డు కూ డా ను.
 యకావసచిహన్న లిప్పొప్పిప్పడే కొద్దిగా అంకురిస్తున్నా,
 శాల్యావస్థను స్ఫురింపచేసే ఆమాయకపు విశ్వాసం
 సత్యముఖుగో యితా ప్రతిఫలిస్తూం. బహుమకు
 లట్ట లేకుండా, గౌరవము సత్సాంప్రదాయము
 నిలబెట్టుకుంటూ సస్తాన్న కాస్త సంపన్నమైన కుటుం
 బానికి చేరినవాడు సత్యం. మస్సహవాసాలూ, మర
 భ్యాసాలూ లేకుండా, అట్టి కుటుంబాల్లో పెరిగిన పద
 హారేళ్ళబ్యామికుండే ఆరోగ్యము, ఉల్లాసము అతనికి
 పూర్తిగా ఉన్నాయి. అతని చదువూ, ఆటపాటలూ,
 వప్పడేని బజారుసామానులు తేవడంవంటి సామాన్య
 గృహకృత్యాలూ తప్ప యింకే బెడదలూ, బాధ్యతలూ
 ఎరగకు సత్యం. సన్నగా, పొడవుగా యింకా ఎదుగు
 శూన్న దేహసౌష్ఠ్యము, బాల్యనైర్మల్యాన్ని ప్రతి
 ఫలించే అరైన ముఖము సత్యాని కో వింత ఆకర్షణ
 నిస్తున్నాయి.

కాఫీ తినుతూ, పరధ్యానంగా, వాళ్ల పెరటి
 గోడ కానుకొని వున్న బావిచెట్టుకేసి చూచాడు.
 చెట్టునిండా ముదిరిన కాయలే కనిపించాయి. చెట్టు
 కొమ్మలు కొన్ని గోడకావలివేపు కూడా విస్తరించాయి.
 కోసుకుతినడానికి పండ్లున్నా లేకపోయినా, ఆచెట్టెక్కి

అప్పుడప్పుడు కూర్చోకొని సత్యాని కలవాటు. అలికిడి లేని ఆనలి పెరట్లలోకి జావిచెట్టు మీచినుంచి చూడడం సత్యానికి సరదా. ఆయింట్లో ఎప్పుడూ ఎవరూ ఉన్నట్టే వుండేది కాదు. ఏ వీధికి చెందనట్టూ, ఏ కోమూలని గుప్తంగా కట్టుకున్నట్టూండేది ఆ గృహమూ, వాతావరణమూ. ఆ పెరట్లలో చిన్న ఆవులశాలా, గన్నేరు, మందార, బొడ్డుమల్లి యింకేవేవో పూల మొక్కలూ — ప్రశాంతంగా, వింతగా వుండేది; ముఖ్యంగా ఆనలివైపు భూమట్టము బాగా మెరికగా ఉండి గోడ అటునుంచి నాలుగడుగులే ఎత్తు ఉండడమూ, సత్యం వాళ్ళింటివేపునుంచి ఆరడుగుల ఎత్తుండడమూ, తమాషాగావుండి, ఆదృశ్యం ఎంతసేపేనూ చూడాలనే వుండేది.

జావికాయలు చూడగానే గబగబా మిగిలిన కాఫీ తాగి, గళాసక్కడ పడేసి, సత్యం చెట్టెక్కాడు. బాగా పండినది చూచుకొని, జావిపండ్లవేపు అప్పుడట్టే మనసుపోకనో ఒక కాయూ తెంపే ప్రయత్నం చెయ్యలేదు. గాలికి ఉండుండి కొద్దిగా ఊగులాడే ఓ కొమ్మని చేరబడి, మరోకొమ్మని వీలగా నట్టుకొని, మామూలుగా చూచేటట్టే ఆనలిపెరట్లలోకి చూచేడు. ఒక్కసారి తుళ్ళుకుక్క-పడ్డాడు; అళ్ళు జలపరిచింది. పూలమొక్కలవారని ఒకామె తలంటుకు నీళ్ళు పోసు

కుంటూంది. ఆమె వొంటిని బట్ట ఉన్నట్టులేదు. దాసీది బట్టగద్దోపుకొని పులుసుపోసి ఆమె ఒళ్ళు రుద్దుతుంది. ఆమె కాళ్ళు ముడుచుకొని, చేతులతో కళ్ళు మూసుకొని, వొంగి కూర్చొని ఉండడాన్నీ, దాసీది యితనికి పెడముఖంగా ఉండడాన్నీ, సత్యం చెట్టుమీద ఉన్న సంగతి వాళ్ళేరగరు. నున్నగా మెరుస్తూన్న మేనికాంతి ఒత్తుగా, చీలికలు చీలికలుగా ఆమెను కప్పివేస్తూన్న జట్టులోంచి, ఎడతెగక దట్టంగా పైకి ప్రవహిస్తూన్నట్టున్నది. స్త్రీసహజమైన లజ్జతో తన అందాన్నీ, ఆకర్షణారహస్యాన్నీ గుప్తంగా మరుగుపరచే తీరులో ఆమె కూర్చున్నా, దాసీద ఒళ్ళు రుద్దినప్పుడు గిలగిల తలు పెట్టినట్టు సౌప్యవయుతమైన ఆమె దేహ లావణ్యమంతా నిండుగా నవ్వుతూ, బంధిస్తూన్న కుంతలముల నుంచి తప్పించుకు పరిగెట్టుతూంది.

ఈ దృశ్యమంతా కొయ్యబొమ్మలా కొమ్మని చేరబడి చూస్తున్నాడు సత్యం. వేడినెత్తురు అతని శరీరమంతా వేగంగా ప్రవహింపసాగింది. గుండె గట్టిగా కొట్టుకోసాగింది. ఏవో ఉద్రేకపూరితమైన శక్తులో, విచిత్రమైన అనుభూతులో పెద్దపెద్ద కెరటాల్లా అతనిలో చెలరేగి అతని కెంతమాత్రం స్వాధీనంకాక, అర్థంకాక అల్లలాడించేస్తున్నాయి. అర్థంకాని మహాప్రళయంలా తోచే ఆకస్మిక ప్రధమయావనసమాగమంలో చిక్కు

కొని, తాను చేస్తూన్న పని మంచిదా, చెడ్డదా అన్న ఆలోచనకాని, మత్తెక్కించేలా నాట్యం చేస్తూన్న ఆ నగ్న సౌందర్యాన్ని చోరునివలె చూచి ఆనందించ వచ్చునా అనికాని అతని కెంతమాత్రమూ తట్టలేదు; అట్టి తలంపుల కతని మనసులో అప్పుడు చోటులేదు కూడాను; యిదంతా కొద్దిపాటి క్షణాలు మాత్రమే.

ఇంతలోనే రుద్దడం అయి దానీచి నీళ్లుపోస్తూంటే ఆమె వొంగుని నిలబడ ప్రయత్నిస్తున్నప్పుడు, ఆమె తనవేపు కొంపతీసి చూస్తుండేమోనని పెద్దజంకూ, చేయరానిపని తాను దొంగతనంగా చేస్తున్నానేమో అనే ఆందోళనా చటాలున కలిగాయి. కాని ఆమె వొంగుని నిలబడప్పుడుండే శరీరపు వంగులూ, యినుమ డించినట్లున్న దేహాలీత్యమూ, నిజం చెప్పాలంటే, సత్యాన్ని మరీగాఢంగా ఆకర్షించాయి. అయితే, సహజంగా కల్పమ మెరుగని తిన్ననివా డవటంచేత ఈ కొద్దిక్షణాలపాటి గాఢానుభూతిలోనే సిగ్గుతో కూడిన కలవరపాటుకూడా కలిగింది. తాను వెంటనే చెట్టు దిగిపోవాలని అతనికి స్ఫురించింది.

ఇంతలోనే వసారాలో గళాసుల చప్పుడువిని, ఊపిరి బిగపట్టి ఇటు తిరిగిచూచేడు. అతని చెల్లెలు అక్కడున్న మిగిలిన డికాక్ నుతో కాఫీ కలుపుకుంటూంది. తననిచూచినా కో జాణిపండు కోసి

యివ్వవు అన్నయ్యా' అని గట్టిగా అంటుండేమో, పక్కంకివాళ్ళు విని తనని చూస్తారేమోనని భయం వేసి చప్పున చప్పుడు కాకుండా చెట్టు దిగిపోయాడు.

ఆ రోజు తని వృష్టంతా అటువేపేవుంది. ఆ రాత్రి, రెండోరోజు తెల్లవారగట్ల లేస్తూనే, ఆ సంగతులే జ్ఞాపకంవచ్చి అతన్ని గగుర్పొకపచేశాయి. కాఫీ తాగి పొద్దున్న తనగదిలో చదువుకోడానికి కూర్చున్నప్పుడుకూడా ఉండుండి లీలామాత్రంగా ఆ దృశ్యాలే మనసులో నాట్యం చేయసాగాయి. నిర్మలాకాశంలో మేఘాలవలె, కల్మషరహితమైన అతని మనసులో, నిన్న తటస్థపడ్డ దృశ్యంమూలంగా, అర్థం కాని ఏవో తీయనివాంఛలతో తన ప్రవర్తననుగూర్చి అస్పష్టమైన శంకలుకూడా కేక త్రసాగినవి.

ఇదేమీ అసాధారణ సంఘటన కాదు. సామాన్య కుటుంబాల్లోకూడా అప్పుడప్పుడూ ఇటువంటి సన్నివేశాలు, అర్థనగ్నదృశ్యాలో, నగ్నదృశ్యాలో తాత్కాలికమాత్రం తటస్థపడుతూంటాయి. సరళతకు భంగమేమోనని వాటిప్రసక్తి చేయం. అట్టే పట్టించుకోం. సాధ్యమైనంతవరకూ గుర్తించనట్టే ప్రవర్తిస్తాం. అయితే ప్రత్యేక పరిస్థితులనూ, సంబంధనైజమునూ, వయసుసూపట్టి సామాన్య సూక్ష్మతలనకూడా ఒక్కొక్కనక్కొక్కనవ్యక్తిజీవితంలో అసాధారణప్రాబల్యం వహించి గాఢ

మైన అనుభూతికో, మార్పుకో, కొంతవరకు దారితీయవచ్చును.

సత్యం మటుకూ అప్పుడీ తర్కచర్చ చేసే స్థితిలో లేడు. ఆమె ఎవరైవుంటుందా అనో, నిన్ననామె ముఖం సరిగా చూడనందున ఆమె రూపు ఇలా ఉంటుందనో ఊహించే ఏదో ఛాయామాత్రంగా ఊహిస్తూ కూర్చున్నాడు. అవాళ శనివారం, సెలవు రోజున ఒక్కసారి జాపకం పెచ్చింట. ఎందుచేతో చాలా సంతోషం కలిగింది.

అప్రయత్నంగా లేచి జాబిచెట్టుకేసి వెళ్ళిపోయాడు. చెట్టెక్కి రెండోవేపు చూచేడు; ఎవ్వరూ కనిపించలేదు. బహుశా ఆమె నంటపనుల్లోవుండేమో? ఆవుల శాలనుంచి ఆవునుటుకు రెండడుగు లితనివేపువేసి తలాడించింది. దుండకుండా సత్యం వేపే చూచింది. సత్యానికి ఆవుని, దుండకుండా దువ్వాలనిపించింది. కాని ఆవలి పెట్లక దగులేతప్ప చెట్టుమీదనుంచి సాధ్యపడిదు. వాటికేమీ తోచడంలేనట్టు, ఎవరేనా వచ్చి దువ్వుతే బాగుండు ననుకుంటున్నట్లనిపించింది. ఆవు, దూడ ఎంతబాగున్నాయి! సత్యం వాటివేపే చూస్తూ, చిన్నపిల్లాడిలా తలాడిస్తూ నవ్వుతూ వింత సంజలు చేయసాగేడు. సత్యం చేసిన సంజలు వాటికి బోధపడట్టు అవికూండా తలలాడిస్తూ అతనివేపే యింకా

రెండోవేపు చూచాడు. ఎవ్వరూ లేరు. దూడ అటు తిరిగి గడ్డి మేస్తుంది. ఆవుని పాలవాడు తోలుకుపోయి వుంటాడు.

పెరట్లలో ఒకచీరె ఆరవేసివుంది. ఒకకొస పక్కింటి పెరట్లలోకి వాలిన జాబికొమ్మకే ముడివేసివుంది. అప్పు డాకాశంమీద సూర్యునికడ్డముగా మేఘాలుండడాన్ని ఎండ తీళ్లుతలేకుండా చల్లగావుంది. ఊరికినే చెట్టుకొమ్మల్లో కూర్చుంటేనే హాయిగావుంది. చిరుగాలికి కొద్దిగా ఆడుతూన్న చీరెను పరధ్యాసంగా చూస్తూ, టనస్వప్నలంటి ఊహగానంలో పడ్డాడు. ఆపక్కింట్లో యింకెవరున్నారో అతనికి తెలియకపోయినా, ఆచీరెమటుకూ ఆమెదే అని సత్యానికి తట్టింది.

ఇంతలోకే ఆమె పైకివచ్చింది. సత్యంవళ్ళు రుగుల్లుమంది. తననిచూస్తుండేమో. చూచి ఏమేనా అనుకుంటుండేమో అని చెడ్డభయంవేసింది. కదలకుండా, ఊపి రేనా గట్టిగా పీల్చుకుండా, కూర్చున్నాడు. ఆమె ఆరవేసిన చీరె ఆవలికొసవిప్పి, జాబికొమ్మకు కట్టినకొసవేసి వస్తూంది. గుండె దడదడ కొట్టుకోసాగింది. ఇంకా ఆమె సత్యాన్ని గమనించలేదు. తీరా దగ్గరకొచ్చాకచూస్తే బాగుంటుందా? అందుచేత, తానేదో కాయలు కోసుకోడానికే చెట్టెక్కినట్టూ,

ఆమెను చూడనట్టూ, ఓపలక బారిన పండు తెంపడానికి కొంచెం పైకొప్పు ఎక్కపోయాడు.

సరిగ్గా ఆసమయానికే ఆమెకూడా అతన్ని చూచింది. తనవేపు చూస్తూందని సత్యానికి, అటు చూడకపోయినా, తెలిసి చాలా కంగారుపడిపోయాడు. తెంపుకూన్న ఫలం చేతిలోంచి జారి, ఆవలి పెరట్లో ఆమె దగ్గరనే పడ్డది. ఆమెవద్ద పడవేసే ఉద్దేశంకాని, అట్లా పడవేయడానికి ధైర్యంకాని తన కెంతమాత్రం లేవని సత్యానికి తెలిసినా, కంగారులో దోరగాపండిన ఆ మంచిఫలం ఆమెదగ్గరగా పడడం అతనికోవిధమైన సంతృప్తినే కలిగించింది.

ఆమె యితన్ని చూచి కంగారుకాని, బిడియం కాని ఏమీలేకుండా మామూలుగానే ఆఫలం తీసి 'ఇచ్చిగో' అని గోడవద్దకొచ్చి యివ్వబోయింది. అతను తీయబోయిన ఫలం జారి వాళ్ళింట్లో పడ్డప్పుడు ఆమె తీసుకోమని యివ్వడంలో విపరీతమేమీ లేక పోయినా, గోడవద్దకువచ్చి అట్లాచనువుగా మాట్లాడడం సత్యానికి చాలాసంతోషమూ, ఉల్లాసమూ కలుగజేశాయి. ఏదోవిధంగా ఆమెకు ఋణపడినట్టు కూడా అనిపించింది. ఇంకా కంగారు పూర్తిగావదలకపోయినా స్వభావంచేత చురుకైన కుఱ్ఱవాడు కనుక "మీరు తీసుకోండి; చెట్టునింకా చాలా ఉన్నాయి" అన్నాడు.

ఆమె నవ్వుతూ, పండు నక్కడే కొరికి తింటూ, “గాగా పండింది సుమీ” అంది. జగకువదలి “ఇంకొకటి కోసే దండీ?” అన్నాడు “చాలు, చాలు; మరొద్దు” అంటూ ఆమె వెళ్ళిపోయింది.

ఆమె వెళ్ళిపోయిన కొంతసేపువరకూ సత్యం అలాగే చెట్టుమీద కూర్చున్నాడు. ఇదివరకెన్నడూ ఎరుగని మధురభావాలతో హృదయం నిండి వికసింప సాగింది. అతి సున్నితంగా ఎవరో హృదయతంబ్రులను మీటుతున్నట్టు, మనోఫలకముపై చిరస్మరణీయములైన చిత్రాలేవో నాట్యం చేస్తున్నట్లునిపించింది. అతని అమాయకపు ముఖంలో ఓ సూతనోత్సాహం ప్రతిఫలించింది. సర్వసాధారణమైన ఈ సన్నివేశంలో విశేషమేమీ లేకపోయినా, ప్రథమ సందర్భనంలోనే ఆమెతో సన్నిహితపరిచయం కలిగినట్టు తోచింది. చెట్టు దిగేముందుమటుకూ, చెల్లాయికి కూడా జాచిపండ్లు కోయాలని గుర్తుకొచ్చింది.

రెండోరోజు భోజనం చేసేవరకూ, నిన్న నామె తనతో మాట్లాడిందన్న సంతృప్తితోనూ, మళ్ళీ యివాళ కనిపిస్తుండేమోనన్న ఉత్సాహంతోనూ గడిపాడు సత్యం. అవాళ ఆదివారం అవడంనుంచి, వాళ్ళ నాన్నగారు పడుకోగానే, అంతా ఏవో పనుల్లో ఉండడం చూచుకొని పెరటి వసారాలోకి వెళ్ళాడు.

చెట్టెక్కి అరగంటసేపు ఆత్మతతో చూచినా ఎవ్వరూ కనిపించలేదు. ఆమె కనిపించగానే ఏదో మిషపెట్టి యివ్వొచ్చునని మంచి జాబిపండ్లు రెండు కోశాడు కూడాను. ఆశాభంగమే అయింది. కొంచెంసేపు పోయాక తిరిగి రావచ్చునని దిగిపోబోయాడు. ఇంతలోనే పక్కింటివాళ్ళ వసారాతలుపు తెరిచిన చప్పుడయింది. ఎవరో చూద్దామని కాస్త ఆగేటప్పటికి వసారాలో కామె వచ్చింది. తనని చూడకుండానే వెళ్ళిపోతుండేమోనని, ఆమెకు తను చెట్టుమీద నున్నట్టు తెలిసేందుకు, చొరవచేసి మరో కొమ్మకు కదిలాడు.

అనుకున్నట్టుగానే ఆమె యితన్ని చూచింది. చూడగానే నవ్వుతూ, “ఏం, పండ్లమేనా దొరికాయా?” అంటూ వెరట్లొకివచ్చింది. “మీకోసమే నండీ; యివిగో మంచిపండ్లు” అంటూ సత్యం సంతోషంతో ఫలాల్ని తీశాడు. “మంచివన్నీ నాకిచ్చేస్తే మరి మీయింట్లోకి వద్దూ?” నవ్వుతూ అంటూనే దగ్గర కొచ్చి గోడనానుకొని నిల్చున్నదామె. “ఇంకా ఉన్నాయండీ” అంటూ ఆమె కందించా డా ఫలాన్ని. ఎప్పుడూ నవ్వుతూన్నట్టే ఉన్నవామె ముఖమూ, కళ్ళూ, పెదిమలూ, చెక్కిళ్ళూనూ. ఆమెకంటే సామీప్యంలో ఉండడం సత్యానికి సంతోషంతో పాటు

మొహమాటంకూడా వేసింది. సిగ్గుతో ఎట్టపడిన వాతని చెక్కిళ్ళు. తత్తరపాటుతో చూపులామెనుండి మరల్చుకున్నాడు. ఆమె అది గమనించింట్లో లేకో కాని, చనువుగా, పరిచయవర్గంలోని వారితోవలెనే, మాట్లాడడం నుంచి అతనికి కంగారు బాగాతగ్గి ఆమె ఎడల ఎంతోయిష్టమూ, స్నేహభావమూ కలిగాయి. అంతేకాకుండా, తాను చేస్తున్న పనిలో విసరీతంకాని, రహస్యవిషయంకాని ఏమిన్నీ లేనట్టే స్ఫురింపచేసింది ఆమె తీరు.

ఆమె నవ్వుతూనే “మరి నీ పేగేమిటి?” అంది.

“సత్యం అండీ.”

“ఏం చదువుకుంటున్నావు?”

“ఇంటరులో కొచ్చానండీ.”

“అన్నదమ్ములూ, అక్కచెల్లెళ్ళూ ఉన్నారా?”

“చెల్లాయి ఒక్కరైతేనండీ; బడిలో చదువు కుంటూంది. మీ యింట్లో ఎవ్వరూ ఉన్నట్టుండ దేమండీ?”

“మాయింట్లో నేనొక్కరైతేనే; ఆయనా నేనే. అన్నట్టు పాలుదింపడం మరిచిపోయాను. వస్తాను” అని ఆమె వెళ్ళిపోయింది. మళ్ళీ వస్తుందేమో అక్కడే కూర్చుంటామా అనుకున్నాడు. కాని బాగుండదేమో అనిపించి చెట్టుదిగిపోయాడు.

క్రమక్రమంగా సత్యానికామెతో స్నేహమూ, చనువు పెరగసాగినవి. తరుచుగానే ఆమెను కలుసుకోవడం తటస్థపడేది. ఫలానా అప్పుడు అని అనుకోకపోయినా, సాధారణంగా సత్యం చెప్పేక్కి కూర్చున్నప్పుడు వెంటనే కాకపోయినా, కొంచెం సేపట్లోనేనా ఆమె సందర్శనం లభించేది. ఈ సంగతులూ, ఆసంగతులూ అప్పుడప్పుడు మాట్లాడుకునేవారు. చూచినప్పుడల్లా మాట్లాడుకోకపోయినా, ఆమె అతన్ని చూచి పలకరించినట్టుగా నవ్వి యింటిపనులు చూచుకోడానికి లోనికి వెళ్ళినా సత్యాని కోవిధమైన సంతృప్తి కలిగేది.

తన యింట్లోవాళ్ళు సాధారణంగా పెరట్లోకి రానిసమయాల్లోనే ఎప్పుడూ తాను చెట్టెక్కుతూ వచ్చినా, ఆమె ఎట్టి సంగోచమూలేకుండా చనువుగానూ, అతిసహజంగానూ ప్రసంగిస్తూండడవల్ల తానిట్లా ఆమెను కలుసుకోవడం సత్యానికి కూడా నిస్సంగోచమైన సామాన్య విషయంగానే అనిపించసాగింది. ఆమె సాహచర్యం మటుకూ ఎవరికీ లభించని గుప్తఅద్భుష్టమే అనిపించింది. ఆమె ఎడల తీయనిఆకర్షణ, స్నేహభావమేకాకుండా ఒకవిధమైన గురికూడం కుదిరింది. అతనికంటే వయసులో మరీఅంత పెద్దకాదని తెలిసినా, ఆమెసాన్నిధ్యంలో ఎందుచేతనో తానొక శిష్యుడననిపించేది. నిజానికి సత్యం యింకా పూర్తిగా బాల్యా

వస్థను వీడలేదు; కనుక ఆమెయందు గౌరవభావమూ, ఒకవిధమైన అడకువా కలగడంలో ఆశ్చర్యమేమీలేదు.

ఓరోజు సాయంకాలం సత్యం చెట్టెక్కి కూర్చొని వుండగా ఆమె మామూలుగానే ఆతన్ని చూచి నవ్వి గోడవద్దకొచ్చి, “ఏం సత్యం, సాయంకాలం ఏమీ ఆటలాడడంలేదూ? రోజంతా ఇంట్లోనే కూర్చున్నట్టుండే” అంది.

సత్యం కొంచెం కలవరపడి, “అబ్బే లేదండీ; ఇవాళ ఊరికినే ఉన్నాను” అన్నాడు.

“కాలేజీకి సరిగ్గా వెళుతున్నావా? పాఠాలు బాగా చదువుతున్నావా?” తిరిగి అడిగింది.

“వెళుతున్నాను; బాగానే చదువుతున్నానండీ” అన్నాడు. మరికొంచెంసేపట్లో ఆమె వెళ్ళిపోయింది.

సత్యం చెట్టు దగిపోయాడు. మనసు కొంచెం ఆందోళనలో పడ్డది. కొద్దిరోజులై నిజంగానే చదువు కాస్త అశ్రద్ధ అవుతుండేమోననే అనుమానం కలిగింది. కాలేజీ ఆటల్లో కూడా ముసవటంత ఉత్సాహంతో పాల్గొనడం లేదేమోననిపించింది. సిగ్గుపడ్డాడు. ఆరోజునుంచీ పాఠాలు ఏమైనాసరే శ్రద్ధగా చదువుకోవాలనీ, పరీక్షల్లో యిదివరకు వలెనే ఏక్కడా తప్పకుండా ముందుకే కూడా పేసవుతుండాలనీ గట్టిగా నిశ్చయం చేసుకున్నాడు. అంతేకాకుండా కాలేజీలో

అన్నిస్థానాలోకూడా చేరాడు. సౌప్యవంగా కండరాలు పెరిగేందుకు, ఈ పైప్రసంగం తరువాతనే, కనరత్తు చెయ్యడంకూడా మొదలెట్టాడు. ఆరోగ్యంగానూ, ఆకర్షణీయంగానూ ఎదుగుతూన్న అతని దేహంతో పాటు విశిష్టమైన సూతనోద్దేశాలూ, ఆశయాలూకూడా పెరగసాగాయి.

ఆశయాలూ, సూతనభావాలూ ఈవయసులో రేకెత్తడం సహజమే, కాని ఆమెతో కలిగిన ఈ ణొద్ది దినాల సాహచర్యమూ, స్నేహమూ చాలావరకూ ప్రేరితకారణ మవకపోలేదు. తన చదువు గురించి, ఆటలగురించి ఆమె అడిగిన తరువాత వారంగోజుల వరకూ మాత్రం సత్యం చెప్పేక్కడానికి వెనుకతీశాడు. శ్రద్ధగా చదువులోపడి అన్నిస్థానాలో చేరినవరకూ ఏదో లోపం కలిగిందనే భావం పోలేదు. శలవునోజున మధ్యాహ్నంవేళ మటుకూ ఆమెనోసారి చూడాలనీ, అన్నిస్థానాలో చేరినసంగతికూడా చెబుదామనీ, అభిలాష హెచ్చి గబగబా పెరట్లోకి వెళ్ళి జాచిచెప్పెక్కాడు.

నిశ్శబ్దంగా ఉంది. ఎవ్వరూలేరు. శాలలో గడ్డి మేస్తూన్న ఆవునిచూస్తూ కూర్చున్నాడు. తింటుం దేమోనని ఆవువద్ద ఓ జామిఫలం పడవేశాడు. మేత పదార్థమేమోనని ఆవు ముందుకు వచ్చింది. ఈదృశ్యం వినోదంగా చూస్తూన్న సత్యం ఆమె పెరట్లోకి రావడం

గుర్తించలేదు. 'ఏమిటల్లా చూస్తున్నావు సత్యం?' అని ఆమెకంఠస్వరం వినిపించేసరికి, కొద్ది సంభ్రమ పాటుతో 'మీ ఆవు చాలాబాగుంటుందండీ' అన్నాడు అనూయకంగా. కొంతసేపు కబుర్లు చెప్పుకున్నారు. సత్యం టెన్నిస్ లో చేరినసంగతి విని ఆమె చాలా సంతోషించింది. 'తప్పకుండా మీకాలేజీ మేచెస్ లో 'గెలుస్తావులే' అంది, నవ్వుతూ. తరువాత ఆమె వెళ్ళిపోయింది. సత్యమూ చెట్టు దగ్గరేపోయాడు.

చదువుటూ, ఆటల్లోనూ ఆసక్తి హెచ్చడం చేతనో మరేకారణం చేతనో కాని, ఆమెయందలి స్నేహ భావమూ, గురీ ఎప్పట్లాగే పెరుగుతున్నా, యిదివరకంటే తరుచుగా చెట్టెక్కడం మానేశాడు. తటస్థ పడ్డప్పుడుమటుకు అన్నిసంగతులలో పాటు తన ఉద్దేశ్యానికా, ఆశయానికాను అతనితో ఏ శంకా లేకుండా చెబుతుండేవాడు. తన కింజినీరింగు చదవాలనీ, అమెరికా వెళ్ళాలనికూడా వుందనీ అనూయకపు ఉత్సాహంతో యిట్లాంటివన్నీ చెబుతుండేవాడు. అమె అతనితో మాట్లాడినా, తాను చెప్పేసంగతులు ఆమె నవ్వుతూ ఆసక్తితో విన్నా అతనికెంతో సంతోషం గానూ, హెచ్చరికగానూ వుండేది. ఆమె ఆకరణ రహస్యమూ, సాంగత్య గుణవిశేషమూ ఎటువంటివో కాని ఆమె చదువుగా కాస్త ప్రసంగించినంత

మాత్రాన్ని, ఆమెను తలపెట్టినమాత్రాన్ని, జీవితంలో ఓ నూతనాసక్తి, ఉత్సాహమూ కలిగేవి సత్యానికి.

ఆమెకూడా యితనితో సన్నిహిత పరిచయం ఉన్నట్లు స్వేచ్ఛగా మాట్లాడుతుండేది. ఆమె పేరు రాధమ్మనీ, తనకంటే ఏ డెనిమిడేళ్ళు పెద్దదనీ, ఆమె భర్త కామె టెంపోవెళ్ళి భార్యనీ. బిడ్డలు లేరనీ సత్యం తెలుసుకున్నాడు. ఆమెభర్త స్త్రీ డరు గుమస్తా అనీ, ఆయన అనుభవజ్ఞుడూ. మర్యాదస్తుడూ అనీ, ఆయన ఎవరిపద్ద పని చేస్తున్నారో ఆ వకీలుగారి కేకాకుండా, కచేరీల్లోనూ స్త్రీ డర్లలోనూ ఆయనంటే చాలా గౌరవం వుండనిచూడా తెలిసింది. అంతేకాదు, వయసుమళ్ళిన ఆమె భర్త నెమ్మదస్తుడనీ, ఆమెఎడల చాలా అనురాగముతో వుంటారనీకూడా తెలిసింది.

ఓరోజు సాయంకాలం, సత్యం కాలేజీనుంచి వచ్చి, కసరత్తూ, స్నానంచేసి కొత్త దుస్తులు వేసుకున్నాడు. ఆవాళ వాళ్ళ హాఫియర్లీ పరీక్షల్తో బాగా మార్కులొచ్చాయని సరదాగావుంది. రాధమ్మ కీ సంగతి చెప్పాలని చాలా ఉత్సాహంగా వున్నాడు. పెరటివేపు వెళ్లబోతుంటే నడిచావట్లో కూర్చున్న వాళ్ళమ్మమ్మ 'ఏమిరా, కనిపించడమే మానేశావు' అంది. సత్యం నవ్వి, ఏవో కబుర్లు చెబుతూ శాస్త్రసేవు కూర్చున్నాడు. వాళ్ళవు ఈనినసంగతి చటుక్కున

జాపకంవచ్చి 'అన్నట్టు మనావు ఈనిందికదూ, జన్ను చేశారా అమ్మమ్మా?' అన్నాడు. 'చేశారు కాని భోజనంచేశాక తిందువుకాని' అందావిడ. 'ఎక్కడ పెట్టావో చెబుదూ, కొంచెం రుచిచూస్తాను' అంటూ లేచాడు. 'అల్లూరులోవుంది. ఆట్టే తినకేంబాబూ; పొద్దుపోయింది; రాత్రి భోజనాని కాకలివేయదు.'

'అలాగే' అంటూ గోపలిగది అల్లూరువదకు వెళ్ళాడు. చెమ్మాతో కొంచెం ప్లేటులో వేసుకుని తింటూ రుచి ఆనందిస్తూండగా, ఏదో ఒక్కసారిగా స్ఫురించి, ఓ గళాసునిగాడా జన్నుతీసి పట్టుకొని పెరట్లోకి వెళ్ళాడు. అప్పుడు సూర్యాస్తమయం అయింది; కాని యింకా చీకటిపడలేదు. తనకిబాగా మార్కులు వచ్చినసంగతి చెప్పాలననీ, రాధమ్మకి జన్నివ్వాలనీ ఉబలాటపడుతున్నాడు. ఆమె చాలా సంతోషిస్తుందని ఊహిస్తున్నాడు.

ఈ సరదాలో, ఆమె పెరట్లో వుంటుండో లేదో అన్నసంగతి అతనికి తట్టలేదు. గళాసు పట్టుకొని జాగ్రత్తగా చెట్టెక్కాడు. పక్కంటి పెరట్లో అలికిడి లేదు. ఆమెను మెల్లిగా పిలుద్దామా అని ఆలోచన తట్టింది. ఒక నిర్ధారణకు రాలేకపోయాడు. చెట్టుదిగి పోదామా అనుకున్నాడు, నిరుత్సాహంతో. కాని, మార్కులసంగతి చెప్పకుండానే, ఆమెకోసం తీసుక

వచ్చిన జాన్నివ్వకుండానే, వచ్చేయడం మనస్కరించడంలేదు.

చటాలున ఓ ఆలోచన తట్టింది. రాధమ్మ వాళ్ళింటివేపునుంచి గోడ అట్టే ఎత్తులేదు. సులభంగా దిగవచ్చును. ఆమెకు తెలియకుండా అట్లాదిగి, వెళ్ళి యిస్తే ఆశ్చర్యపడి మరిసంతోషిస్తుండేమో? వెంటనే, గళాసును జాగ్రత్తగా గోడమీదనుంచి, ఆవలి పెరట్లోకి దిగి, గళాసు పట్టుకొని అతి ఉత్సాహంతో లోపలికి వెళ్లాడు.

అప్పటికి నంటయిపోయిందో లేక యింకా మొదలుపెట్టలేదోకాని, రాధమ్మ ఉత్తరమో ఏదో చదువుతూ పెరటివసారాలో కూర్చొని ఉన్నది. ఉలుకు పడి, 'ఎవరది?' అని రాధమ్మ లేవబోయేసరికి, 'నేనండీ, మా ఆవు ఈనింది, జన్ను తీసుకొచ్చాను' అన్నాడు నవ్వుతూ. ఇతని మాటలు వినిపించుకుందో లేదో, చేతిలోని గళాసేనా చూచిందోలేదో, 'నువ్వు టోయి! ఎందు కిలా గోడదిగివచ్చావూ? ఎవరేనా చూస్తే ఏమనుకుంటారు?' అని గబగబ అనేసింది. ఆమె కంఠస్వరంలో అణుమాత్రం కారిన్యమో లేక ఖచ్చితమైన స్వనమో ఉన్నట్టనిపించిందికూడా.

సత్యం మహా చిన్నపుచ్చుకున్నాడు. అమాంతంగా నిర్జీవుడైపోయినట్టు, చెప్పరాని పరాభవం జరిగి

నట్లూ అనిపించింది. బాగా మాక్కులువచ్చినందుకూ, తాను జన్ను తీసుకువచ్చినందుకూ ముచ్చటపడి ఆప్యాయంగా ఏమేమో అంటుందని తీయని కలలుకన్న సత్యానికి, పాపం, నోటమాటరాకుండా అయిపోయింది. తప్పుపనిచేసిన అబ్బాయిలా సమాధానమేమీ చెప్పలేక జన్నుమాటా, మాక్కులసంగతీకూడా మరచిపోయి తలవంచుకుని వెళ్ళిపోబోయాడు.

‘జున్నివ్వకుండానే వెళ్ళిపోతున్నావూ, సత్యం!’ అంటూ, రాధమ్మ వెంటనేలేచి అతని చేతనుండి గళాసంపకుంటుంది. సత్యానికి కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతమయింది. ఆపుకోడానికి బ్రహ్మాండ ప్రయత్నమయింది. ‘జున్నింట్లోవుంచి గ్లాసు తీసుకొస్తాను; రా మరి’ అంటూ లోనికివెళ్ళి మరోగ్లాసులోవేసి వట్టిగ్లాసు నక్కడే కడిగి వెంటనే వచ్చింటుంది. సత్యం చెరట్లోనే వున్నాడు. రాధమ్మ యీమాయ నవ్వుతూ, ‘ఇంట్లోకి రాకుండా అక్కడే నిల్చున్నావా? ఇదిగో ఒక్క ఘడియ కూర్చోవూ?’ అని ఆప్యాయంగా పిలిచింది. సత్యం కష్టంమీద ఆవేదననాపుకొని ‘ఆలస్య మవుతుంది. ఇంక చీకటిపడుతుంది; వెళతానండీ’ అన్నాడు వాల్చినచూపులతో. ‘సరే, అవును పొద్దు పోతుంది. జాగ్రత్త సుమీ చెట్టుదిగడం; గ్లాసుతోకూడాను’ అంటూ అతనితో గోడవద్దకు వచ్చింది. ‘నువ్వు

ముందుదిగు; నే నందిస్తాను' అని గళా సతని చేతిలోంచి తీసుకుంది. సత్యం చెట్టుదిగాక, గ్లా సందిస్తూ 'కోపం వచ్చిందా, సత్యం?' అని లాలనగా అన్నట్టంది. 'లేదండీ' అని సత్యం వెళ్ళిపోయాడు.

ఇది జరిగిన పది పన్నెండు రోజులవరకూ సత్యానికి జాబితా చెట్టుకొండానికి యిదివరకటి ఉత్సాహం తగ్గి కొద్దిగా జంకుగాకూడా ఉండసాగింది. తా నేదో తెలివితక్కువపనిచేసి రాధమ్మకు వ్యధ కలిగించాననిపించింది; కాని, 'జాగ్రత్తసుమీ చెట్టుదిగడం' అని ఎంత ఆప్యాయంగా అంది! 'కోపంవచ్చిందా?' అని ఎంత నెమ్మదిగా, మృదువుగా అడిగింది! కాసి ఎండు చేతనో మనసుమీద ఘాతవలె యేదో అర్థంకాని యాతన పూర్తిగా పోకుండావుంది. తాను చేసిన పొరపా టేమిటో అతనికి స్పష్టంగా బోధపడలేదు. ఇటువంటి విషయాల్లో, యింకా తెలిసీ తెలియని జ్ఞాన మతనిది. ఏమయినా, ఆమెకు కోపమూ, చిరాకూ కలిగించే పనేదీ యికముందు చేయరాదనుకున్నాడు.

ఆదివారమునాడు సాయంకాలం టెన్నిస్ నుంచి కొంచెమువేగంగా వచ్చి, ఒళ్ళూ, ముఖమూ కడుక్కొని బట్టలుమార్చి, చెట్టుమీదికెక్కి చాలా రోజులయిందనిపించి పెరట్లోకి వెళ్ళాడు. ఆపలి పెరట్లోకి మాత్రము చూద్దామనీ, ఆమెకు తెలియకుండానే,

వీలైతే ఒక్కసారి ఆమెనుమూచి దిగిపోదామనీ అనుకున్నాడు. సత్యం చెప్పకేటప్పటికి పూలచెట్లవార వాంగుని గోలేల్లోవున్న గులాబీమొక్కలకు గొప్ప చేస్తూనో, నీళ్ళుపోస్తూనో, చీరెకుచ్చెళ్ళు మోకాళ్ళపై కెగకట్టుకునుంది. సత్యాన్నిమూచి, లేచి చీరె సవరించుకోబోయింది. తక్షణమే ఏదో తప్పుపనిచేస్తూ పట్టుపడినవానిలా, సత్యం చెట్టుమీదనుంచి దూకినంత పనిచేసి, గబగబ ఇంట్లోకి పారిపోయాడు. తొందరగా దిగడంలో చెట్టుకొమ్మలు అతనికి గీసుకపోవడమే కాకుండా కాలు బెణకేసిందికూడాను. చెమటపట్టినట్లనిపించి వళ్ళు వణకసాగింది. తనని గురించి రాధమ్మ ఏమనుకుంటుందో? ఇక నెప్పుడూ పూర్వంవలె ఆమెను చూడలేననుకున్నాడు.

మరుగ్గావుండే ఎవరిపెరట్లో వారట్లా, బట్టకట్టు విషయంలో ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహింపక, పనిపాటలేవో చూచుకోవడంలో విపరీతమూలేదు; అనాచిత్యవిషయమూకాదు. సత్యానికిమటుకూ ఏదోపొరపాటో, అసందర్భపుపనో చేసినట్లనిపించింది. జన్నుతీసుకు వెళ్ళిననాడే స్పష్టంగా తేలియరాని అపస్వరమేదో వలికింది. ఇన్నాళ్లూదుకొని ఈరోజెందుకు చెట్టక్కానా అని తీరనివ్యధ కలిగింది. ఏమీతోచని వానిలా తనగదిలో పక్కమీదోసారిదొర్లి దీపాల

వేళకి పుస్తకాలుతీసి చదువబోయాడు. దృష్టినిలవక లేచి అటూఇటూ తిరిగి, వంటింటి గడపవద్దకి వెళ్ళాడు. వాళ్లమ్మా, అమ్మమ్మా కూడా వంటపనుల్లోనే ఉన్నాయి; అప్పు పచ్చడిచేస్తుంది; అమ్మమ్మ కూర వేపుకుంది. ఈమధ్యంత తడుచుగా అలారాకపోవడాన్ని అమ్మమ్మ, 'ఏమిరా బాబూ, యిలావచ్చావు' అని ఆపేక్షతో అంది.

“ఏంకూర చేస్తున్నావమ్మమ్మా?”

“దొండకాయముక్కలు ఎక్కుగా వేపుతన్నది. వంకాయపులుసుపచ్చడి ఏకష్టమే కదూ, ఏం నాయనా, ఆకలేస్తుండా?” అంది అమ్మమ్మ.

వంటపోయ్యిలో నాట్యంచేస్తూన్న బొమ్మలను సరస్వతీసంగమమాస్తూ ఏవో కబుర్లుచెబుతూ కాస్తసేపక్కడ కూర్చొని వెళ్ళిపోయాడు.

నాలుగైదు నోజులవరకూ సత్యానికేదో లోటు సంభవించినట్టు బెంగగావుంది. ఇక మరెప్పుడూ, మునపటిలా చనువుగా రాధమ్మతో మాట్లాడే అవకాశం లేదనుకున్నాడు. నిర్మలాకాశంలో చల్లని వెన్నెలలా గడిచిన ప్రశాంతమైన అదృష్టదినాలు మళ్ళీ వస్తాయా, అని అనుకోసాగేడు.

శనివారం మధ్యాహ్నం మూడుగంటలవేళ ఒక్కడూ పెరటివసారాలో తాపీగా కాఫీతాగుతూ

కూర్చున్నాడు. జావిచెట్టుకేళి కాంసు పరధ్యానంగా, అర్థంకాని దిగులుతో, వేదనతో చూస్తున్నాడు. 'సత్యం' అని పిలిచినట్లయింది. కంఠస్వరం అతన్ని చకితుణ్ణిచేసింది. రాధమ్మేనా! లవును, చెట్టుకొమ్మల్లోంచి, గోడమీదానుకొని, కనిపించింది. రాధమ్మే తనని పిలుస్తూంది! ఆశ్చర్యం, సంభ్రమం, ఆనందం ఒక్క-సారే కలిగాయి. అయితే ఆట్టే తనమీద కోపంరాలేదన్నమాట! ఎంతమంచిది, ఎంతమంచిది! సిగ్గు, సంశయమూ పూర్తిగా వదలకపోయినా, గళాసక్కడవిడిచి గోడదగ్గరికు వెళ్ళాడు 'ఏం సత్యం, కనిపించడమే లేదేమీ?' అని మామూలుగా, పూర్వం లాగే ఆప్యాయంగా అంది. సత్యానికి ఉల్లాసం హెచ్చవుతుంది. చెట్టెక్క-యధాస్థాయిలో కొమ్మని చేరబడి కూర్చున్నాడు. కాని సరిగ్గా మాట్లాడలేక పోయాడు.

'అవాళి అల్లాటోందరగా చెట్టుమీదనుంచి దూకేశావెందుకుం? నెబ్బ తగలలేదుకదా, కొమ్మలేం గీసుకుపోలేదు కదా? ఎప్పుడూ అలా దూకకేం? నేనొస్తూనే వుంటినే, అల్లాపారిపోయావేం?' అంది. ఈ తీయని ఆప్యాయమైన మాటలతో ఇన్నిరోజులనుంచీ మనసు నావరించిన మిబ్బులెర లొక్క-సారిగా వీడి పోయాయి. మళ్ళీ నిర్మలాకాశంలో పండువెన్నల

విరిసింది. సుగ్రహమానందంలో సత్యాని కేంమాట్లా డాలో బోధపడలేదు.

‘నువ్వు తెచ్చిన జన్నెంత బ గుండనుకున్నావు! ...కోపం వచ్చిందా?’ అంది నవ్వుతూ. సత్యానికి మళ్ళీ యివాళ కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతం అయింది. ఆవేదన నాపుకొని, వాల్చిన దృష్టులతోనే ‘ఓమీద నాకెం దుకు కోపం వస్తుందండీ, రాధమ్మగారూ! ఓరెంతో మంచివారండీ’ అన్నాడు అమాయకంగా. ఈ నిర్మల బాల్యవిశ్వాసం, స్నేహపూరిత వాక్కులూ రాధమ్మ హృదయాన్నెంత స్పందింప చేశాయో సత్యమే మెరు గును? ఎవరికిమాత్రం తెలుసును? ఆమెమటుకూ సూమూలుగానే ‘అప్పుడప్పుడు కనిపిస్తూండేం. టెన్నిస్ ఆడుతున్నావా?’ అంది.

“అలాగేనండీ; ఆడుతున్నాను.”

“సరే; ఆటకు వేళవుతూండేమో, వెళ్ళిరా” అని, కాస్తసేపులో వెళ్ళిపోయింది.

ఇదివరకెన్నడూ ఎరుగని సంతృప్తితో, అతి ఉల్లాసంగా చెట్టుదిగి సత్యం ఇంట్లోకి వెళ్లాడు. ఆట లోనూ, చదువులోనూ ఇనుమడించిన సరణా, ఉత్సాహమూ కలిగాయి. అదృష్టరేఖలు పూర్వంలాగే ప్రకాశవంతముగా ప్రసరింప సాగాయి. ఒడుదుడుకు

లట్టే లేకుండా, మనోహరమైన ఈ జావివృక్ష స్నేహానుబంధము దినదినమూ దృఢపడసాగింది.

ఓరోజు ప్రొద్దున్న సత్యం వంటింటివసారావేళు వెళ్ళగా, వాళ్ళమ్మమ్మ మడిపంచె, పందిరను ఆరవేస్తూ, ఆవలిపక్క గోడనానుకొని నిల్చున్న రాధమ్మతో మాట్లాడుతూండడం చూచేడు. అమితమైన ఆశ్చర్యం వేసింది. అయితే అమ్మమ్మకు కూడా రాధమ్మతో పరిచయమున్నదన్నమాట! ఎందుచేతనో చాలా సంతోషం కలిగింది. రాధమ్మతో మరింత సన్నిహిత స్నేహపరిచయ మయినట్లనిపించింది. అతను పెరట్లో కప్పుడు వెళ్లలేదు; కాని చూచాయగా అతని చెవుల్లోపడిన మాటలనోరణినిపట్టి అమ్మమ్మ రాధమ్మతో చనువుగా మాట్లాడుతూన్నట్టే అనిపించింది. 'ఏమే, అమ్మాయ్' అనే అమ్మమ్మ రాధమ్మను సంబోధిస్తూంది! అవాళ సాయంకాలం ఎవరూ దగ్గరలేని సమయాన సత్యం వాళ్ళమ్మమ్మవద్ద కూర్చుని మాట్లాడుతూ 'అమ్మమ్మా, నీకు పొరిగింటివాళ్ళని తెలుసునూ?' అన్నాడు.

'తెలియకేం; ఏదో చిన్నప్పుడు చూచాను, పోల్చుకోలేక పోయాను మొదట చూచినప్పుడు. ఈ మధ్యే కాపురం పెట్టారుట పొరుగింట్లో. ఈ అమ్మాయి పెత్తనీ మేమూ, యిరుగూపొరుగూ, ఒక్క కుటుంబంబలా

వుండేవాళ్లం, కొత్తపేటలో ఉన్నప్పుడు. అప్పుడీ రాధమ్మ ఆ రేడేళ్ల పిల్ల. ఎప్పుడేనా వస్తూండేది, వాళ్లమ్మతో పెత్తలి గారంటికి. వాళ్ల పెత్తలి ఎంత మంచిమనిషి! చాలా సాయంగా వుండేదిమాకు.' అని ఏమేమో రాధమ్మ గురించికంటే ఆమె పెత్తలి గారి కుటుంబం గురించే, పద్దెనిమిది, యిరవై ఏళ్ల క్రిందటి సంగతులు, చెప్పసాగింది. రాధమ్మ పెత్తలి గురించిన విషయాలైనా సత్యానికి వినడానికి సరదాగానే వుంది. రాధమ్మ వాళ్ల వాళ్లను గూర్చి మంచి వాళ్లని వాళ్లమ్మమ్మ మెచ్చుకోవడం సత్యానికి మరీ సంతోషం కలిగించింది.

వాళ్ళమ్మమ్మే కాకుండా, వాళ్ళమ్మా, చెల్లెలూ కూడా పెరటిగోడవద్ద రాధమ్మతో మట్లాడుతుండడం సత్యం ఒకటి రెండుసార్లు చూచాడు. ఓకోజీ రాధమ్మ 'మా యింట్లో పువ్వులు విరియ పూస్తున్నాయి. అమ్మాయి జెడలో పెట్టండి.' అంటూ వాళ్లమ్మకిన్ని గులాబీ పూలూ, మల్లెపూలగుత్తీ అందివ్వడం చూచాడు. ఆ పూలవలెనే అతని లేతమనసు కుండా వికసించింది. అయితే, వాళ్లింట్లోవా రందరికీ రాధమ్మతో బాగానే పరిచయం అయిందన్నమాట! ఇరుగుపొరుగున వున్న ఆడవాళ్ళు — అందులో ఒక తరహాకు చెందినవాచూ, ఒకరి కుటుంబా న్నొకరు

కొద్దిగా ఎరిగున్నవారు అయినప్పుడు — వీరికి వారికి మధ్యనున్న పెరటిగోడవద్ద పలకరించుకొని అప్పుడప్పుడు మాట్లాడుకోవడం సర్వసామాన్యం. సత్యానికి మాత్రం, ఈ స్వల్పవిషయమే ఒక స్వల్పలీలగా తోచింది. కాని, వాళ్ళింట్లోవాళ్ళలో రాధమ్మ ఎప్పుడేనా మాట్లాడుతున్నప్పుడు, తానటు వెళ్లడం తటస్థపడినా, రాధమ్మ ఎదటపడేవాడు కాడు ; ఎందుచేతో సంకోచంగానూ, సిగ్గుగానూ వుండేది.

ఓరోజుప్రొద్దున్న, అవాళశలవురోజు, యింకా భోజనాలవేళ కాలేదు, సత్యం చెట్టుమీద కూర్చుని రాధమ్మతో కబుర్లు చెబుతున్నాడు. ఎవరూ అటు రారనుకున్నాడు. ఏరోపనివుండికాంసు వాళ్లమ్మమ్మ పెరట్లోకి నచ్చింది. రాధమ్మను గోడవద్దచూచి పలకరించింది. సత్యానికి అమ్మమ్మ తననిచూచి ఏమనుకుంటుందో అని చాలా తల్లిరిసాటు కలిగింది. రాధమ్మమటుకూ, నవ్వుతూ, మామూలుగానే, 'మాశారా, బామ్మగారూ; మీ అబ్బాయికి నేనంటే ఎంత ఆపేక్షో! జామిపండ్లిస్తూంటాడు' అనేసింది. సత్యానికి సిగ్గు, ఆశ్చర్యమూకూడా వేశాయి. ఏదో గుత్తంగా దాచుకువస్తూన్న అదృష్టాన్నో, రహస్యాన్నో బయటపెట్టేసిన ట్టనిపించింది. కొద్దిగా, రాధమ్మమీద కినుకకూడా కలిగింది. వాళ్లమ్మమ్మ

ఈమాటలు విని ఏమంటుందో అని భయపడ్డాడు. కాని ఆవిడ నవ్వుతూ, 'జావిపండ్లం చేసుకోం? మీయింట్లో పూలలాగే ఈజావిచెట్టు తెగకాస్తుంది' అని తాను రాధమ్మతో మాట్లాడుతూండడమునకు కొంచెమైనా ఆశ్చర్యపడక, రాధమ్మతో ఏదో పిచ్చాపాటీ చెప్ప నాగింది. ఈ సంఘటన సత్యాన్ని మొదట్లో కలవర పెట్టినా, ఏదో భారంలేరి కొత్తస్వేచ్ఛ వచ్చినట్టుకూడా మెల్లమెల్లగా అనిపించింది. రాధమ్మ అట్లా జామి పండ్లగురించి అన్నంమకు తాత్కాలికనుకపోయి మరింత చనువేర్పడినట్లయింది.

పరీక్షలు సమీపించాయి. మొదటి సంవత్సరం కనుక క్లాసుపరీక్షలేకాని, బాగాపేసవాలనే ఉత్సాహంతో చదువసాగేడు సత్యం. రాధమ్మకూడా శ్రద్ధగా చదువుతూన్న సంగతివిని సంతోషించేది. పరీక్ష లారంభమైనాక, ఎలారాశాఢో ప్రతిసాయం కాలం రాధమ్మకి చెప్పేవాడు. ఆమె ఆసక్తితో సరదాగా వినడం రెండోరోజు పరీక్షకు మరింత ఉత్సాహ పరిచేది. ఆశించినట్లుగానే, అన్నిట్లోనూ సంతృప్తి కరంగా వ్రాశాడు. పరీక్ష లయిపోయిననాటి సాయం కాలం తీరికగా, మరింత ఉల్లాసంగా కబుర్లు చెప్పుకున్నారు.

సత్యం, కాలేజీ లైబ్రరీనుంచి సెలవల్లో చదవ

డానికి పుస్తకాలు తీసుకవచ్చాడు. అవి తీరికగా చదువుకుంటూ, రాధమ్మని రోజూ కలుసుకుంటూ సెలవులు సరదాగా గడపవచ్చునని ఊహించాడు. అనుకున్నట్టగానే, హాయిగా గడిచి పోతున్నాయి సెలవు రోజులు. అప్పుడప్పుడు చెల్లెలికి పాఠాలు చెప్తూండేవాడు. బుద్ధిపుట్టినప్పుడు, చెల్లెలితో కేరమోసా, రింగ్ తన్ని స్కోకూడా ఆడుతూండేవాడు. బాలికల దేహపరిశ్రమకు బాగుంటుందని ఒక స్కిప్పింగ్ రోప్ కూడా తీసుకవచ్చాడు. పొద్దున్నే లేచి, కసరత్తు చేసి స్నానం చెయ్యడం అప్రయత్నంగానే ఆలవాటయింది. సాయంకాలం ఆటకో, పీకారుగా తిరిగి రావడానికో వెడుతుండేవాడు. శుభ్రంగా దుస్తులేసుకొని, నీటుగా తయారవడంలో పూర్వంకంటే శ్రద్ధ హెచ్చయింది. యింటిపనులూ, బజారుపనులూ ఏమేనావుంటే అడిగి కనుక్కునిమరీ చేసేవాడు.

సత్యంలో వచ్చిన మార్పులను వాళ్ళ పెద్దవాళ్ళ కూడా కొద్దిగా గమనింపక పోలేదు. బాగా ఎదుగుతున్నాడనీ, పెద్దమనిషితరహాగా మారుతున్నాడనీ సంబరపడ్డారు. ఓసారి, వాళ్ళనాన్నగారు, 'మనవాడి సందడంలేదే?' అని వాళ్ళమ్మతో అంటూండడం, వాళ్ళమ్మ, 'మనవాడికి బాగా పెద్దమనిషితరహా అబ్బిందంజోయ్, ఈమధ్య, వాడి చదువేమో,

కసర త్రేమో, పూర్వంలాకాదు. అమ్మాయికి కూడా పాతాలు చెబుతున్నాడు. ఎంతటిపిక నచ్చిందనుకున్నాడు!' అని ఏమేమో సంతోషంగా మాట్లాడుకోవడం విన్నాడు. కొంచెం సిగ్గువేసింది. సత్యానికి వాళ్ళనాన్నగారివద్ద చనువూ, భయభక్తులూకూడా వున్నాయి. భోజనాలప్పుడుతప్ప, తీరికగా వాళ్ళనాన్నగారితో కూర్చోని మాట్లాడడంమటుకూ అంతగా అలవాటులేదు. పై సుభాషణ విన్నతరువాత మాత్రం, రాత్రి భోజనాలయూక వాళ్ళనాన్నగారెప్పుడైనా తీరికగా పడకకుర్చీలో విశ్రమించి, చాపకూడ కూర్చున్న వాళ్ళనూ, చెల్లెలితో మాట్లాడుకుంటే తను కూడా వెళ్ళి, అట్టి మాట్లాడకపోయినా, కూర్చునేవాడు. వాళ్ళ నాన్నగారు తాస్త మితభాషి. ఇంటి సంగతులూ, నూమూలు విషయాలూ కొద్దిసేపు మాట్లాడి ప్రతిక చదువుకునేవారు, తీరికసమయాల్లో.

ఓరోజు మధ్యాహ్నమప్పుడు, ఎండగావున్నా చెట్టుకొమ్మల్లో చల్లగానే గాలి వీస్తూంది, ఎప్పటిలాగే సత్యం కొమ్మను చేరబడి, చెట్టు నీడల్లో రాధమ్మ నోడ నానుకొని నిలబడి, కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నాడు. తాను సగం చదివిన తెలుగు పుస్తకాన్ని పట్టుకునే ఆమె అక్కడ నిల్చుంది. 'మీరు కథలపుస్తకాలు బాగా చదువుతుండేట్టుండే' అన్నాడు సత్యం. ఆమె నవ్వి,

‘ఏదో తీరిక ఉన్నప్పుడు కాలక్షేపం’ అంది. చటాలున జ్ఞాపకం వచ్చి, అడిగాడు. ‘అన్నట్టు మీ రేనండీ మొన్న హాస్పిటల్ నియం వాయిస్ట్రూంటిరి?’

“అవును, నువ్వెప్పుడు విన్నావు? ఎప్పుడో కాని ఈమధ్య వాయిం చడమే లేదు.”

“అదే పాటండీ? చాలా బాగుంది.”

“ఎప్పుడో నేర్చుకున్న బెంగాలీ గీతం, ‘ధీర ధీర యమునాతీర’..”

“నాకు రాసి యివ్వమా?”

“ఏం, అంత బాగుందా? పాటంటే సరదా వుండీ” నవ్వుతూ అంది.

సత్యం కూడా నవ్వుతూ, ‘మరి నాకు నేర్చు తారా?’ అన్నాడు.

“మీ యింట్లో అంతా ఏం చేస్తున్నారు?”

“చెల్లాయి ఏదో రాసుకుంటూంది, మిగిలిన వాళ్ళు పడుకున్నట్టున్నారండీ..”

“నీకోసం ఎవరూ వెళ్ళోక్కరుకదా, కాస్త ఆలస్యం అయితే?” తిరిగి నవ్వుతూ అడిగింది.

“అబ్బే లేదండీ..”

“అయితే కాస్త సేపు ఇంట్లో కూచుందాం, రా మరి, పాట వినిపిస్తాను.”

సత్యాన్ని వాళ్ళింట్లోకి రమ్మని యిదివర

కప్పుడూ ఆమె పిలవలేదు. అదే మొదటిసారి. సత్యం ఆశ్చర్యానందాలతో రాధమ్మతోకూడా వాళ్ళింట్లోకి వెళ్ళాడు.

ఇల్లు చిన్నదేకాని శుభ్రంగాఉంది. రెండు మూడు గదులూ, వంటిల్లు మాత్రమే. రాధమ్మ హాల్లో నియంత్రీసి పక్కమీదపెట్టింది. సత్యం చాపమీద కూర్చోబోయాడు. 'మొహమాట పడుతున్నావా, సత్యం? దా, యిలాగూచో' అని నుంచంమీదనే కూర్చోమంది. సత్యాన్ని సంగీతంపెట్టె నొక్కమని, ఆపాటవాయిస్తూ మెల్లనిస్వరంలో పాడింది. ఎంత హాయిగావుంది ఆసీతం! ఎంత విన్నా వినాలనేవుంది. ఆమె వాయిస్తూ పాడుతూ, తాను చెట్టె నొక్కుతూ వింటూంటే మరింత హాయిగావుంది.

తరువాత పాట వ్రాసి యిచ్చింది. కొంచెం సేపుండి సత్యం వెడతానన్నాడు. 'ఉండుమరి; కాఫీ తాగి వెళుదువుగాని' అంటూ కాఫీ కలప మొదలు పెట్టింది. సత్యం ఊరికినే కూర్చోక, కప్పులూ, అవీ అందిస్తూ చిన్నపను లామెతోకలిసి చేయసాగేడు. 'మధ్యాహ్నం వేసిన పెసరట్టుంది, కాస్త పుచ్చు కుంటావా' అంటూ, రెండు పెసరట్లుకూడా ఫలహారం పెట్టింది. 'మరి మీరుకూడా పుచ్చుకోరూ?' అన్నాడు సత్యం. 'ఆలాగే' అంటూ, ఆమెకూడా ఓముక్క

నోట్లో వేసుకుంది. ఫలహారం అయాక యిద్దరూ కాఫీ పుచ్చుకున్నారు. 'మాయింట్లో కాఫీకంటే మీ యింట్లో బాగుంటుందండీ' అన్నాడు, సత్యం. ఆమె నవ్వి, ఊరుకుంది.

“సెలవల్లో వస్తూంటాను; మరి నాకు పాట నేర్పుతారా?”

‘అన్నట్టు, చెప్పడం మరిచిపోయాను సత్యం; మావా రీయిల్లు మా ర్చేద్దా మనుకుంటున్నారు; మరో యిల్లు చూశారుట.’ ఇది వినేసరికి సత్యం గుండెల్లో పెద్ద రాయి పడినట్టయింది. ఏదో పెద్ద పెన్నిధి పో గొట్టకొన్నవాడిలా నోట మాటరాకుండాపోయింది. కాని, తిమాయింతుకొని ‘ఎందుకు మార్చేస్తారూ?’ అన్నాడు.

“ప్రీడరుగారింటికి దగ్గరలో ఓయిల్లు ఖాళీ అయిందట.”

“ఎప్పుడు వెళదామనుకుంటున్నారండీ?”

“ఇంకా ఏదీ నిశ్చయించినట్టులేదు కాని, మంచి రోజు చూసి వెడదామనుకుంటున్నట్టుంది.”

సత్యానికి ఎంత ప్రయత్నించినా వశంకాక, దిగులు పెరగసాగింది. మనసు ఒక్కసారిగా ఆందోళనలో పడిపోయింది. అంతెరుగని మధురస్వప్నం అకస్మాత్తుగా హరించిపోతూన్న ట్లనిపించింది, కలచి

వేస్తూన్న ఆ వేదన నతనెంత పైకి కనబడకుండా ఉండేట్టు ప్రయత్నించినా అతని అమాయకపు బాల్య ముఖంమటుకూ ప్రతిఫలిస్తూనేఉంది. ఇక ఉద్యేగాన్ని నిగ్రహించుకోవడం కష్టమనిపించి, 'వెళ్తానండీ' అని లేచాడు.

'అప్పుడే వెళ్లిపోతావా? ఇదిగో, యిల్లంత త్వరలో మార్చవద్దని చెబుతాలే' అని ఆప్యాయంగా అతని చేయి పట్టుకొని అంది. ఆ ఆప్యాయతకు మామూలుస్థితిలో సత్యం ఎంతేనా సంతోషించేవాడు, కాని యిప్పుడతని మనసులో రాధమ్మ వెళ్లిపోతుందనే దిగులుతప్ప మనోభావనకూ, తలంపుకూ చోటు లేదు.

"ఇంట్లో నాకోసం చూస్తూంటారేమోనండీ. వస్తాను" అన్నాడు. ఎప్పటి ఉల్లాసమూలేని స్వరంతో.

'రేపు తప్పకుండా కనిపిస్తావా? మరిచిపోకేం?' అంటూ హెచ్చరికగా అతనిని గోడవద్దకువచ్చి సాగ నంపింది.

సత్యం చెట్టుదగి గబగబా యింట్లోనుండి మేడ మీద తన గదిలోకి వెళ్లిపోయాడు. అతనట్లా తొందరగా నట్టింట్లోంచి వెళ్లిపోవడంమూచి, వాళ్లమ్మమ్మ 'ఏమిరా ఎక్కడున్నావు? మీ అమ్మ అట్లుపోస్తూంది. తిమ్మవుకాని రా నాయనా' అంది. సత్యం, ఆగ

కుండానే, ఆకలి లేదంటూ వెళ్ళిపోయాడు. తిన్నగా వెళ్ళి పక్కమీద ఆలగడలో ముఖంపెట్టి పడుకున్నాడు.

రాధమ్మ వెళ్ళిపోతూంది! ఈ తలపు ఎంత ప్రయత్నించినా మనసును కలతపరచడం మానడంలేదు. అంతేనా, సరదాగా జావిచెట్టెక్కి ఎప్పటిలాగా మాట్లాడుకోవడం ఉండదా? తన కోర్కెలూ, ఆశయాలూ ఎవరితో చెప్పకోవడం? ఇంకా ఆశయాలూ, కోర్కెలూ ఏమిటి! ప్రకృతి సహజంగా అల్లుకొన్న లతలాగా ఈ జావిస్పృశ్య సన్నివేశానుబంధం తన జీవితాన్నల్లుకొంటుంది. బీబిలింటో భాగమే అయింది. ఏ హృదయంలేని నిధివల్లనో ఇంత క్రూరంగా త్రుంచబడుతుంది. రాధమ్మ ఎప్పుడూ అక్కడే ఉంటుందనుకున్నాడు. మనోయింటికి వెళ్ళిపోవచ్చు ననేషయం ఎప్పుడూ తిట్టలేదు. ఇంతత్వరలో యిల్లు మార్చక పోవచ్చునని చెప్పిందాకాదూ? అయితేమటు కేమి లాభం? ఎప్పుడేనా వెళ్ళిపోతుంటుందిగా!

అనుకోకుండానే కళ్ళవెంబడి నీళ్ళు కారసాగేయి. ఆపుకోడాని కతను ప్రయత్నించలేదు. ఇంతలోకే వాళ్ళమ్మ అట్టూ, కఫీ తీసుకొని గదిలోకొచ్చింది. 'ఏమిరా, పండుకున్నావేమీ? అట్టుముక్క తిందుగాని, లేనాయనా; వేడివేడిది తెచ్చాను; లేమరి' అంది. సత్యం మాట్లాడలేదు; మాట్లాడిలేకపోయాడు. వా

శృమ్మ కాఫీ, ఫలహారం బల్లమీద పెట్టి, సత్యంవద్దకు వెళ్లి బుగ్గమీద చెయ్యివేసి చూచింది. జ్వరమున్నట్టు లేదు. కాని మామూలు చురుకుతనంలేక ఏదో బాధతో పడుకున్నాడని తెలుసుకున్నది. అక్కడే కూర్చోసి, ఆపేక్షతో వశ్య నిమురుతూ, 'వాంట్లో ఎలాగుంది బాబూ?' అంది.

ఈ ఆప్యాయతకు సత్యందుఃఖం ఆగిందికాదు. చిన్నపిల్లవాడిలా వాళ్ళమ్మదగ్గిరగా జరిగి, కన్నీరు తిరుగకార్చాడు. దానితో భారంతగ్గింది. వాళ్ళమ్మ కంగారుపడి, 'ఎలాఉంది నాయనా, నాతో చెప్పమరి' అంది. సత్యం సదుకుని, కుదుటబడి సిగ్గుతో 'ఏమీ లేదే, ఊరికినే' అని ఊరుకున్నాడు. 'కొంచెం కాఫీతాగు, సుఖవుగా ఉంటుంది' అని కాఫీ తీసుకు వచ్చింది. వాళ్ళమ్మ తీసుకువచ్చిందికదా అని తాగేడు. తరువాత వాళ్ళమ్మ లేస్తూంటే 'కూర్చోవే' అన్నాడు. 'అలాగే, ఎక్కడికీ వెళ్ళనులే. పక్క సరిగ్గాలేదు; దుప్పటీ తలగడా సద్దురామసి; ఇక పడుకో' అని అక్కడే కూర్చుంది.

ఇంతలోకే వాళ్ళమ్మని బిగ్గరగా పిలుస్తూ, చెల్లెమ్మ వచ్చిందక్కడికి. 'కేకలు వెయ్యకు; అన్నయ్యకు వాంట్లో బాగులేదు' అంది వాళ్ళమ్మ. చెల్లెమ్మ నిశ్శబ్దంగా చూస్తూ వాళ్ళమ్మవద్దకొచ్చి నిలబడింది,

మరికొంచెంసేపులోనే 'బాబుకెలాఉండే' అంటూ అమ్మమ్మకూడా వచ్చింది. సత్యం అప్పటికే తేరుకొని కాస్త మొహమాటంతో నవ్వుతూ కూర్చున్నాడు. 'పరీక్షలకి బాగా చదివాడా; బడలిక చేసిందేమో' అంది అమ్మమ్మ. కాస్తసేపు కూచొని వాళ్లపనుల్లోకి వెళ్లబోయారు. 'మరేమీ లేదే' అంటూ సత్యం వాళ్లమ్మను కూడా పసిచూచుకోమన్నాడు.

ఒక్క ఘడియ కూర్చొని, సత్యం లేనిఉల్లాసం తెచ్చుకొని, తెన్నిస్కికాని, అలా షికారుగాకాని వెళ్ళివద్దామని ముఖం కడుక్కోడానికి వెళ్ళాడు. ముఖం కడుక్కొని తువాలుతో తుడుచుకుంటూనే, చూసుకోకుండా, గబగబ రావడంలో, గడప కాలికితగిలి పడ్డాడు. చేతులపై ఆనుకోడంవల్ల ముఖానికి దెబ్బ తగలలేదు కాని గడపకిందిఘడియ కాలుకి తగిలి గీసుకపోయి రక్తం వచ్చింది. కాలూ, చేయీ బాగా మోసి ఒక్కక్షణం లేవభారమైంది.

చెల్లమ్మ యిది చూచి 'అమ్మా, అన్నయ్య పడిపోయాడే' అంటూ కేకేసింది. సత్యం తడబడుతూ లేవబోయాడు. కంగారుతో వాళ్లమ్మా, అమ్మమ్మా వచ్చారు. సత్యం మామూలుగా నడవ ప్రయత్నించాడు, కాని యిరుకుపట్టి కాలు బాగా నొప్పిచేసి నందువల్ల కుంటవలసివచ్చింది. వాళ్లమ్మా, అమ్మ

మ్మా గాభరాపజి, 'నీరసంకో ఎంమకు లేవావు నాయనా, ఎవరేనా పిల్లవకుండా' అంటూ నోళ్లుకు తుడిచి పట్టువేదామమకుంటూంటే, సత్యం చెబ్బాయిని శుభ్రమైన గుడ్డపీలిక వీసుకురమ్మని, దానితో అతనే కూర్చోని కట్టు కట్టుకుంటూ, 'మరేం అట్టే దెబ్బతగల లేదు; నీరసమేమీ లేదు. తెన్నిస్ కి వెళ వాయని ముఖం కడుక్కుని వస్తూ, గజప తగిలింది' అన్నాడు. 'వొంట్లో బాగులేదని పడుకొని, తెన్నిస్ ఏసుతిరా' అంటూ, సత్యం వద్దుంటున్నా ఏమిం మనోక వాళ్లమ్మ చేయిపట్టు కొని నడిపించుకొని వెళ్ళి, మేవమెట్లెక్క-నద్దని చెప్పి, నడిచావట్లో ముచా, పక్క-వేసి పడుకో పెట్టింది.

సత్యం మవ్వనా, అవీ అక్కడికే తెప్పించుకొని నుస్తులు నూర్చి, తల మవ్వుకొని పాత వారపత్రికలు-ఇంగ్లీషువీ, తెలుగువీ గూడా — చేల్లెల్లిని తెమ్మని, అవి చదువుకూ పడుకున్నాడు. మరికాస్త సేపటికి వాళ్ళ నాన్నగారు వచ్చారు. సత్యాన్ని చూస్తూనే 'ఏమిరా, పడుకున్నావేమీ?' అంటూ వొంటిపొద చెయ్యివేసి చూచారు. వాళ్లమ్మా, అమ్మమ్మావచ్చి ఆత్మతతో చెప్పసాగేరు. సత్యానికి ఏనో చాదస్తంగా చెబుతున్నట్టనిపించింది. సిగ్గుకూడా వేసింది. ఇంకా సిగ్గుతో త త్తరపడుకూ 'ఒంట్లో ఏమీలేదు నాన్నా' అని సత్యం అన్నా వాళ్ల నాన్నగారు ఫలహారం, కాఫీ

పుచ్చుకుని, 'అటువేపే వెళ్తున్నాను. డాక్టరు గారిని ఓసారి రమ్మంటాను' అని సత్యంవాళ్లమ్మతో చెబుతూ లేచాడు.

౨

రాధమ్మ కింకా యిరవై ఏడు యిరవై ఏనిమి దేళ్ళలోపే. నరసాపురం దగ్గరలోనే ఆమెస్వగ్రామం. ఆమె కాపురానికివచ్చి ఎనిమిది తొమ్మిదేళ్లవుతుంది. ఆమెభర్త, జగన్నాథంగారి కామె కాపురానికివచ్చిన నాటికే నలభై ఏళ్లు దాటినై. ఆమెభర్తవలనే ఆమె కూడా సామాన్యకుటుంబానికి చెందినది, కాస్త చదువుకున్నదీ, సంస్కారం ఉన్నదిన్నీ. వయసులో బాగా తేడాఉన్నా రెండోపెళ్లి సంబంధం రాధమ్మకి చేయడానికి ఆమె తలదండ్రులు మొదట్లో ఇష్టపడ లేదు. కాని, అనుకూలమైన ఇతరసంబంధాలు కుదరక అప్పటి పరిస్థితులనుపట్టి జగన్నాథంగారికిచ్చి పెండ్లి చేశారు.

అప్పటికే జగన్నాథంగారు పంతులుగారింట స్త్రీడరుగుమాస్తాగాచేరి ఇంచుమించు ఇరవై ఏళ్ల యింది. జగన్నాథంగారు స్త్రీడరుగారి కుటుంబంలోనివారిలాగానే మసలేవారు. గృహవిషయాల్లో పాల్గొనడమేకాకుండా, పంతులుగారింట ఏ కార్యమొచ్చినా పెత్తనమంతా

ఈయనమీదే వేసేవారు. స్త్రీడరుగారి కుటుంబంపై జగన్నాథంగారి కెంత గౌరవ విశ్వాసాలో, ఆయన యందు పంతులు గారి కుటుంబానికేకూడా అంత అభిమానమే. జగన్నాథంగారు మంచివారూ, నిజాయితీపరులున్నూ. తోడి గుమాస్తాలలోనేకాక, స్త్రీడర్లలోనూ కచ్చేరిల్లోనూకూడా ఆయనకు మంచిపేరూ, గౌరవమూ ఉన్నవి. పాతకాలపువారైనా, మంచి అనుభవమూ, వ్యవహారజ్ఞానమూ కలవారు.

స్నానమూ, కాఫీ ముగించుకొని పొద్దున్నే స్త్రీడరుగారింటికి వెళ్లేవారు. భోజనానికి ఇంటికివచ్చి మళ్ళీ రాత్రి భోజనానికే ఇంటికిరావడం సాధారణంగా ఆయన కలవాటు. ఇంచుమించు దినమంతా స్త్రీడరుగారింట్లోనూ, కచ్చేరిలోను గడిపేవారు. మధ్యాహ్నం కాఫీ స్త్రీడరుగారితోనే పుచ్చుకునేవారు. అప్పుడప్పుడు పంతులుగారింట్లోనే ఫలహారం, ఎప్పుడైనా భోజనం కూడా చేసేవారు. తీరికసమయాల్లో స్త్రీడరుగారి తల్లి, భార్య మొదలైన ఆడంగులకు పురాణగ్రంథ మేడేనా చదివి వినిపించడంకూడా అలవాటు. ఆయన బాగా చదివి చెబుతారు. అందుచేతనూ, చనువుచేతనూ ఆయన పురాణకాలక్షేపమంటే స్త్రీడరుగారింట్లోనివారందరికీ చాలా సరదా. ఎప్పుడైనా, అరుదుగా పంతులు గారు కూడా వచ్చి కూర్చుని వినేవారు.

పంతులుగారింట గుమాస్తాగాచేరి దాదాపు ముప్పై సంవత్సరాలు కావస్తున్నా, పనిలో ఓపికా, చురుకుతనమూ ఏమాత్రమూ తగ్గలేదు. కాని, స్త్రీడరు గారి ప్రేక్షిసు బాగా పెరగడంచేత ఈమధ్య మరో గుమాస్తానుకూడా వేసుకున్నాడు. అప్పటినుంచి జగన్నాథంగారిది పెద్దగుమాస్తాహోదా. అయితే, పని ఆట్టేవున్నా లేకపోయినా, నెలవురోజుల్లో కూడా, స్త్రీడరుగారింటికి వెళ్ళకపోలే ఆయనకు తోచదు. అసలేనోజైనా ఆయన రాకపోలే పంతులుగారింటివారికే వెలితిగా తోచేది.

ఆయన జీతం ఎంతైనా, నెలకో వందకు తగ్గుకుండా వుంటుంటే ఆర్జన. కొద్దోగొప్పో నిలవేశాడు కూడాను. ఏ కారణంచేతనో ఇల్లు కొనడంకాని, కట్టించడంకాని తలపెట్టలేదు కాని రెండేకరాల మాగాణి కొన్నాడు.

జగన్నాథంగారి మొదటిభార్య, లేకలేక, ఒక బిడ్డను కన్నది. తుదకాయనకు భార్యా, బిడ్డాకూడా దక్కకుండాపోయాడు. మొదటిభార్య పోయిన ఒక సంవత్సరంవరకూ ఆయన పెళ్ళివిషయం తలపెట్టలేదు. అప్పటికాయన వృద్ధురాలైన తల్లి జీవించేవుంది. ఆమె కి తరసంతానం లేకపోవడంవల్ల వివాహవిషయం తరచూ తెస్తుండేది. జగన్నాథంగారు ప్రోత్సాహమూ

చూపక, వద్దని ఖచ్చితముగానూ చెప్పక, ముభావంగా ఊరుకునేవాడు. చూచి, చూచి తుడకాయనతల్లీ రాధమ్మ సంబంధం నిశ్చయించింది. వివాహమైన రెండు సంవత్సరాల లోపునే జగన్నాథంగారి తల్లి గతించింది. ఇప్పుడాయనకు భార్యతప్ప వస్తూ పోతుండే దగ్గర బంధువు లెవరూలేరు.

కాపురానికి వచ్చిన మూడు నాల్గేళ్ల తరువాత రాధమ్మ గర్భవతి అయింది. కాని, నెలలు నిండ కుండానే పురుడువచ్చి బిడ్డ పోయింది. రాధమ్మ జబ్బు పడి క్రమంగా కోలుకుంది. రాధమ్మ భర్త, తన స్థితి సంపదలనుపట్టి, ఆమె కెండులోనూ లోటు రానిచ్చే వారు కాదు. నగ, నాణ్యం, చీరె వగైరా విషయాల్లో ఆమె కేలోపమూ లేదు. ఆమెపేర మూడువేలకు భీమా చేశారుకూడాను. ఆమెఎడల అనురాగమే కాకుండా, సానుభూతి, సౌమ్యతాం కనపరిచేవారు. ఆయన, స్వభావంచేత, అసూయ, అనవసర అనుమానాని ఆట్టే లేనిమనిషి. రాధమ్మకుకూడా ఆయన ఎడల విశేషాభిమానమూ, గౌరవమూ ఉన్నవి. ఆయన సొక ర్యాలు, కొద్దిపాటివే అయినా, చక్కగా కనుక్కుంటూండేది.

జగన్నాథంగారు నెమ్మదైనవారే, కాని, మూడు నాలుగేళ్ళక్రితం ఏదో మాటపట్టింపువచ్చి,

అత్తవారింటికి వెళ్ళడం మానేశాడు. భార్యనుమటుకూ ఎప్పుడూ వెళ్ళవద్దని శాసించలేదు. అంతేకాదు; రాధమ్మ పింతల్లికొడుకు, మూర్తి — అతనికి రాధమ్మ వద్ద చిన్నప్పటినుంచీ చనువు — ఒకటి రెండుసార్లు వచ్చినప్పుడు, అతనితో కలిసి పుట్టింటికి వెళితే తన అభ్యంతరం లేనట్టుగా సూచించాడుకూడాను. కాని రాధమ్మే, భర్తయందలి అభిమానంచేత వెళ్ళ మానుకుంది.

రాధమ్మ ఇంటిపనులు చేసుకునో, పూల మొక్కలు చూసుకుంటూనో, ఎప్పుడైనా హాస్టో నియం వాయిస్తునో కాలక్షేపంచేసేది. ఆమెకు కాస్త నచ్చినవారితోనేతప్ప ప్రతి ఇరుగుపొరుగువారితోనూ కబుర్లుచెప్పడం ఇష్టంలేదు. అంతగా తోచకపోతే తెలుగుకథలపత్రిక లేవేనా చదువుకునేది. పంతులుగారింటినుంచీ, ఒక్కొక్కప్పుడు బజారునుంచీకూడా, ఆమెకోసం జగన్నాథంగారు కథల పత్రికలు తరుచుగానే తెచ్చేవాడు. ఆయనకు కథలు చదవడానికి తీరుబడలేదు; సరదాలేదు. ఎప్పుడైనా ఉల్లాసంగా ఉన్నప్పుడు, భారామసాలా కిళ్ళీ వేసుకొని, పద్యమోళ్లొకమో కాస్త నాటకకత్తులో విసిరి పాడడం ఆయనకు సరదా. చిన్నప్పుడు భాగా నాటకాలసరదా ఉండేదటాయనకు. ఇప్పటికీ పోలేదు, సినిమాసరదా అట్టే

కలగలేదుకాని, అప్పుడప్పుడూ, రాధమ్మకోసం మటుకూ, ఆమెను తీసుకొని సినిమాకు వెళ్ళేవారు.

ఈ విధంగా, పిల్లలులేని కొకత తప్ప, మనో ఒడుదుతుకు లంతగాలేక సాఫీగాపోతూన్న రాధమ్మ జీవితంలో సత్యంతో పరిచయం అయ్యాక ఒక కొత్త ఉత్సాహమూ, మార్పు కలిగాయి. మొదటిసారి సత్యాన్ని చూచినప్పుడే ఆనోగ్యంగా ఎదుగుతూన్న ఆ అమాయకపు అబ్బాయితీరు ఆమెను ఆకర్షించిన మూల వాస్తవం. సత్యాని కామెయ్యమి పెరుగు తూన్న బాల్య విశ్వాసం ఆమె హృదయాన్ని స్పందింప చేసినమాట యనార్థమే. సత్యంయొక్క సహజ నిర్మలనైజమూ, చురుకుతనమూ, ఆమె స్నేహపరిచయ మంటే ఉల్లాసమూ తెలుసుకొని ముచ్చటపడ్డది.

దినదినమూ దృఢపడసాగిన ఈ స్నేహపరిచయం ఆమెకుకూడా మధుర స్వప్నంలాగే ఒక్కొక్కప్పుడు తోచేది. సత్యాన్ని కలుసుకొని మాట్లాడడమంటే ఆమెకుకూడా ఉత్సాహంగానే వుండేది. పైకిమాత్రం ఆటే కనపరచేదికాదు. సత్యం ఎడల ఆమెకు క్రమేణా కలిగిన అనురాగబంధం ఇదమిద్దమని చిత్రించడం కష్ట సాధ్యం. వారి స్నేహానురాగంలో తేప్రాయమైన ప్రణయ రేఖలు తీలప్రాయంగా ప్రస్ఫుటంగా తెలియ రాకుండానే ధాగి ఉంటే ఉండవచ్చు; కాని, వారి

స్నేహానుబంధంలో కల్పష చిహ్నంకాని, అపశ్రుతి దోషంగాని ప్రవేశించలేదనే చెప్పవచ్చును.

తన సంసారంలో ముఖ్యంగా సత్యంజీవితంలో ఏవిధమైన హానికాని, ఘాతకాని కలగడ మెంతమాత్రమూ ఆమె కిష్టంలేదు; ఓర్పుకోలేదు కూడాను. సత్యం శ్రద్ధగా చదువుతూ, టెన్నిస్ ఆడుతూ, చురుకుగా పెరుగుతుండడం ఆమెకెంతో సంతోషమూ, సంతృప్తి కలిగించాయి. సత్యం ప్రయోజకుడై వృద్ధిలోకి రావడం - ఆమె జీవితంలో అస్పష్టమైన ఆశయం - నెఱవేరేటట్లు ఎందుచేతో అనిపించేది. అందుకు తన స్నేహపరిచయం కూడా ప్రోత్సాహమిస్తే ఆమెక దెంత గర్వకారణం! అతి ఆమాయకంగా, ఉత్సాహంగా అన్నిసంగతులూ తనతో చెబుతాడు; తాను ఆసక్తితో వింటే ఎంతోసంతోషిస్తాడు. తనమాటంటే ఎంతగుఱి! ఆమె గమనించకపోలేదు. 'బాగా చదువుతున్నావా' అని అడిగినంతమాత్రాన ఎంతశ్రద్ధ కలిగింది! ఇంతకూ తానేమంతి చదువుకున్నదా? తనలో విశేషమేమున్నదనీ?

జాన్ను తీసుకువచ్చిననాడే సత్యం చాలా చిన్న పుచ్చుకున్నాడని ఆమె ఎంతో నొచ్చుకుంది. తరువాత, ఆమె పూల మొక్కలను చూచుకుంటున్నరోజున, సత్యం మొహమాటపడి తొందరగా పారిపోవడం ఆమె

కన్నప్పమైన ఆండోళనా, ఆశ్చర్యమూ కలిగించాయి. కాని. ఈ సంఘటనలన్నీ ఆమెను సత్యంవేచి మరింత ఆకర్షించాయి. తన పాటంటే సత్యాని కంఠఱ్ఱం! ఇల్లు మార్చేఉద్దేశం తెలిసి ఎంత దిగులుపడినట్టుగా అయిపోయాడు! సత్యం లేతమనసు కికముందెప్పడూ నొప్పి కలిగించకూడ దనుకుంటుంది.

అసలయిల్లు మార్చడం రాధమ్మకీ యిష్టంలేదు. ఈ యింటికివచ్చి నువ్వెక్కడేనా అయిందోలేనో. మంచి పెరడూ, అదీ ఇల్లు సదుపాయంగానేవుంది. అది కాక, సత్యంవాళ్ళింటే వారితో అయిన పరిచయాన్ని పట్టి మంచి ఇరుగూ పొరుగూ అని సహజంగా అని పించడమేకాక, సత్యంతో స్నేహపరిచయం ప్రత్యేక ఆకర్షణకాదా? అయితే, స్నేహితుగారంటికి భాగా దగ్గరలో ఓయిల్లు ఖాళీ అయినాంగతి గతరాత్రి ఆమె భర్త చెప్పినప్పడు ఆమె ముఖావంగా ఉరుకుంది. సత్యం అభిన్నుడీ, శ్రేయస్సు అన్నివిధాలా ఆమె కోరడంచేత ఇల్లు మార్చడమే మంచిదేమో అని ఊణ కాలం చూచాయగా తట్టింది. సత్యం ముఖంలో దిగులు చూచాక ఇల్లు మార్చనద్దనే భర్తతోచెప్ప నిశ్చయించుకుంది.

అవాళరాత్రి ఖాజనంచేసి విశ్రాంతిగా బగ న్నాధంగారు పడక కుర్చీలో నడుంవాల్చి పడుకున్న

ప్పుడు ఖారామసాలా వేసిన తాంబూలమందిస్తూ, 'ఇల్లు మార్చడం మంత్రాపవసరమంటారా? ఈ యిల్లు, పెరడూ అదీ సమపాయంగానే ఉంది. స్త్రీడరుగారింటికి మరీ దూరమనిపిస్తే 'చెప్పలేనుకాని' అంటూ ఇంటి ప్రస్తావన తెచ్చింది. జగన్నాథంగాడు తాంబూలం నములుతూ, చిరునవ్వు నవ్వి. 'అబ్బే, తెలిసిన అతను పంతులుగారింటి సమీపంగా ఇల్లు ఖాళీగావుందని చెబితే చూచాను. ఈ యింటికున్న వాటి పెరడూ లేదూ; ఇంతకన్నా హెచ్చు సమపాయమూ లేదు. ఇక్కడ సీకు బాగానే వుంటు ఇక్కడే వుందాం. పంతులుగారింటికి ఇదిమాత్రమే అతని దూరమని' అన్నారు.

“మాట కాని ఇవ్వలేదుకదా?” అడిగింది మే.

“మాటేమిటి? అసలు వ్యవహారిత్య ఏమీ మాట్లాడుకోలేదు. మళ్ళీ అతను కనిపిస్తే, మాళ్ళే ఉద్దేశం లేదనీ, ఈ యిల్లు సమపాయంగానే వుందనీ చెప్పేస్తాను” అన్నారు.

జగన్నాథంగారికీ రాధమ్మకు అభిప్రాయభేదాలంటూ సామాన్యంగా లేవు. జగన్నాథంగాడు ఆమె అభిప్రాయాల కనుగుణంగానే సాధారణంగా నడుచుకునేవాడు. జగన్నాథంగారికి సత్యం నాన్న గారిని గురించి, ఊళ్లోనలుగురికీ తెలిసిన పెద్దమనిషి అవడాన్ని బాగానే తెలుసును. వారి కుటుంబపువారితో రాధ

మ్మకు ఇరుగుపొరుగు పరిచయం ఉన్న సంగతి కూడా, అప్పడప్పడు సంభాషణలో రాధమ్మ చెప్పి సంగతులను పట్టి తెలుసును. రాధమ్మకు ఉబుసుపోకకు అటువంటి మంచి ఇరుగుపొరుగుండెం ఆయనకూ యిష్టమే. అందుచేతి ఇల్లుమాళ్ళే ఉద్దేశమూ, ప్రస్తావనా అంత తోనే ఆగిపోయాయి.

సత్యానికీ సంగతి రెండో రోజు ప్రొద్దున్నే వీలైతే చెప్పాలని రాధమ్మ అనుకుంది. ఆమె ఒకటి రెండు సార్లు వెరిటివేపు చూచినా సత్యం జాబితా చెట్టుకేసి వచ్చే సూచన లగ పడలేదు. వంట పూర్తి అయ్యేక వెరిటిగోడవద్దకు వెళ్ళి, ఆవలి వెరట్లించి వెడుతున్న సత్యం ఆమ్మమ్మను పలకరించి 'వంటయిందా మామ్మ గారూ? పిల్లలు పెందరాడే భోంచేస్తారు గావును' అని చిన్న సంభాషణ ప్రారంభించింది. 'ఆఁ, వంటయింది. ఏమి గ్రహచారమో, నాయన నిన్నరాత్రి పస్తు పడుకున్నాడు! ఈపూటా లంకణమే' అంది. రాధమ్మ చాలాకంగారుపడి వివరాలడిగి తెలుసుకుంది. ఆమెకు చెప్పరాని బాధా, ఆరాటమూ కలిగాయి. ఇల్లు మార్చడం సంగతి చెప్పి అనవసరంగా సత్యానికీ వ్యధకలిగించానేమోనని చాలా నొచ్చుకుంది. ఆమె భర్త భోజనం చేస్తున్నప్పుడు 'పాపం, వాళ్ళ బాబాయి నిన్న గడవతగిలి పడిపోయాట్ట. దెబ్బ మోపుగా

తగిలి జ్వరం వచ్చిందిట. ఎంకో బుద్ధిమంతులైన పిల్లలు! మధ్యాహ్నమోసారి వెళ్ళి చూడాలనివుంది' అంది. 'అలాగా, సాపం, అవును చూచిరా' అన్నారాయన.

మధ్యాహ్నం పనిమనిషిని కాస్త పెందరాళే రమ్మని, ఉండపనిచెప్పి, రాధమ్మ సత్యంవాళ్ళింటికి వెళ్ళింది. ఆమెను చూడగానే సత్యంతల్లి ఆప్యాయంగా ఆహ్వానిస్తూ, సావిట్లో చాపవేసి కూర్చోపెట్టింది. 'అబ్బాయి లగణంతో పడుకున్నాడుట కదూ సాపం, ఎలావుంది?' అని రాధమ్మ అడిగింది.

"నిన్నపొద్దున్న బాగానేవున్నాడు. మధ్యాహ్నం వంటింట్లోకి రాలేదని, అట్టుముక్కా, కాఫీ వాడిగదిలోకి తీసుకవెళ్ళేటప్పటికి పడుకునివున్నాడు. అప్పటికి జ్వరం ఉన్నట్టులేదు. కాని, అట్టుముక్కముట్టుకుంటేకదూ! మరేమి బాధగావుందో, కంటతడి పెట్టినంతచేసి 'కూర్చోవే' అన్నాడు. కూర్చోని కాస్తయిలా ఇంట్లోకి వెళ్ళానోలేదో, ముఖం కడుక్కోవాలనికవెళ్ళాట్ట, నీరసంకాదూమరీ, గడసతగిలి తూలిపడ్డాడు. నానాగాభరాపడిపోయాం. ఎవరినేనా పిలవకూడదూ! అంత బెబ్బాతగిలి ఏమీలేదంటూ తనమటుకు తానేలేచి వెళ్ళుతోయాడు. చిన్నతనంకాకపోతే మరేమిటి? రాత్రికి జ్వరంతగిలి జానతాగి పడుకున్నాడు వాళ్ళ

నాన్నగారు డాక్టరుగారిని పిలుచుకువచ్చిచూపించారు. ఆయనధర్మాన్ని మరేం ఫరవాలేదన్నాడు. పొద్దున్నేనా ఆట్టే జ్వరంలేదుకాని అన్నహితవుంటేనా? కాస్త ఓవల్టీనుతాగి పడుకున్నాడు. ఎలాగేనా, చెప్పడుకాని, దెబ్బ మోపుగానే తగిలినట్టుంది. ఏమీ లేదు మంనోద్దంటాడు. నుంమతాగక నయమెలా అవుతుంది? ఒకమోతాడు మందుతాగడం బ్రహ్మాండమయింది. ఇంకా రెండుమోతాదులూ ఆలాగే వున్నాయి' అని ఇంకా ఏమో కాస్తచాదస్తంగా చెప్పబోతుండగా, రాధమ్మ దుఃఖాన్నావుకొని, 'అబ్బాయిదగ్గరే కూర్చుందాం' అంటూ లేచింది. సత్యంఅమ్మా, చెల్లాయీ, రాధమ్మా సత్యంపడుకున్న గదిలోకి వెళ్ళారు.

సత్యం అప్పుడు నిద్రపోతున్నాడు. రాధమ్మ వస్తూనే సత్యంమంచంమీదే కూచొని బుగ్గమీద చెయ్యివేసి, మెల్లగా 'అట్టే జ్వరం లేదులెంకి' అంది. సత్యాన్ని ఆస్థితిలో చూచేటప్పటికి ఆమెకళ్ళల్లో నీళ్లు తిరిగాయి. బలవంతంగా ఉద్వేగాన్నావుకొని, సత్యం వొళ్లు నెమ్మదిగా నిమిరింది. సత్యం, అప్పుడే పట్టిన చిన్న కునుకునుండి నిద్రలేచి కళ్ళు తెరచి ఆశ్చర్యంతో ఆమెవేపు చూశాడు. 'రాధమ్మ వచ్చిందిబాబూ' అంది వాళ్ళమ్మ. సత్యం మరింత ఆశ్చర్యపడినవాడిలా

చూస్తూ మెల్లగా 'రాధమ్మగారూ' అన్నాడు. అశ్రువు లాపుకోలేక కాబోలు, రాధమ్మముఖం అటుతిప్పకుంది. సత్యం చేయని తన చేతిలోకి తీసుకొని అతి ఆచార్యులతో 'నేనే. ఎలావుంది, వాంట్లో కాస్త సుఖువుగావుందా?' అంది.

సత్యం కొంచెం సిగ్గుపడి, సన్నగానవ్వి. 'మరేం లేదండీ, బాగానేవుంది' అన్నాడు. 'మరి మందు పుచ్చుకోకపోతే వేగం నయమెలాఅవుతుంది' అంటూ సత్యం వాళ్ళమ్మను మందుసీసా అడిగి. సత్యాన్ని పుచ్చుకోమంది. సత్యం మెంటనే పుచ్చేసుకున్నాడు. సత్యం తల్లికి చాలా సంతోషమయింది. సత్యం లేచి కూచోబోయాడు. రాధమ్మ 'నిరసంగా వుంటుంది, పడుకో, లేవకు' అని వారించింది. సత్యం వాళ్లమ్మమ్మ 'ఏమేవ్, నీళ్ళుమరిగాయి. కాఫీ కలుపు పాపం పొద్దుటినుంచీ పస్తున్నాడు. ఆ ఓవల్ టీనేనా సరిగా పుచ్చుకోలేదు' అంటూ వచ్చి, రాధమ్మనుచూచి సంతోషంతో పలకరించింది. సత్యం తల్లి కాఫీ కలపడానికి వెళ్ళింది. చెల్లాయికూడా వాళ్ళమ్మతో వెళ్ళింది. 'నే నుంటానులెండి, మామ్మగారూ, పని ఏమేనావుంటే చూసుకురాండి' అంది రాధమ్మ. 'అలాగే నమ్మా; అమ్మాయి కాఫీకలిపి తీసుకువస్తుంది. ఇదిగో, యిప్పుడేవస్తున్నా' అని ఆమెకూడా లోనికి వెళ్ళింది.

సత్యం రాధమ్మ వేపు సంతృప్తితోనూ, సిగ్గు తోనూ చూస్తున్నాడు. 'మగేం గట్టిగా దెబ్బతగల లేదుకదా సత్యం? నాతో చెప్పు' అంది రాధమ్మ బుజ్జగిస్తున్నట్టు. 'లేదండీ; కొంచెం ఇరుకుపట్టి నొప్పెట్టింది. ఇంక తగ్గిపోతుంది' అన్నాడు. రాధమ్మ ఒక్క ఊణం ఊరుకుని, 'ఇల్లు మార్చడంలేదునుచూ; అసలు మార్చడం ఆయనకీ ఇష్టంలేదు. ఇల్లేదో ఖాళీగాఉందని మాటవరసకన్నట్టుంది. మాకీ యిల్లే సమపాపంగా వుంది. మార్చే ప్రసక్తేంలేదు' అంది.

ఇంతవరకూ బాధిస్తున్న అనుమానాన్ని తీర్చుకోడానికి తటపటాయిస్తున్న సత్యానికి మధురగానంలాగా వినిపించాయావాక్కులు. నిర్మలాకాశంలో చంద్రునిలాగ కనిపించింది రాధమ్మ ముఖం! మాట్లాడకుండా నిశ్శబ్దంగా ఒకరి ఆత్మీయత నొకరు ఆనందిస్తూ కూర్చున్నారు.

ఇంతలోకే సత్యంతల్లి కాఫీతినుకువచ్చి, 'నువ్విస్తే మందు పుచ్చుకున్నాడు; నువ్వు చెబితేనే వినేట్టున్నాడు; కాఫీకుండా నువ్వే ఇవ్వమ్మాయ్' అంది. రాధమ్మ గళాసంగుకొని సత్యానికిచ్చింది. 'రాధమ్మకో?' అన్నాడు సత్యం. 'రాధమ్మకీ తెస్తాను' అని నవ్వుతూ రాధమ్మ నద్దంటున్నా సత్యంవాళ్ళవల్ల కోరికీవెళ్ళింది. 'నువ్వు పుచ్చుకుంటాండు మరి' రాధమ్మ నవ్వుతూ

సత్యంతో అంది. సత్యంకూడా నవ్వుతూ పుచ్చుకో సాగేడు. సత్యంతల్లి గళాసుతో కాళ్ళతెచ్చి రాధమ్మ కిస్తూ 'చూశావా అమ్మాయ్, అబ్బాయికి నువ్వంటే ఎంత ఆపేటో! ఈమధ్యేత పెద్దమనిషితరహా అబ్బిందనుకున్నావు!' అంది నవ్వుతూ. రాధమ్మకూడా నవ్వింది.

సత్యానికేమటుకూ చాలా సిగ్గువేసింది. రాధమ్మ వేపుకాని, వాళ్ళమ్మ వేపుకాని చూడలేకపోయాడు. తరువాత సత్యంవాళ్ళమ్మమ్మకూడా వచ్చి కూచుంది. వాళ్లంతా ఏనో సాంసారిక లోకాభిరామాయణం మాట్లాడుకుంటూంటే సత్యం వింటూ పడుకున్నాడు. సూర్యాస్తమయ వేళ కావచ్చేవరకు ఉండి, వస్తానని చెప్పి రాధమ్మలేచింది. 'ఒక్కతైవీ, పాపం ఇబ్బందే కాని రేపుకూడా ఒక్కసారి రా అమ్మాయ్; నీచేతోనే మళ్ళీ మిందిద్దువుకాని. అచ్చు పెత్తల్లి మోస్తరే, ఆ ఓపికా, ఆనవ్వుముఖమున్ను' అని సత్యం అమ్మమ్మ ఆప్యాయంగా అంది. 'అలాగే వస్తాను మామ్మగారూ; ఏమంతదూరమని పనిపెట్టుకు రావడానికి? రాత్రి జావ తాగి, ఆమోలాదు మందికూడా పుచ్చుకోవం, సత్యం? రేపటికి సుఖవుగా వుంటుందలెండి' అంటూ బాట్టు పెట్టాక వెళ్ళింది.

రాత్రి భోజనాలవేళ అంతా వంటింట్లో ఉన్న

పూడు, సత్యం అమ్మమ్మ సత్యందగ్గిర కూచుంది. 'అవునుకానీ, అమ్మమ్మా, రాధమ్మ పెత్తల్లిని నికంత బాగా తెలుసునా?' సత్యం అడిగాడు.

“తెలియకే! ఇరుగూ పొరుగూ ఒక్క కుటుంబంలా వుండేవాళ్లం, ఒకటూ, రెండూ - నాలుగు సంవత్సరాలు!”

“రాధమ్మ పెత్తల్లి రాధమ్మ గారిలాగే వుంటుందా అమ్మమ్మా?”

“అవును నామనా. రాధమ్మ తనూ, ఆ నెమ్మదీ, చనువూ, మించినవనూ అంతా వాళ్ల పెత్తల్లి మోస్తరే.”

సత్యం మాట్లాడకుండా ఏదో ఊహిస్తూ పడుకున్నాడు. జావా, తరువాత ఏంపూ కూడా తేగానే పుచ్చుకున్నాడు. కాస్త చురుకుగానూ ఉల్లాసంగానూ ఉన్నాడు. మర్నాడు ప్రొద్దుటిక బాగా సుఖవుగావుంది. కాలు నొప్పి యింకా తీరనంచున స్నానానికి వెళ్ళలేదు. కాని వళ్ళూ ముఖమూ తుడుచుకోని దుస్తులు మార్చుకున్నాడు. చెల్లాయిని పుస్తకాలు తెచ్చుకోమని కాస్త పాఠాలు చెబుతూ కాలక్షేపం చేశాడు. పథ్యం పుచ్చుకున్నాక కథలపుస్తకాలూ, పత్రికలూ చదువుకోనాగేడు. రాధమ్మనిన్నరావడం, అతనివద్ద కూర్చోడం చాలా ఉల్లాసం కలిగించింది, ఇవాళ కూడా వస్తుందని

ఉత్సాహంగా వుంది. ఇల్లు మార్చడం ప్రసక్తి అప్పుడే మరిచిపోయాడు!

మర్నాడు రాధమ్మ సత్యానికో దానిమ్మపండు సత్యంతల్లి చెల్లాయీ తల్లో పెట్టుకోడానికి గుచ్చిన పూలూ తీసుకొని వచ్చింది. ఆమెకూడా కొత్తచీర కట్టుకుని తల్లో యిన్ని పూలు పెట్టుకుంది. అంతా సత్యం ఉన్న గదిలోనే కూర్చున్నారు. సత్యం పక్కమీదే చేరబడి కూర్చున్నాడు. అబ్బాయికి బాగా నయమవుతూ ఉత్సాహంగా వుండడం సత్యం వాళ్లమ్మకూ, అమ్మమ్మకూ సంతోషంగా వుంది.

ఈసంగతులూ, ఆసంగతులూ, మధ్య మధ్య ఏవో చిన్న ఇంటిపనులో, కూరలుతరగడంలాంటి వంటపనులో, చూచుకుంటూనే కులాసాగా చెప్పుకోసాగేడు. సత్యానికి కాఫీ తీసుకవచ్చినప్పుడు అన్నాయి చేత రాధమ్మకుకూడా కాఫీ, ఫలసారం సత్యంతల్లి తెప్పించింది. 'ఇవన్నీ ఎందుకంటి!' అంది రాధమ్మ ఆశ్చర్యపడి. సత్యంతల్లి నవ్వుతూ, 'రాధమ్మవస్తుంది; ఏమేనా చెయ్యకపోతే ఏంబాగుంటుందని పట్టుపట్టాడు' అంది. రాధమ్మ నవ్వింది. సత్యాని కవాళ చెప్పలేనంత సిగ్గుపేసింది.

సత్యం అమ్మమ్మ, రాధమ్మ పెత్తల్లిగురించిన పూర్వసంగతులు చెబుతూ, 'ఎన్నిపాట లొచ్చును;

ఎంతబాగా పాడేదనుకున్నావ్! నువ్వేమేనా నేర్చుకున్నావా?' రాధమ్మనడిగింది. 'ఏదో నేర్చుకున్నా, కాని ఈమధ్యంత అలవాటుగా పాడడంలేదు' అని రాధమ్మ చెప్పి, పాడమంటే ఓ కీర్తన పాడింది. 'మీ పెళ్లిల్లిమోస్తగే; మంచికంతం, మట్టుగాఉంటుంది' అని అమ్మమ్మ స్రశంసించింది. సత్యం చెల్లాయిని కూడా వాళ్ళమ్మ ఓపాట పాడిమంది. అమ్మాయి మొహమాటపడినా, పాడింది. అస్తమయవేళ కావచ్చేవరకూ కలలాసాగా కాలక్షేపంచేసి, అమ్మాయిచేత బొట్టుపెట్టించుకుని, తాంబూల మందుకుని రాధమ్మ వెళ్ళింది.

సత్యానికి బాగా నయమయినా, కాలు నొప్పి పూర్తిగాపోయి మామూలుగా పైకివెళ్ళి తిగగడానికి నాలుగైదురోజులు కట్టింది. అయితే ఉషారుకేమీ లోటులేదు. చెల్లాయికి సరదాగా పాతాలు నేర్పడం, మధ్యాహ్నం వాళ్ళమ్మ కాఫీ కాచపోతున్నప్పుడు 'ఉండుండు కాఫీగుండ నే వేస్తా' నంటూ హెచ్చుగుండవేసి చిక్క-గానే కలపటం, రెండుపూట్లా స్నానం చేసి, తల బాగా దువ్వి, శుభ్రంగా తయారవడం, పుస్తకాలు చదువుకోడం, మొత్తంమీద చాలా సరదాగా వున్నాడు. ఎప్పుడేనా మరీ ఉషారుగా ఉన్నప్పుడు వాళ్ళమ్మవాళ్ళూ విస్తుపోయేంత పెద్ద గాం

తుకతో ఇదివరకెవరూ వినని పాటో రాగమో ఆలా పన చేసేవాడుకూడాను. రాధమ్మ, సత్యంకుశలం పెరటిగోడవద్దే, పెరట్లోకి వచ్చేవారెవరివల్లనుండైనా తెలుసుకొని సంతోషించేది.

ఓ రోజు మధ్యాహ్నం, సత్యం బాగాతయారై వాళ్లమ్మావాళ్లూ అరటిపువ్వులు ఒలుస్తూంటే, తాను కూడా ఒలుస్తూ కూచున్నాడు. వాళ్లమ్మమ్మ 'ఏం నాయనా, ఎన్నడూలేనిది యిలా బుద్ధి పుట్టింది! మంచిదే నేర్చుకో; నీ పెళ్ళానికి రేపు సాయంగా ఉంటుంది' అంది, నవ్వుతూ. సత్యం బిగ్గరగా నవ్వు సాగేడు. 'ఎంత సిగ్గుచ్చిందే!' అని అమ్మమ్మ అంటూండగానే రాధమ్మ వచ్చింది. ఆమెవచ్చి ఆవాళ్లకు నాలుగైదు రోజులయింది; సత్యం నవ్వుతూనే, సిగ్గుతో ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయాడు.

రాధమ్మ, సంగతి తెలుసుకొని, నవ్వుతూ కూచుంది. ఇంతలో చెల్లాయి రాధమ్మకు కాఫీ తీసుకవచ్చింది. 'బాగుంది! వచ్చినప్పుడల్లా నా కీ మర్యాద ఏమిటి! నేనేం కొత్తదాన్నా?' అంది రాధమ్మ. సత్యమే చెల్లాయికి చెప్పి పంపించి ఉంటాడని రాధమ్మకు తట్టింది. కొంతసేపు ఆ కబుర్లూ, ఈ కబుర్లూ చెప్పుకున్నాక చెల్లాయి తిరిగివచ్చి, 'కొత్త గ్రామ ఫోటో రికార్డు వింతురుగాని రాండి. అన్నాయ్ చెడ్డు

న్నాడు' అని రాధమ్మను మేడమీద సత్యంగదికి తీసుకు వెళ్ళింది. సత్యం తానే పిలవటానికి మొహమాటపడ్డాడు.

ఊబిలూ, కుర్చీ, పుస్తకాల అల్పారూ, మంచమూ, గోడకో అద్దమూ, కేలంజరూ విద్యార్థుల కనవసరమైన వేవీ అట్టేలేకుండా గది క్లుప్తంగా, శుభ్రంగానే వుంది. రాధమ్మ మేడమీదకు చనువుగా గ్రామఫోన్ రికార్డులు వినడానికి రావడం సత్యానికి పరమానందమయింది. రాధమ్మను కూర్చోమని సత్యం కొంచెం మొహమాటపడుతూనే, మర్యాదచేశాడు. 'కాలు నొప్పి బాగా తగ్గిందా? మామూలుగావుందా, సత్యం?' ఆమె అడిగింది. మరేమీ లేదనీ, బాగా వుందనీ చెప్పాడు. చెల్లాయి తన డ్రాయింగు బొమ్మల పుస్తకాలు తెచ్చి రాధమ్మకు చూపించింది. రికార్డు పాటలు వింటూ సరదాగా కొంతసేపు గడిపాక పెద్ద వాళ్లతోకూడా చెప్పి, రాధమ్మ వెళ్ళింది.

ఇది జరిగిన తరువాత ఎప్పుడైనా రాధమ్మ వీరింటికి రావడం, సత్య వాళ్ల మూవాళ్లూకూడా రాధమ్మ యింటికి వెళ్లడం జరుగుతూండేది. ఎప్పటిలాగా జాబి చెట్టు సమావేశాలుకూడా జరగసాగేయి. ఈమధ్య ఇంటివారందరికీ రాధమ్మతో కలిగిన చనువుమూలాన్ని సత్యానికి వాళ్ల వాళ్లెవరైనా పెరట్లో ఉండడం తట

స్థించినా గోడవద్ద రాధమ్మతో మాట్లాడడం అంత సంకోచం కలిగించేది కాదు. వాళ్ల వాళ్ల కుకూడా కొత్త అనిపించినట్టులేదు. సాయంకాలంమటుకూ షికారుగా తిరగడానికో, టెన్నిస్కో వెళ్లడం, కసరత్తు పొద్దున్నే చెయ్యడం సత్యం మునపటిలాగానే సాగిస్తున్నాడు. అప్పుడప్పుడుతనగదీ, చెల్లాయిగదీ శుభ్రంగా సద్దడం, నాన్నగారి సైకిలు శుభ్రంగా తుడిచి, చిన్న మరమ్మతు లేవేనా వుంటే చెయడంకూడా అతనికి అలవాటయింది.

ఈ వేసవి సెలవల్లోనే సత్యం చెల్లెలు, పార్వతి, పుట్టినది నం వచ్చింది. పార్వతి నేస్తులు ముగ్గుడు నలుగురినీ, రాధమ్మనీకూడా ఫలహారానికి పిలిచాడు. రాధమ్మ పార్వతికో చిన్న కానుక, అందముగా గుచ్చిన పూలచెంట్లూ తీసుకొని, తానుకూడా ముస్తాబై, వచ్చింది. సత్యం గ్రామఫోన్ రికార్డులు వేస్తూనూ, ఫలహారాలందిస్తూనూ ఉల్లాసంగా ఉన్నాడు. పార్వతి నేస్తులు వెళ్లి నతరువాత రాధమ్మకూడా వెళ్ల బోతూంటే, సత్యం 'ధీరె ధీరె యమునాతీరె పాడయా?' అంటూ చెల్లెలి హాస్కోనియం పైకి తీశాడు. రాధమ్మ నవ్వి, హాస్కోనియం వాయిస్తూ పాడింది. అప్పుడు సత్యం వాళ్ళమ్మావాళ్ళూ ఇంట్లోపనుల్లో ఉన్నారు. నాన్న గారు ఫలహారాల వేళవచ్చి, తృప్తితో ఓసారిచూచి,

వీధిలోకి యిదివరకే వెళ్ళిపోయాడు. సత్యాని కాపాట వింటూంటే ఏవో అస్పష్టమైన మధురభావాలూ, భవిష్యజీవితపు సుఖస్వప్నాలూ లీలాప్రాయంగా మనసుకు తోచేవి. ఎంతసేపు విన్నా వినాలనే అనిపించేది. సరదాగా కాలక్షేపం అయింది. రాధమ్మ అందరితో చెప్పి వెళ్ళిపోయింది.

సెలవు లయిపోవచ్చాయి. మరో వారంరోజుల్లో కా లేజ్ తేరుస్తారు. రోజులు ఉల్లాసంగా గడుస్తున్నాయి. సత్యానికి బాగా మార్కులొచ్చి పేసైనసంగతి తెలిసి రాధమ్మకూడా చాలా సంతోషించింది. అవాళరాత్రి భోజనాలయాక రాధమ్మ భర్తతో కబుర్లుచెబుతూ 'వాళ్ళమ్మాయిని, అబ్బాయిని ఈ ఆదివారం భోజనానికి పిలవాలనివుండ' అంది. రాధమ్మకు సత్యంవాళ్ళ కుటుంబంతో ఈమధ్య పెరుగుతూన్న చనువు జగన్నాథంగారికి తెలుసును; కాని కొంచెం ఆశ్చర్యపడి, 'ఊరికినేపిలుస్తే వాళ్ళేమీ అనుకోరుకదా?' అన్నారు. 'సరదాకి పిలుద్దామనీ; అబ్బే వాళ్ళేమనుకుంటారు. చాలా చనువుగానూ, ఆప్యాయంగానూ ఉంటారు.'

"తప్పకుండా పిలువు."

"మరి ఆదివారంనాడు పెండరాళేవచ్చి, కాస్త సేపు వాళ్లతో కూర్చోవాలి సుమండీ!"

"అలాగే."

మర్నాడు రాధమ్మే పిలవడానికి వచ్చింది. సత్యంతల్లీ, అమ్మమ్మకూడా సంతోషించారు. రాత్రి ఆసంగతివిని, సత్యంనాన్నగారు కొద్దిగా ఆశ్చర్యపడి, 'జగన్నాథంగారింకికి అబ్బాయిని అమ్మాయిని భోజనానికి పిలిచారా' అని నవ్వుతూ అన్నారు.

రాధమ్మ వెద్ద విండేమీ చేయలేదు; బంగాళాదుంప ముక్కలు వేయించింది, వంకాయ మెంఠికారం; పప్పులుసూ, వెరుగుపచ్చడి; ఊరిగాయా, అప్పడాలూ, వడియాలూ; కమ్మనిపెరుగూ, చక్రకేళీఅరటిపండ్లూ, సేమియాపాయసం — సుప్తయిన భోజనంమటుకూ శుభ్రంగా తయారుచేసి వడ్డించింది. జగన్నాథంగారు కూడా పంక్తిని కూర్చున్నారు. ఆయనకూ పిల్లలంటే సరదావే. ఇంటరు పైక్లాసుకొచ్చినందుకు సత్యాన్ని అభినందిస్తూ, అమ్మాయినికూడా కుశలమడుగుతూ, ఉల్లాసంగా సంభాషించారు.

పొరుగింటి పుల్లకూర రుచి అనే సామెత వుండనే వుంది. నోజూ తింటూండే భోజనంకంటే, ఎప్పుడేనా తగుమాత్రం మార్చుంటే సాధారణంగా అందరికీ ఆకర్షణీయంగానే వుంటుంది. ఏమయినా వంటకాలన్నీ ముఖ్యంగా సత్యానికి బహు రుచికరంగా తోచాయి. రాధమ్మభోజనంకూడా అయాక ఓగంటసేపువరకూ వుండి, సరదాగా కాలక్షేపంచేసి సత్యం, పార్వతీ

వెళతామని చెప్పి లేచారు. సత్యం ఇంటికివచ్చి రాధమ్మ వంటకాలను పొగిడి, వాళ్ళింట్లో వాళ్ళు కొంచెం నవ్వుకోవడం గమనించి సిగ్గుపడి ఊరుకు న్నాడు.

కా లేజీ తెరిచారు; పాతాలు మొదలయ్యాయి. సత్యానికి చదువూ, తెన్నిస్కోనే కాకుండా వాళ్ళ ఇంటిముందు ఆవరణలో చిన్న పూలతోట పెంచడంలో కూడా శ్రద్ధనూ, ఆసక్తి కలిగాయి. గులాబీ, మల్లె, జాజి, చామతి, మందార, వాడాంబరం, నీలాంబరం వగైరా పూలమొక్కలు వేసి కోటా పొద్దున్నే ఓగంటో అరగంటో తోటపని చెయ్యడం కొత్తగా అలవర్చుకు న్నాడు. ఏవేనా నుంచి పూల అంట్లు సంపాదించి నప్పుడు రాధమ్మకూ సరనా అని ఆమెకు ఇస్తుండేవాడు.

కసరత్తుకూడా అలవాటుగా కాస్తసేపు పొద్దున్నో సాయంకాలమో చేస్తుండడాన్ని కండరాలు బలంగా, అంభంగా పెరగసాగేయి. సహజబాల్యనైర్మల్యం తోపాటు యువకచిహ్నాలుకూడా దృఢపకసాగినవి. మొదటినుంచీ నిక్కనూ, లోనికిదోపుకొని వచ్చూ, తేలి కైన జోడూ వేసుకోవడం అతనికి అలవాటు. నిరాడం బరమైన ఆ తేలికదుస్తులే అతనికి బాగా అమిరాయి. రెండుపూట్లా చన్నీళ్ల స్నానంచేస్తూ, ఎప్పుడూ శుభ్రంగా వుండేవాడు. ఇంట్లో తీరికసమయాల్లో

సాధారణంగా చిన్నలాగా, బనియనూ మాత్రమే వేసుకొనేవాడు. సౌష్ఠ్యవయతమైన శరీరమవడాన్ని, అదెవరికీ వెగటుగా తోచక యింపుగానే వుండేది.

చిలిపిచేష్టల స్ట్రీలేక సశ్యం నిదానమూ, నిలకడా కలవాడైనా అంత మొహమాటస్తుడూకాదు, మరీ అంత మడికట్టుకున్నట్టుండే స్వభావమూకాదు. అతనిక్లాసులోకూడా అయిదారుగురు విద్యార్థినులున్నారు. అమ్మాయిలెదురైనా, వాళ్లెవరేనా సత్యంతోకాని, సత్యం వారితోకాని యిట్లాడే అవసరం ఎప్పుడేనా వచ్చినా, చాలామంది కుట్టవాళ్లనలె ఆనవసరమొహమాటమూ, కంగానూపడి బైతులాగా ఎంతమాత్రమూ అయ్యేవాడూ కాదు, విద్యార్థినుల వెనక తేలికగానో, హేళనగానో చేసే వ్యర్థప్రసంగాల్లో పాల్గొనేవాడూకాదు. 'కాలేజీ పెద్దమనిషి' అని తోడి విద్యార్థులెప్పుడేనా హాస్యంచేసినా నవ్వి ఊరుకునేవాడు. తోడి సహాధ్యాయులకుమటుకూ సత్యంమీద ఒక విధమైన గుఱి, తమ ఆచరణయెడల ఓ అస్పష్టమైన అసంతృప్తి కలుగక పోలేదు.

సత్యాని కిదివరకు ఆటలవిషయమైన వార్తలు తప్ప, పత్రికల్లో ఇతర విషయాలందంత ఆసక్తి ఉండేది కాదు. ఇప్పుడు పత్రికల్లో ఇతరవార్తలూ, విషయాలూ చదివి తెలుసుకోవడంలో ఆసక్తి పెరుగుతుంది. వాళ్ళు

నాన్న గారు తెప్పించే పత్రికేకాకుండా కాలేజీకివచ్చే వివిధ పత్రికలూ, మేగజైనులూ కూడా చూస్తూండే వాడు. సినిమాలకు ఎప్పుడైనా వెళ్ళేవాడు కాని సినిమాలన్నా, సినిమా పత్రికలన్నా ప్రత్యేక సరదా మటుకు లేదు. వివిధ దేశాల గురించినవీ, ఉత్సాహజనకమైనవీ, సూతన విషయాల గూర్చినవీ చొరవా, సాహసమూ క్లిష్టపరిస్థితులకు లొంగిపోని కట్టుదిట్టమైన ఆత్మవిశ్వాసముతో^౧ కూడిన శీలమూ ప్రదర్శితమయే పుస్తకాలంటే సరదా పొచ్చయింది.

డికెన్స్, డ్యూమాస్, స్కాట్ వంటి వారి రచనలు ఇంగ్లీషులోనూ, వీరేశలింగంగారి 'రాజశేఖర చరిత్ర', చిలకమర్తివారి 'రామచంద్ర విజయం' సాహితీ సమితివారి ప్రచురణలూ వంటి తెలుగుపుస్తకాలూకూడా, తీరిక సమయాల్లో చదివేవాడు. సెలవు రోజుల్లో వాళ్ళింటికివచ్చే తెలుగుకథల వారపత్రికలు కూడా చదివేవాడు. అయితే, యింజనీరింగు ఎలాగేనా చదవాలని ఆశయముండడంచేత క్లాసురావాలని సాకాలుమటుకూ శ్రద్ధగా చదివేవాడు.

తనకి నచ్చిన పుస్తకాలూ, మంచికథ అనిపించినట్లయితే, ఆకథ ప్రచురణమైన వారపత్రికా, చదవమని చెప్పి, రాధమ్మ కిస్తూండేవాడుకూ డాను. సత్యం జీవితపు తీరులోనూ, ఆశయాల్లోనూ వస్తూన్న మాధు

లకు రాధమ్మతో కలిగిన స్నేహానుబంధము విద్యుచ్ఛక్తివలె అంతర్గతమైన ఒక అందమైన కాంతినిస్తుంది. సహవాస స్పృతులనుపట్టి, అచటి ప్రశాంతవాతావరణాన్నిపట్టి, జాణిచెట్టుమీద తానూ, గోడనాను కొని ఆమె మాట్లాడుకోవడంలో ప్రత్యేక ఆకర్షణ ఉంటూ వస్తున్నది.

సత్యం ఎప్పుడేనా రాధమ్మ గారింటికి కూడా వెళ్ళేవాడు. జగన్నాథంగా రింటివద్ద ఉన్నప్పుడు, సత్యం అటువేపునుంచి వెళ్ళడం తటస్థస్తే, ఆయన సత్యాన్ని పలకరించి పిలిచేవాడు. ఎప్పుడేనా సత్యం వాళ్ళింటికి జగన్నాథంగా రుకూడా వచ్చి సత్యం నాన్నగారితో కాస్త కుశల సంభాషణ చేసి, సత్యాన్ని పలకరించి వెళ్ళేవాడు. జగన్నాథంగా రింటిన్నీ సత్యమంటే సరదా, చనువు హెచ్చయాయి. ఉల్లాసంగా ఉన్నప్పుడు సత్యాన్ని హాస్యం కూడా చేస్తూ, 'అల్లుడూ' అని పిలిచేవాడు. 'అల్లుడూ, మీ అత్త యింకా పిల్లని కనకుండా ఉండోయ్!' అనో, 'ఫస్టు క్లాసులో పేసవాలి సుమీ, మీ అత్తనిన్ను చూసి మురిసిపోతూంటుంది' అనో అంటూండేవాడు. ఆమాటలకు సత్యం, రాధమ్మ కూడా నవ్వేవాడు. సత్యమన్నా, వాళ్ల కుటుంబమన్నా రాధమ్మకు చాలా ఆప్యాయత అని. ఆయనకు తెలుసును. ఆయనకూ చాలా ఇష్టమూ, సదభిప్రాయమూ ఉన్నాయి.

ఓరోజు సాయంకాలం సత్యం పికారుగా తిరిగి వస్తూ రాధమ్మగారింటికి, ఒక్కసారి చూచిపోదామని, వచ్చాడు. జగన్నాథంగారూ, రాధమ్మా సినిమాకు ప్రయాణమవుతున్నాడు. 'ఏమోయ్ అల్లుడూ, సమయానికే వచ్చావు. సినిమాకు నువుకుండా రాకూడదూ, మీ అత్తకూడా సంతోషిస్తుంది' అని చనువుగా పిలిచారు. 'అవును, మీ అమ్మతో చెప్పి చెల్లాయి కూడా వస్తుందేమో తీసుకురా' అంది రాధమ్మ. అవాల నెలవురోజవడాన్నీ, ప్రత్యేకమైన పని ఏమీ లేకపోవడాన్నీ, సినిమాచూచి రెండు నెలలుపైగా అవడాన్నీ, సత్యంకూడా సరదాగా 'అలాగే'నని వెళ్ళి, వాళ్లమ్మతో చెప్పి సొమ్మందుకుని చెల్లాయినికూడా తీసుకుని త్వరలోనే వచ్చాడు.

అక్కడికి సినిమాథియేట రాట్టే దూరంగా లేక పోవడంచేత అంతా నడిచేవెళ్లాడు. జగన్నాథంగారు టిక్కెట్లకోసం వెళ్ళిబోతుంటే, 'నే తెస్తా' నంటూ సత్యమే త్వరగావెళ్లి నాలుగు కుర్చీటిక్కెట్లు తీసుకు వచ్చాడు. 'ఇదేమిటి, నేను పిలవడమూ నువు టిక్కెట్లు కొనడమున్నూ; మంచి మర్యాదే!' అని జగన్నాథంగారు సొమ్మివ్వబోయారు. సత్యం నవ్వుతూ, 'ఎవరు తెస్తేనేమిటండి' అని పుచ్చుకున్నాడుకాదు. 'చిన్నవాడివి, యింత మొహమాటమయితే పసికిరాదు'

అంటూ చివరికి రెండుటిక్కెట్ల సామ్రాజ్యపు పుచ్చుకోమని చెబుతూ సత్యానికి బలవంతమీద ఇచ్చారు.

రాధమ్మతో కూడా సినిమాకి వెళ్ళడం అదే మొదటిసారి. అంతా కలిసి కూర్చోడం సత్యానికి కొంచెం మొహమాటం వేసినా, సరదాగా కూడా వుంది. సినిమా మధ్య విశ్రాంతి వేళకు లైట్లు వెలగ్గానే సత్యానికి తెలిసినవాళ్ళేవరేనా తనని చూచి ఏమేనా అనుకుంటారేమోనని తాత్కాలికమాత్రం కాస్త అనిపించినమాట నిజమే. జగన్నాథంగారు ఖారాకిళ్ళీ వేసుకోడానికి కాబోలు పైకి వెళ్ళారు. సత్యంకూడా మిగాకిళ్ళీలు తేనడానికి బైటికి వెళ్ళాడు. తిరిగి వచ్చేటప్పటికి జగన్నాథంగారు ఎవరో పరిచయస్తునితో నాలుగుసీట్లవరకు కూర్చోని మాట్లాడుతున్నారు. పాక్వతి, తన క్లాసుపిల్లలతో కాంసు మాట్లాడుతూంది. లైట్లప్పుడే ఆరి, పెద్ద ఉరుములూ మెరుపులూ, దెబ్బలాటలూ, నానాగాభరా కలిగించేలాంటి హిందీపిక్చరు భాగం చూపబడుతోంది. సినిమాలో యింకా గోలగావుంది. రాధమ్మకు కిళ్ళీ ఇచ్చాడు. ఆమె నవ్వింది. కథ ప్రారంభమై సద్దుమిణగేవరికూ ఇద్దరూ సంభాషిస్తూ కూర్చున్నారు. సినిమాలో యాక అంతా కలిసి వచ్చేశారు.

ఈ జిల్లాలోనే సత్యం పూర్వం ఒకటి కొని తీరిక

సమయాల్లో సాధనచెయ్యడం మొదలెట్టాడు. తనకి నచ్చిన ట్యూన్స్, సినీమాపాటలో, ఎక్కడైనా విన్నవో, కొంచెం మార్చి స్వంతప్రతిభ చూపిస్తూ వాయిచబోయేవాడు. అప్పుడప్పుడు శ్రావ్యమైన ట్యూనే ఉద్భవించేది.

ఓరోజు, సూర్యాస్తమయం అయ్యాక, వాళ్ళ డాబామీద పెరటివేపు కూర్చోసి వాయిస్తున్నాడు. అతని మనసులో ఏదో స్వరం అస్పష్టంగా, మధురంగా నాట్యంచేస్తోంది. ఏ పిక్కడులోదో, అతనికి నచ్చిన పాట ట్యూనుకాంసు; బృందావనమూ, రాధా మాధవులూ, గోపికలూ, దృశ్యాలు లీలగా జ్ఞప్తికివస్తున్నాయి. అదేనేమో మనసులో పెట్టుకుని వాయిస్తున్నాడు. ఆ గీతం చరణా లతనికి జ్ఞాపకంలేవు. సినీమా పాటల పుస్తకాలు కొనడం అతనికి అలవాటులేదు. సరిగ్గా ఆ ట్యూనే కాకపోయినా, ఏదో శ్రావ్యమైన స్వరమే పాకంలో పడ్డది. వాయిస్తూ, స్వరానికి సరిపోయే చరణాలుకూడా ఊహించసాగేడు.

సత్యానికి కథలు రాయాలనీ, పద్యా లల్లాలనీ ఆశయంలేదు. భావకవి కాబోయే లక్షణాలకంటే, ఇంజనీరు కాబోయే లక్షణాలే అతనిలో అధికం. కాని, అతని ప్రస్తుతస్థితి, వయసునుపట్టి హృదయాన్ని స్పందింపచేసే భావుకత కొంచెం మొలకెత్తడం

సహజమే. అప్రయత్నంగానే ఒకటి రెండు చరణాలు ఊహలో స్థిరపడ్డాయి. కొంతసేపు వాయింపడం ఆయాక, తన గదిలోకి వెళ్ళి, ఆ ట్యూన్ జ్ఞాపకం ఉండడానికి కాబోలు, తా నూహించిన చరణాలు నోటు పుస్తకంలో యిట్లా వ్రాశాడు.

“గోకులమంతా గోపికలూ
 గోపాలునితోడుక వేడుకలూ
 గోపిక ఎసనా చోరుడలే
 ఆల్లరి చిల్లరి వాడటనే
 రాసక్రీడలు సలుపునటే
 రాధతోకూడుక మాధవుడూ
 యమునా తటినీ మురళీ మ్రోగెను
 పరుగుపరుగునా రారండీ”

ఆ రెండోరోజు జావిచెట్టువద్ద సంభాషణలో రాధమ్మ అడిగింది, ‘నువ్వేనాప్లూట్ వాయిస్తున్నది ఏమిటాపాట చాలా బాగుంది.’

సత్యంనవ్వి ‘అబ్బేపాటేమీకాదు ; మనసులో అనుకునేదొకటి, తీరావాయించేప్పటికి మరేదో ట్యూనూ’ అంటూ సంగతి చెప్పాడు. విని ‘గీతాలు కూడా ఆల్లుతున్నావన్నమాట’ అంది. సత్యం సిగ్గు పడి ‘అలాంటిదేమీలేదండీ. ఏదో పాటలాగుంటే

వాయిచడానికి సరచాగా వుంటుందనీ. ఈమాటలు మీరు హాస్కోనియంమీదా, నేను ఫ్లూట్ మీదా వాయిదాం. అపస్వరం ఉంటే మీరు దిద్దేడుగుగాని. అప్పుడు ట్యూన్ నిజంగా బాగుందో లేదో తెలుస్తుంది. మీ 'ధీరే ధీరే యమునాతీరే' కూడా ప్రెక్టీస్ చేస్తాను చూడండి' అన్నాడు సవ్యసాచి.

'అపస్వరం ఏమీ లేందే. నిజంగా నిన్న వాయిచింది చాలా బాగుంది' అని, హెచ్చరికగా.

సత్యం ఉత్సాహంతో నాధన చేసి అయిదారు, కొంతవరకూ స్వకల్పితాలే అయినా మధురమైనవే, ట్యూనులు మొత్తాటాచి మనోరంజితంగానే వాయిచడం నేర్చుకున్నాడు. సాధారణంగా పెరటివైపు డాబ్బాదనే శూర్పుని వాయిచేవాడు. రాధమ్మక పనిపించాలని అతని ఉద్దేశంకాదు; అక్కడైతే ఏకాంతంగానూ, ప్రశాంతంగానూ ఉంటుందనీ పార్వతివద్ద కాకపోయినా చొళ్ళమ్మా, నాన్నగారిముందుమటుకూ వాయిచడానికి మొహమాటపడేవాడు.

అన్నిస్ ఆటా, ఫ్లూట్ పాటా, పూలతోటా, చదువూ, జాచిచెట్టు సమావేశాలూ - చాలా హాయిగా గడుస్తున్నాయి దినాలు. క్రిష్ణమస్ సెలవల్లో జరిగిన

కాలేజీ లైన్స్ మేచెస్ లో సెమిఫైనల్స్ లో గెలిచాడు. చిన్న కప్పు బహుమతి సంపాదించాడుకూడాను. ఆ సంగతి విని కప్పుచూచి రాధమ్మ ఎంతో సంతోషించింది. గర్వమే వేసింది ఆమెకు. 'నేను చెప్పలేదూ సత్యం, మేచెస్ లో గెలుస్తావనీ! చూస్తుండుమరి; పరీక్షల్లోకూడా ఫస్టుక్లాసులో వస్తావు; పెద్ద ఇంజనీరు వవుతావు' అంది.

బాగా మార్కులొచ్చి పేసవుతేనేకాని ఇంజనీరింగులో సీటు దొరకడంకష్టమని తెలియడంచేతనూ, రాధమ్మయొక్క నమ్మదైన ప్రోత్సాహంవల్లనూ, శ్రద్ధగా పరీక్షలకు చదవసాగేను. త్వరలోనే పరీక్షలు సమీపించేశాయి. బాగా వ్రాశాడుకూడాను. రోజూ నాన్నగారు రాత్రి భోజనాలప్పుడు ఎలావ్రాశావని అడిగేవారు. బాగానే వ్రాశానని చెప్పేవాడు. రాధమ్మకుమటుకూ సాయంకాలమే చెప్పేవాడు. తప్పకుండా పేసవుతాననే ఆశిస్తున్నాడు. క్లాసుమాట మటుకూ ఎవరు చెప్పగలరు? అసలు పరీక్షల్లోనే అదృష్టమంటూ ఒకటి చాలామటుకు ఉందికదా!

పరీక్షలైన తరువాత రెండువోజుల వరకూ మధ్యాహ్నంకూడా బాగా సద్రపోయి విశ్రాంతి తీసుకున్నాడు. మూవోరోజు మధ్యాహ్నం ఫ్లాట్ తీసికొని

రాధమ్మగారింటికి వెడతామనుకున్నాడు. కాని అవాళ సత్యం వాళ్ళింటికి బంధువులు వచ్చారు. వాడున్న రెన్నాళ్లూ, వాళ్ళను కనుకోవడం, బజారుకు తీసుకు వెళ్ళడం వీటితో రాధమ్మను కలుసుకోడం పడిందికాదు.

వాళ్ళు వెళ్ళిపోయిన మర్నాడు మధ్యాహ్నం జాబిచెట్టుకేసి వెళ్ళాడు. చెట్టెక్కేటప్పటికి ఆవల పెరట్లో పూలమొక్కలను చూస్తూ ఒక అబ్బాయి అవుపించాడు. అతను అటు తిరిగి ఉండడాన్ని సత్యాన్ని చూడలేదు. ఇంచుమించు సత్యం ఈడువాడే; తెల్లని పైజామా, షర్టు వేసుకుని నాజూగ్గానే కనిపిస్తున్నాడు. వసారాలో ఉన్న రాధమ్మతో చనువుగానే మాట్లాడు తూన్నట్టుంది. ఎవరు చెప్పా, అనుకుంటూ సత్యం చెట్టు దిగిపోయాడు. బంధువు శివరేనావచ్చారేమో అను కున్నాడు. తీరికగా సెలవురోజులైనా, రాధమ్మని కలు సుకుని నాలుగైదురోజు లైనందున షికారుగా సాయం కాలం వెళ్ళివస్తున్నప్పుడు తటపటాయిస్తూనే రాధమ్మ యింటికి వెళ్ళాడు.

రాధమ్మ పూలుపెట్టుకొని ఎక్కడికేనా బయలుదేరడానికి ముస్తాబయినట్టుంది. సత్యాన్ని సాదరంగా పలకరిస్తూ, 'ఏం సత్యం కనిపించడమేలేదు' అంటూండగానే పెరట్లో యిందాక చూచిన అబ్బాయి వచ్చాడు. సత్యాని కతన్ని ఎక్కడో చూచిన ట్లని

పించింది, కాని చటుక్కున గుర్తుకురాలేదు. అతను కూడా 'ఈ అబ్బాయిని ఎక్కడ చూచానుచెప్పా' అన్నట్టు నవ్వుముఖంతోనే, కాస్త విస్మయంతో సత్యం వేపు చూచాడు. 'ఇతనే సత్యం, మా పితల్లి కొడుకు మూర్తి' అని పరిచయం చేసింది.

మూర్తి కేమీ మొహమాటమున్నట్టు లేదు. వెంటనే ప్రారంభించాడు సంభాషణ చనువుగా. రెండు నిమిషాలయిందో లేదో, ఇద్దరికీ ఒక్కసారిగా గుర్తుకొచ్చింది, చిన్నప్పుడు కొవ్వూరులో కలిసి చదువుకున్నట్టు. ఇద్దరూ ఆశ్చర్యం, సంతోషం వెల్లడిస్తూ కొత్తతనం కాస్త సేపటిలోనే మరిచిపోయారు. మూర్తి ఎదట రాధమ్మతో చనువుగా మాట్లాడడానికి సత్యం మొదట కొద్దిగా సంకోచించాడు, కాని రాధమ్మ మటుకూ ఎప్పటిలాగనే, చనువుగా 'మరి నీ ఫ్లాటు వాయిద్యం ఎప్పుడు వినిపిస్తావు?' అంది.

సత్యంకూడా సంకోచం విడిచి 'మీరు హాస్కో నియం వాయిస్తే నే కలిపి వాయిస్తాను' అన్నాడు నవ్వుతూ.

మూర్తికీ, సత్యానికీ రెండురోజులేనా కాకుండానే చనువూ, స్నేహమూ ఏర్పడ్డాయి. సత్యం తోనేకాక వాళ్ళింటివారందరితోనూ, పార్వతితోనూ

కూడా మూర్తికి చనువేర్పడడాని కట్టేకోజులు పట్టలేదు. అసలు మూర్తితీరే అంత; తనకి నచ్చినవారితో కలిసికట్టుగాఉండడం అతని స్వభావం. మూర్తి వాళ్ళ కుటుంబంవారి నందరినీ కొవ్వూడులో ఉన్నప్పుడు బాగా ఎరిగివుండడాన్ని సత్యం తల్లి 'ఎంత పెద్దవాడవయ్యావు మూర్తి! లాగూ వేసుకోకుండా నువ్వు సత్యం ఆటలాడడం ఇంకా మొన్న మొన్నటిలాగని పిస్తుంది!' అంటూ కుటుంబక్షేమం అడిగి తెలుసుకొని సంతోషించింది.

మూర్తి కాళ్ళో యింజనీరింగు చదువుతున్నాడు. మొదటి సంవత్సరం పరీక్షలయి సెలవులకు ఇంటికివచ్చి అక్కడినుంచి రాధక్కను చూడడానికి వచ్చాడు. వారంకో జులే ఉండామని వచ్చినా, సరదాగా ఉబుసుపోతుండటంవల్ల మూడు నాలుగు వారాలవరకూ ఉండిపోయాడు. తెలికగా ప్రతికలు చదవడంతప్ప, అతనికి గ్రంథాలూ, తీవ్రధోరణి చర్చలూ అంటే సాధారణంగా తలనొప్పి. పరీక్షలు పేసై, ఉన్యోగం సంపాదించి యింజనీరుగా పేరు పొందాలనీ, కుటుంబక్షేమం చూసుకుంటూ, సరదాగా స్నేహితులతో కాలక్షేపం చెయ్యాలనీ తప్ప మరే ప్రత్యేక ఆశయాలూ లేవు.

అయితే మంచి చొరవకలవాడే; కొంచెం సందడి

అయిన మోస్తరు. సుధ్యాహ్నం సత్యంవాల్కింటివద్ద ఉంటే, పార్వతినికూడా పిలిచి, మూర్తిప్రోత్సాహంతో ముగ్గురూ పేకాటో కేరమ్నో ఆడేవాడు. భోజనాలవేళప్పటివరకూ ఎప్పుడేనావుంటే సత్యంతల్లి మూర్తినికూడా అక్కడే భోజనం చెయ్యమనేది. మూర్తి రవ్వంతేనా మొహమాటపడకుండా ఉండి పోయ్యేవాడు. 'అత్తయ్యగారూ, మీ ఆవకాయ బాగుంది' అంటూ అడిగి వేయించుకునేవాడు. కాస్త చనువేర్పడేటప్పటికి 'పార్వతీ, మీ ఇంట్లో కాఫీ బాగుంది, మరికొంచెం ఉంటే తీసుకురా' అని బెత్తాయించేవాడు కూడాను.

సత్యంవారింటి వారందరికీకూడా మూర్తి అంటే సరదావే. మితభాషి అయిన సత్యంనాన్నగారితో కూడా మూర్తి చనువుగా మసలడం సత్యానికి కొంచెం ఆశ్చర్యం వేసింది. సత్యానికిప్పటికీ వాళ్ళ నాన్నగారి ముందు కొంచెం జంకే. మూర్తి చనువుగా మసలినా, సత్యం నాన్నగారివద్దమటుకూ సందడి తగ్గించి చాలా పెద్దమనిషితరహాగా ఉండేవాడు.

సత్యంనాన్నగారికి మూర్తి అంటే సరదా కలగడానికి ఒక ప్రత్యేక కారణంకూడా వుంది. మూర్తి తండ్రికి ఇళ్ళస్తానులు వెయ్యడం హాబీ. ఎనిమిదివేల నుంచి ఇరవై ఎనిమిది వేలవరకూ ఖర్చుకాగల స్తానులు

రెండుమూడు డజన్లనైనా ఆయన తయారుచేశారు. ఇళ్ళ ప్లానుల పుస్తకాలు పది పన్నెండు తెప్పించారు. ఆయన ఉద్యోగంనుంచి విరమించాక, కాకినాడలోనో, విశాఖ పట్నంలోనో మంచి ఇల్లాకటి — అవసరమైతే ఒక భాగంకాని, రెండుభాగాలుకాని ఇబ్బందిలేకుండా అద్దెకివ్వడానికి వీలుగా — కట్టించాలని చాలాకాలంనుంచి ఉద్దేశం. మూర్తితోకూడా ఆ ప్లానుల గురించి ఎప్పుడైనా చర్చించేవాడు. ఆ కారణంచేత ఇంజనీరింగు సంబంధమైన విషయాల్లో సహజంగా కొంత సరదా ఉన్నవాడవటంచేత ఇళ్ళప్లానుల విషయంలో మూర్తికి కొంత భోగట్టా, కొన్ని ఉద్దేశాలూ వున్నాయి.

ఈమధ్యే సత్యంనాన్నగారికి కూడా కొంచెం ఆధునిక పంథాలో మరోఇల్లు కట్టించాలని కోరిక కలుగుతూంది. మూర్తినాన్నగారిని గురించి అడుగు తున్నప్పుడు సంభాషణలో ఇళ్లని గురించి కూడా ప్రస్తావన వచ్చింది. అప్పటినుంచీ, మూర్తికింతచిన్న వయసులోనే గృహనిర్మాణంగూర్చి ఇంత భోగట్టా, ఇన్ని కొత్తకొత్త ఉద్దేశాలూ ఉండడంచూచి సత్యంనాన్నగారికి అతనంటే ప్రత్యేకాభిమానమూ, సదభిప్రాయమూ ఏర్పడ్డాయి.

మూర్తికి వాళ్ళ బావగారింట్లోకంటే హెచ్చుసేపు సత్యంవల్లింటివద్దనే కాలక్షేపం చెయ్యడం

సరదాగా ఉన్నట్టుంది. సత్యానికిమటుకూ మధ్యాహ్నం మప్పుడు కాస్తనేచైనా రాధమ్మగారింటివద్ద గడపాలని వుంది. పొద్దున్న సత్యంవాళ్ళింటివద్దనూ, భోజనాలయాక కాఫీవేళవరకూ రాధమ్మగారింటివద్దనూ కాలక్షేపం చేసి, సాయంకాలం ఎక్కడుంటే అక్కడ రెండోసారికూడా కాఫీ పుచ్చుకొని తిరిగిరావడం; యిదీ మూర్తి, సత్యంయొక్క ప్రధాన కార్యక్రమం. పార్వతినికూడా పొచ్చరించి రాధమ్మయింటికి పేకాటకు తిసుకపోయ్యేవారు. పార్వతికీ సరదాగానేవుంది కాలక్షేపం.

అప్పుడప్పుడు సత్యం సాధనచేసిన ట్యూన్స్, రాధమ్మ హార్మోనియంమీదా, సత్యం ఫ్లూట్మీదా కలిసి వాయించేవారు. ఉషారుగా ఉన్నప్పుడు వాయిద్యంతో తనగొంతు కాస్త మేళవించిపాడడమో, అక్కడనువుగావున్న పెట్టెమీద మద్దెల వాయిం చడమో చేసేవాడుకూడాను మూర్తి. పార్వతి అది చూచి నవ్వి తేమటుకూ కొంచెం సిగ్గుపడి, మూర్తి ఆ ధోరణి తగ్గించేవాడు. సినిమాలకికూడా అప్పుడప్పుడు రాధమ్మనీ, పార్వతినీ తీసుకుని వెళ్లేవారు. జగన్నాథం గారినికూడా రాధమ్మని ప్రోత్సహించేవారు; కాని, ఆయన నవ్వి, 'చిన్నవాళ్లు మీరు సరదాగా వెళ్లిరండి. మళ్ళీ కాలేజీతెరిస్తే వైఠాళ్లలో చదువులూ అదిన్నీ'

అనేవారు. మొత్తంమీద మూర్తిరావడం అందరికీ సందడిగావుంది.

ఇంజనీరింగు చదవాలనుకుంటున్నాడు గనుక సత్యాన్ని కూడా కాశీలోనే నీటుకి ప్రయత్నించమనీ, కాశీ విశ్వవిద్యాలయం, అందులో ముఖ్యంగా యింజనీరింగు కళాశాలా, హస్తలువసతీ. భోజనం అంతా బాగుంటాయనీ, ఆరోగ్యమైస్థలమనీ, అన్నిప్రాంతాల వారూ, చాలామంట తేలుగు విద్యార్థులూ, వస్తారనీ మూర్తి మరీ మరీ చెప్పాడు. కాశీ యింజనీరింగు కాలేజీ ఆంధ్రవిద్యార్థిసంఘం ఆర్కెస్ట్రా బాగుంటుందట; కాలేజీ ఉత్సవాల్లో అంతా మెచ్చుకుంటూ ఉంటారుట; ఫ్లోటిస్టాక్కడే తగినవాడు లేవట, సత్యం వస్తే ఆలోటు తీరుతుందనికూడా చెప్పేడు!

మూర్తి అక్కడే చదువుతున్నందున సత్యం నాన్నగారికి, సత్యం కాశీలో చదవడం విషయమై సుముఖతగానేవుంది. పరీక్ష పేసై, యింజనీరింగులో నీటువస్తే యిక పై ఊళ్లోనే చదువుగనక, ఈ శైలవల్లో పిల్లలంతా సరదాగా గడపడం పెద్దవాళ్ల కూసంతృప్తిగావుంది. కాలక్షేపం బాగా అవుతున్నందున మూర్తికి మరికొన్నిరోజు లిక్కడే ఉండాలనివుంది; కాని, యింటి నుండి అప్పుడే రెండుత్తరాలు రావడాన్ని ఇక వెళ్ళక తప్పిందికాదు.

మూర్తి వెళ్ళిపోవడం అందరికీ చిన్నబోయింది; పార్వతికి మరిన్నీ. సత్యానికీ అనిపించింది, కాని ఇది వరకువలె ఒక నిర్ణీతమైన దినకార్యక్రమం త్వరలోనే అలవరచుకొని ఓ నిశ్చలవాతావరణంలో పడ్డాడు. అప్పుడప్పుడు స్నేహితులతో స్వేచ్ఛగా సరదాగా కాలక్షేపం చెయ్యటం సత్యానికీ యిష్టమే; కాని నిర్విరామంగా అలా వేళపుచ్చడం అతనికి స్వభావం కాదు. వాళ్ళనాన్న గారవలెనే నిదానంతోకూడిన ప్రశాంతస్వభావ మతనిది. వేళానుసారమైన అలవాట్లూ, నిలకడగల ఉద్దేశాలూ, ఆశయాల్నూ అలవరచుకున్నవాడు. అందుచేత పొద్దున్నే లేవడం, కాస్త వ్యాయామం చెయ్యడం, పార్వతికి చదువు చెప్పడం, మంచిపుస్తకాలేవేనా రాత్రి కాస్త గదనడం, తోటపని నూచుకోడం వీటిలో మళ్ళీ పడ్డాడు. భోజనాలయాక, మధ్యాహ్నం కాఫీవేళలోపునమటుకూ రాధమ్మతో కబుర్లు చెప్పుకుంటూ కాస్త కాలక్షేపం చేసేవాడు.

ఎదురు చూస్తున్న పరీతౌఘలితాలు వచ్చాయి. అనుకున్నట్టుగానే బాగా పేసయాడు సత్యం. రాధమ్మ తాను పేసైనంతగా సంతోషించింది. ప్రత్యేకంగా రాధమ్మనీ, జగన్నాథంగారిని ఫలహారానికీ, రాత్రి భోజనానికీకూడా పిలిచాడు, ముఖ్యంగా సత్యం

ప్రోత్సాహంవల్ల. జగన్నాథంగారుకూడా చాలా సంతోషించారు. ఇంట్లోవాళ్ళకు సంతోషంతోపాటు ఇక సత్యం చదువులకు పైఊరు వెళతాడని కాస్త లెంగగాకూడా వుంది సత్యంనాన్నగారు, రాత్రి భోజనాలయాక అంతా విశ్రాంతిగా కూర్చున్నప్పుడు సత్యంతో, త్వరలోనే తమని విడిచి పైఊరు వెళతాడనికాబోలు, సాధక బాధకాలు హెచ్చుగామాట్లాడు తూండేవారు. సీట్లకు వివిధ కళాశాలలకు దరఖాస్తులు పెట్టడం అదీ మొదలెట్టాడు సత్యం. మొత్తానికీ ప్రయత్నంమీదనూ, అదృష్టంకూడా కలిసివచ్చిన్న కాశీలో యింజనీరింగుసీటు లభించింది. చూస్తూండగానే కాలేజీ తెరచేసోజులు దగ్గరపడ్డాయి. ప్రయాణ సన్నాహం లారంభమయ్యాయి. సత్యాని కిష్టమైన ఫలహారాలు వాళ్లమ్మ చేసేది. రాధమ్మకూడా రెండు మూడుసార్లు ఫలహారాలు చేసి పంపింది. నీటువస్తే, ఇద్దరూ కలిసే ప్రయాణం చేద్దామనుకున్నారు గనుక, ఏరోజు బయలుదేరేదీ మూర్తికి తెలియచేస్తూరాశాడు.

మరునాడే ప్రయాణం. ఇన్నాళ్ళు ఇల్లు విడిచి పైఊరు వెళ్ళడానికి సత్యానికిదే ప్రథమం. పెద్ద వాళ్ళనూ, పార్వతినీ, రాధమ్మనూ విడిచివెళ్లడం అంటే అతనికి ఆరాటంగానేవుంది. ఈ వారంరోజులూ కుటుంబంలోనివా రందరితోనూ, రాధమ్మతోనూ

ఆత్మీయంగా తరుచుగా కూర్చుని మాట్లాడుతూ కాలక్షేపంచేశాడు. రేపే ప్రయాణమంటే, దృష్టి ప్రత్యేకంగా రాధమ్మవేపే ఆకర్షింపబడుతుంది. మధ్యాహ్నం ఆమెను కలుసుకున్నా, సూర్యాస్తమయవేళప్పుడు తిరిగి జావిచెట్టుకేసి వెళ్లాడు. చెట్టెక్కి బరువైన తీయని స్మృతులతో పరధ్యానంగా చూస్తున్నాడు. రాధమ్మ వచ్చి సన్నగా నవ్వి గోడనానుకుని నిలబడింది. వారట్టే సంభాషించలేదు. చెట్టుదిగి వెళ్ళేటప్పుడు రాధమ్మ 'తరుచు డేమసమాచారాలు తెలియచేస్తూ ఉత్తరాలు ఇంటికి రాస్తూండే? నీ మీదే వుంటుంది ధ్యాస' అంది. 'అలాగే, రేపు వెళ్ళేటప్పుడు కనిపిస్తాను' అన్నాడు.

సత్యం, మూర్తితోకూడా కాశీచేరాక హస్తలు నుండి తరుచుగానే ఉత్తరాలు రాస్తున్నాడు. సాధారణంగా పార్వతిపేర వ్రాస్తూ, 'రాధమ్మగారింట్లో అంతా బాగున్నారని తలుస్తాను' అనో, జ్ఞాపకం చెయ్యమనో రాస్తూండేవాడు. రాధమ్మ ఎంతో సంతోషించేది. సత్యం, మూర్తి అక్కడ కులాసాగా ఉన్నట్టు వినడానికి చాలా సంతోషంగా వుందనీ, ఇద్దరినీ అడిగాననీ పార్వతిని ఉత్తరం వ్రాసేటప్పుడు వ్రాయమనేది. సత్యం వెళ్ళినతరువాత పార్వతికి రాధమ్మతో చనువు మొచ్చింది.

సత్యం శ్రద్ధగావెంచిన పూలతోటను పార్వతి కూడా ఆసక్తితో పోషిస్తుంది. 'పూలమొక్కలు బాగున్నవా, అప్పుడప్పుడు చూస్తున్నావా? పాతాలు బాగా వస్తున్నాయా?' అని కూడా పార్వతికి రాసేవాడు. ఎప్పుడైనా ఉత్సాహంగా హస్తలు విశేషాలూ, భోజనాలగురించి, మూర్తి గురించి, తోడి విద్యార్థుల వేడుకలూ, విశ్వవిద్యాలయ ఉత్సవాలూ - అన్నిసంగతులతో పెద్ద ఉత్తరం వ్రాసి, పార్వతినికూడా అన్ని సంగతులతో పెద్ద ఉత్తరం వ్రాయమనేవాడు.

దసరా నెలవలకు ఇంటికి వస్తున్నట్టు వ్రాయగానే అతని రాకకై అంతా ఎదురు చూడసాగేరు. సత్యాన్ని కలుసుకోడానికి వాళ్ల నాన్నగారూ, పార్వతీ కూడా స్తేషనుకు వచ్చారు. ఈ నాలుగునెలల్లోనే సత్యం యింకా ఎదిగి కొద్దిగా మారినట్టవుపించాడు. ఇంటికి వెళ్లేటప్పుడు తోవలో 'అమ్మా, అమ్మమ్మా బాగున్నారా?' అని పార్వతి నడిగి కొంచెం మొహమాటపడుతూ మెల్లిగా 'రాధమ్మా అంతా కులాసాగా ఉన్నారా?' అనికూడా అడిగాడు.

స్నానం భోజనాలయేటప్పటికి రాధమ్మే అక్కడికి వచ్చింది. 'అప్పుడే ఇంజనీరురూపు వచ్చేసిందే' అంటూ సత్యాన్ని నవ్వుతూ పలకరించింది. 'నేనే వద్దామనుకుంటూంటే మీరే వచ్చేశారే' అంటూ

సత్యంకూడా నవ్వాడు. కాశీవిశేషాలూ అవీ వింటూ అంతా సరదాగా సంభాషించారు. సత్యం బాగా వున్నాడనే అందరూ అనుకున్నారు; వాళ్ళమ్మమ్మ మటుకూ, ఇదివరకు కాశీయాత్రచేసినావిడ, 'గంగా తీరపు గాలీ, నీరూ ఆహా చెప్పేదేమిటి, అన్నింటికీ దివ్యోష్ణం. కాని, హొంటేలుభోజనం యింటివద్దన్నట్టు సుష్టుగావుంటుందా ఏవన్నానా? ఒళ్ళు తీసిపోకూ మరీ. ఏమిరా బాబూ, అన్నమేవండుతారా, ఆ రొట్టెముక్కల భోజనమేనా?' అంది పూర్వకాలపు ధోరణిలో.

సత్యం నవ్వుతూ, 'ఒళ్ళు తీసిపోవడమేమిటి, వెళ్ళినప్పటికంటే బరువు హెచ్చయ్యాను! హొంటేలు భోజనంకాదు అమ్మమ్మా, యింటిభోజనంకంటే సుష్టుగా వుంటుంది. రొట్టె, అన్నమూకూడా తింటా మక్కడ. అక్కడి మహారాజ్ లందరూ — వంట బ్రాహ్మణులను మహారాజ్ లంటారులే — చారూ, సాంబారూ, ఇడ్లెనూ, దోసే మనవంటలన్నీ చేయడం నేర్చుకున్నారు. ఇక్కడకూడా అన్నంతో రెండు గోధుమ రొట్టెలుతింటే బాగుండుననిపిస్తుంది' అన్నాడు.

వచ్చి మూడు నాలుగు రోజులైంది. అవాళ సాయంకాలమప్పుడు, ఉత్తరాదిమోస్తరుగా గోధుమ రొట్టెలూ, బంగాళాదుంపలూ, గుమ్మడికాయూ,

వంకాయా కలిపి తేజ్ పత్రి వగైరా మసాలాతో రస్ తర్కారీ, చేద్దామని సత్యం పార్వతిని ప్రోత్సహించి వంటింటివసారాలో వంటప్రయత్నంలో వున్నాడు. వాళ్ళమ్మ సామగ్రులు సమకూర్చి సాయంచేదామని వచ్చి కూర్చుంది. సత్యంమటుకూ ఉత్సాహంతో 'నేనూ, పార్వతీ తయారుచేసెయ్యగలములే' అంటూ పనిలో నిమగ్నుడయ్యాడు. వాళ్ళమ్మ నవ్వి 'అయితే సరే, మీరిద్దరే వండుదురుగాని; ఏదేనా అవసరముంటే పిలవండి' అని వెళ్ళిపోయింది.

ఇంతలో రాధమ్మ వచ్చి, సంగతి సత్యంతల్లివల్ల విని, 'కాళీవంటకాలు యిద్దరూ తయారు చేస్తున్నారూ' అంటూ వసారాలోకి నవ్వుతూ వచ్చింది. ఆమె చాలా విషయాల్లోలాగునే వంటలోకూడా నేర్పరి. ఇతరప్రాంతాల వంటకాలుకూడా ఆమాత్రం తెలుసును. ఆమె రావడం సత్యానికీ, పార్వతికీకూడా సరదాగా వుంది. ఆమెసహకారంతో మొత్తానికి రొట్టెలూ ఘుమఘుమలాడే కమ్మని వాసనతో కూరా బాగా తయారయాయి. వాళ్లమ్మమ్మకి షుడీ, ఆచారమూ గనుక తినదు; కాని వాళ్ళమ్మా, నాన్నగారికోసం యింత జాగ్రత్తగా అట్టేపెట్టి, రాధమ్మను మొహమాటపెట్టి, ముగ్గురూ ఫలహారంచేశారు. ప్లాస్టులో వున్న కాఫీకూడా సేవించి, డాబా మీదకి వెళ్ళారు.

సత్యం ఈమధ్య నేర్చుకున్న రెండుమూడు కొత్త ట్యూనులు ఫ్లూట్ తీసుకొని వాయింపాడు. సంధ్యవేళ వరకూ సరదాగా కాలక్షేపం అయింది.

రాధమ్మ వెళ్ళినతరువాత సత్యానికి జ్ఞాపకం వచ్చి, నాలు చపాటీలూ, యింతకూరూ జాగ్రత్తగా ఆకులో పొట్లంకట్టి, జావిచెట్టెక్కి 'రాధమ్మగారూ' అని పిలిచాడు. ఆమె ఆశ్చర్యపడి 'ఏం సత్యం?' అంటూ గోడవద్దకు వచ్చింది. 'మరిచిపోయాను ; మరి జగన్నాథంగాడుకూడా రుచి చూడవద్దూ, మనం తయారు చేసినవీ ? ఇదిగో తీసుకోండి. శుభ్రమైన బట్టలతోనే చేశాంకదా, ఆయనకు మడిఅయితే చెప్ప లేను కాని' అన్నాడు సత్యం, నవ్వుతూ. రాధమ్మ మనసు అవ్యక్తానందంతో నిండిపోయింది. ఈ స్వల్ప కార్యంలోనే సత్యంయొక్క నిస్వార్థత, అమాయకత్వం బంధుమిత్రవర్గం ఎడల ఆతనికుండే సమానమైన ఆప్యాయత ఆమెకు గోచరించాయి. 'ఇందుకోసం పనిపెట్టుకు పచ్చావా, మంచివాడివే! నాకూ, ఆయనకూ మరీ ఆప్టేమడీ, ఆచారమూ లేవులే. చాలా సంతోషిస్తాడు. కాని, జాగ్రత్తగా దిగు సుమీ, చీకటిపడుతూంది' అని హెచ్చరించింది.

అవాళ రాత్రి భోజనాలప్పుడు, రాధమ్మ చపాటీలూ, ఉత్తరాదితరహా కూరూ కూడా జగన్నాథం

గారికి సంగతులు చెబుతూ వడ్డించింది. రాధమ్మ అన్నట్టుగానే, ఆయన సంతోషానికి మేరలేకపోయింది. సత్యమంటే మొదటినుంచిన్నీ ఆయన కభిమానమూ, సరదా ఉంటూవచ్చింది. అది నానాటికీ వృద్ధి అవసాగింది. 'చాలా బాగాచేశారు. చూశావా అబ్బాయి బుద్ధి, చురుకుతనమున్నూ. ఆ కుటుంబమే అటువంటిది. భగవంతు డాశీర్వదించి — చూడు, చెబుతున్నా — మంచివృద్ధిలోకి వస్తాడు. అటువంటి అబ్బాయి ఒక్కడు చాలడూ, రత్నంలా వంశానికి వెలుగు తీసుకురావడానికీ? తలిదండ్రుల కింతకన్నా ఆనందవిషయమే ముంటుంది? ఆహా, ఎంత పుణ్యంచేసుకోవాలి!' అంటూ తమకూ అటువంటి కుట్టవాడు లేకపోయేనే అనే ధ్వనితోకూడిన భావలోలత్వంలో, ఏమేమో చెప్పసాగారు.

సత్యాన్ని ఆతరువాత కలుసుకున్నప్పుడు అభినందిస్తూ మాట్లాడి, కాశీవిశేషాలన్నీ అడిగాడు. జగన్నాథంగాడు తను తల్లినికూడాతోడ్కొని ఇదివరకు స్త్రీడరుగారి కుటుంబంతో చిదంబరం, శ్రీరంగం, మధుర, రామేశ్వరం వగైరా దక్షిణాదియాత్రలన్నీ చేశారు. తిరుపతి, భద్రాచలం, సింహాచలంకూడా దర్శించారు.

ఆసంగతులు సత్యంతో చెబుతూ 'హరిద్వారం, బదరీనాథం, కేదారనాథం దర్శించే ఆశాలేదూ, అవ

కాశమూలేదు. కాని గంగాస్నానంచేసి, కాశీ విశ్వేశ్వరుణ్ణి దర్శించి తిరుగుప్రయాణంలో పూరీజగన్నాథుణ్ణికూడా సేనించాలని సంకల్పముటుకూవుంది, ప్రాప్తివుంటే. నువ్వు, మూర్తి అక్కడవుండగానే రావాలనివుందోయ్ అల్లుడూ, కాశీకి' అన్నారు. సత్యం. ఉత్సాహంతో 'తప్పకుండా మీరూ, రాధమ్మ గారూ కలిసిరావాలి. పచ్చేముంచుముటుకూ తెలియ చేస్తూ రాయంజి. మీ సదుపాయాలన్నీ అక్కడ మేం చూస్తాంకదీ' అన్నాడు. సత్యం ఉత్సాహానికీ, ఆదర పూర్వకమైన ఆహ్వానానికీ రాధమ్మా. జగన్నాథు గారూకూడా ముచ్చటపడ్డారు. 'కాలం కలిసిరావాలి కదా. ఎస్తాములే మీరిద్దరూ అక్కడ ఉండగానే; యింకా మూడేళ్లవరకూ అక్కడ చదువులున్నాయి కదా' అన్నారు జగన్నాథుగారు.

ఒక్కొక్కప్పుడు తలుచుకుంటే కాలం చాలా చిత్రగతిలో నడుస్తున్నట్టుంటుంది. నెలరోజుల సెలవులూ యిట్టే గడిచిపోయాయి. ఆలాగే సరదాగా గడిచిపోయాయి కాశీలో రెండు సంవత్సరాలున్నూ; దసరా, వేసవి సెలవల్లో యిదివరకువలెనే యింటివద్ద కులాసాగా కాలక్షేపం అవుతూవస్తూంది.

సత్యానికప్పుడు యిరవై ఒకటో సంవత్సరం. పై ఊళ్లో నివాసమూ, ఈ మూడు నాలుగేళ్ల నూత

నానుభవమూ అతనిలో కొంత మార్పు కలుగ చేశాయి. ఆత్మవిశ్వాసమూ, నవయావనచిహ్నములూ బాగా దృఢపడ్డాయి. ఆకర్షణీయమైన తీరూ, ఒకవిధమైన పక్కదశా అతనిలో ప్రతిఫలిస్తున్నాయి. కాని, ఆదరాభిమానములలోనూ, చక్కని ఆశయములలోనూ సత్యం ఏమీ మారలేదు. చదువూ, టెన్నిస్, ఆట పాటలందు శ్రద్ధాసక్తులతో, ఆరోగ్యమైన విద్యార్థి వర్చస్సుతో రాణిస్తున్నాడు. ఈ రెండు సంవత్సరాలూ ఇంటినుండి పంపే సొమ్ము అనవసరఖర్చులు చేయకుండా వాడుకుంటూ, అందులో మిగిల్చిన మొత్తముతో కెమేరా కొన్నాడు. మూర్తి కిడివరకే కెమేరా వుంది. వాల్లిద్దరూ అచటి దృశ్యాలూ, తోడి స్నేహితులవీ వగైరా, పెద్ద ఆల్బమ్ పట్టేవన్ని ఫోటోలు తీశారు ఈ వేసవి సెలవల్లో మళ్ళీ మూర్తి కూడా రాధక్కవద్దకు వచ్చాడు.

పార్వతికిప్పుడు పదహేడో ఏడు. ఈ సంవత్సరమే స్కూల్ ఫైనల్ పరీక్షకు వెళ్ళింది. పొడుగ్గా ఎదిగినా జూగ్గా, ఆకర్షణీయంగా కనిపిస్తుంది. రెండేళ్ళ తరువాత ఈమారు మొదటిసారి మూర్తి వాళ్ళింటికి వచ్చినప్పుడు మునపటిలాగా చనువుగా ఉండడానికి మొహమాటపడింది. మూర్తి అది గమనించాడో

లేదోకాని, వస్తూనే పార్వతిని పూర్వపువలనే పలక రించి, సందడిగా మామూలుధోరణి ఆరంభించాడు.

అతను వచ్చేప్పటికి సత్యం ఫోటో ఆల్బమ్ పార్వతికి చూపిస్తున్నాడు. మూర్తి అదిచూచి, 'సత్యం ఆల్బమ్ చూశావుకదా, మరి నా ఆల్బమ్ కూడా చూద్దావు కాని; ఎవరిది బాగుందో చెప్పాలి. భోజనం చేశాక అక్కడికి వస్తాడకదూ? పేకాట వేద్దామా? వచ్చేప్పుడు ఫ్లాట్ కూడా తీసుకురాసుమీ సత్యం' అని ఎప్పటి చనువుతో పార్వతి నుద్దేశించి 'కాఫీ ఏమన్నావుందా? చిక్కగా ఉండాలి సుమీ! మీయింట్లో కాఫీ ఫ్లేవ్ ఎప్పుడూ బాగానేవుంటుందిలే' అంటూ పురమాయింపాడుకూడాను. నిజానికి మూర్తి స్వభావ మెటు వంటిదంటే—అతనికెవరివద్దనూ ఆటే మొహమాటమూ లేదు; అతని సాంగత్యంలో ఎవ్వరూ మొహమాటపడే అవకాశమూ కలగనివ్వడు. ఆ కారణంచేతనూ, మింట్లో అందరూ మూర్తిని కుటుంబంలోని అబ్బాయి వలెనే చనువుగా చూస్తున్నందువల్లనూ, పార్వతి మొహమాటంగా మసలడానికి అంత అవసరమూ అవకాశమూ కూడా కలుగ లేదు.

సెలవల్లో చాలా సరదాగా కాలక్షేపం అవుతుంది. మొదటి వారంలోజులూ ఫోటోలుతియ్యడం

కూడావిడి హెచ్చుగావుంది. వేరువేరుగానూ, గ్రూప్ ఫాటోలూ విరివిగాతీశాకు. రాధమ్మగారింట్లో ఫాటో తీసినరోజున, జగన్నాథంగాడు నవ్వుతూ, 'పిన్న వయసులో ఉన్నవారంతా కలిసితీయించుకుంటే గ్రూప్ ఫాటో బాగుంటుందికాని వయసుమీరిన నావంటి వాడితో ఏంబాగుంటుందిమూర్తి, నీ ఆల్బమ్కి? ఎలా తీయడమోచెప్పు; మీ నలుగురికీ ఒకటి నే తీస్తాను' అని, రాధమ్మా, మూర్తి, సత్యం, పార్వతి—నలుగురినీ కూర్చోమని ఫాటోతీశాకు. ఇక పార్వతిఫాటోలు, నిల్చునీ, చెట్టుకింద పడకకుర్చీలో కూర్చోనీ, చదువు కుంటూనూ, అనేకతీరుల్లో అధమం ఓ డజనుఫాటో లేనా తీసివుంటాడు మూర్తి.

అవాళ మధ్యాహ్నమప్పుడు రాధమ్మింటివద్ద, మూర్తిఆల్బమ్లు నలుగురూ చూస్తున్నారు. ఒక ఆల్బమ్లో అన్నీ ఫాటోలేవున్నాయి; రెండోదాంట్లో ఇలస్ట్రేటెడ్ వీక్లీ నుంచీ, అటువంటివే యితర దేశపు పత్రికలనుంచీకూడా ఏరికూర్చిన సూతన వధూవరుల చిత్రాలున్నాయి. మూర్తి కుఱ్ఱతరహా, అమాయ కపుసరదాల్లో యిదొకటి. ఆవధూవరుల చిత్రాలన్నీ అందంగా, ఆకర్షణీయంగావున్నాయి. పార్వతి పేజీలు తిరగవేస్తూంది. రాధమ్మా, సత్యం, మూర్తికూడా చూస్తున్నారు. 'వరునికంటే వధువే బాగుంద'నో,

'వధువుకంటె వరుడే బాగున్నా'డనో, సరదాగా మధ్య మధ్య వ్యాఖ్యానిస్తున్నారు.

ఆఖరు రెండు పేజీల్లో చిత్రాలు లేవు ; కాని, ఎడమవేపు పేజీలో పార్వతి ఫోటో, కుడివేపు పేజీలో మూర్తి ఫోటో వున్నాయి. అవి చూడగానే సత్యం నవ్వుతూ, 'ఇదే విటిరోయి మూర్తి, ఈ ఆల్బమ్ లో ఆఖరున మీ ఫోటో లేమిటి! భలేవాడివే' అన్నాడు. రాధమ్మకూడా నవ్వింది. పార్వతి చెక్కిళ్ళు లజ్జతో ఎఱ్ఱపడ్డాయి. మూర్తి మరింత సిగ్గుతో, 'అబ్బే, బాగా వచ్చాయని ఖాళీగా వుంటే యివి ఆఖరికి అంటించాను. నీదీ, మరేవేనాకూడా పక్కని అంటిద్దామనీ' అన్నాడు, తడబడుతూ. నిజానికి మూర్తి, పాపం, ఏ ప్రత్యేకోద్దేశమూ లేకుండానే ఆఫోటోలు ఆ ఆల్బమ్ లో వుంచాడు. సత్యం నవ్వేవరకూ అతని కది విడ్డురంగా వుంటుండేమోననే సంగతి స్ఫురించనేలేదు. అకస్మాత్తుగా స్ఫురించి చాలా సిగ్గుపడ్డాడు.

కాఫీ తాగినతరువాత, వధూవరుల చిత్రాలున్న ఆల్బమ్ చూచి, పార్వతి ముచ్చటపడ్డదని తెలుసుకోని మూర్తి ఆమెనది తీసుకోమన్నాడు. పార్వతి మొహమాటపడడం చూచి 'ఇంకా నావద్ద అటువంటివే రెండున్నాయి. తప్పకుండా తీసుకోవాలి' అంటూ యిచ్చాడు. మూర్తి ఓసారి సత్యంతో 'నెలపల్లో

ఇక్కడికి ప్రతిసారీ నేనే వస్తున్నాను. నువ్వు, పార్వతీ మాణిగోసారి రాకూడదూ?' అన్నాడు. పార్వతీ, రాధమ్మా అప్పు డక్కడే వున్నాడు. సత్యం 'ఈమాటు వస్తాంటే' అనేశాడు, మామూలుగా. పార్వతికి పెద్దవాళ్ళు వివాహం తలపెట్టే వయసు వచ్చిందనీ, త్వరలోనే జగడం సంభవమనీ సత్యానికి తెలియక పోలేదు. కాని, ఆశ్చర్యమేమిటంటే, మూర్తికీ, పార్వతికీ ఒకరిఎడల ఒకరికి యశావనసహజమైన అనురాగబంధం పెరుగుతున్న జేమో అనే విషయమై యిసుమంతైనా అతని దృష్టి పోలేదు. రాధమ్మమటుకూ ఈ విషయం బాగానే అవగాహన చేసుకున్నది.

తిరిగి కాశీ వెళ్ళేముందు సత్యమూ, మూర్తికూడా జగన్నాథంగారిని తప్పకుండా కాశీ రమ్మని చెప్పారు. 'మూర్తిది ఆఖరు సంవత్సరం; మరే ఆటంకమూ లేకపోతే, నేనుండేదీ యిదికాక మరొక్క సంవత్సరం. పూజా సెలవలముందు వస్తే బాగుంటుంది. అట్టే చలీ వుండదు మరీ గాడ్పుగానూ వుండను. ప్రయాగకూడా వెళ్ళి అంతాకలిసే తిరిగిరావచ్చును. మీరు ముందు సిద్ధపడితేతప్ప జగన్నాథంగారు ప్రయాణం మొదలెట్టేటట్టులేదు' అన్నాడు సత్యం నవ్వుతూ, రాధమ్మ నుద్దేశించి. వాళ్ళ ఆప్యాయతకి రాధమ్మా, జగన్నాథంగారూకూడా చాలా ఆనం

దించారు. తప్పకుండా వస్తామన్నాడు జగన్నాథంగాడు ఉల్లాసంగా.

కాశీ వెళ్ళాక ఈ మూడోసంవత్సరం తొలి రోజుల్లోనే సత్యానికి అనుకోకుండానే ఓ సంఘటన జరిగింది. విశ్వవిద్యాలయంలో లెక్కరకుగా వుంటున్న ఒక ఉత్తరాది ఆయన అబ్బాయి సత్యం సహాధ్యాయుని, స్నేహితుడన్నాడు. ఆ స్నేహపరిచయం మూలాన్ని, సత్యాన్ని వాళ్ళింటి కప్పుడప్పుడూ పిలుస్తూండేవాడు.

పోరుగునవున్న మరొకరిద్దరు అధ్యాపకులతో కూడా సత్యానికి పరిచయమయింది. అందులో ఒక ఆయన చరిత్రశాఖలో పనిచేస్తున్నాడు; బాతాఖానీ ప్రెయిడు. ఆంధ్రులగురించి, దక్షిణాది ఆచార వ్యవహారాలగురించి సత్యంతో అప్పుడప్పుడూ చర్చిస్తూండేవారు. సత్యం ఎడల ఆయన కభిమానమూ, సదభిప్రాయమూ కలిగాయి. ఆయన కుమార్తె మెట్రిక్ కు చదువుతుంది; కుజ్జువాడు దిగువ క్లాసులో వున్నాడు. వారిద్దరికీ ఇంగ్లీషూ, లెక్కలూ కాస్త చెప్పడానికి తగిన ట్యూటర్ కోసం చూస్తున్నాడు.

సంశయిస్తూనే ఓరోజు సత్యంతో ఈ విషయమై ప్రస్తావించారు. సత్యం ఆశ్చర్యపడ్డాడు. అతనికి ట్యూషన్లు చెప్పి ఆర్జించుకోవలసిన ప్రత్యేక వసర మేమిన్నీ లేదు. తాను చెప్పడం విడ్డూరంగా వుంటుండేమోననే

ఊహ తాత్కాలం తట్టింది. లెక్కరడుగారది గమనించి, 'నీకవసరముందని ఎంతమాత్రమూ కాదు సుమీ, నేనీ విషయం ప్రస్తావించడం. చెప్తామనేవాళ్ళు వున్నారు; కాని తగిసవారు దొరకడమే కష్టంగా వుంది. నీ చదువుకు యిబ్బంది లేకపోతే, నీకు సదుపాయమైనవేళ, రోజూ ఒక్కగంట చెబితే చాలు. నీకభ్యంతరం లేకపోతేనే సుమీ. నేను అమెరికాలో వదివేటప్పుడు తీరికసమయాల్లో ఏవేనా పనులుచేసి కాస్త ఆర్జించేవాణ్ణి. అమెరికాలో చాలామంది అలా చేస్తారు. ఇందులో తప్పేమీ లేదు. నేనే కాస్తకూచుని చెబుదామంటే కుదరడంలేదు; పిల్లలకా శ్రద్ధావుండదు. నీకంగీకారమై వీలుపడితే చాలాసంతోషిస్తాను. ఏదో పుచ్చుకునే చెప్పాలి. ఆలోచించి ఏదీ నిశ్చయించేదీ రేపు తెలియచెయ్యవచ్చులే' అన్నారు.

సత్యం ఇంకా ఆశ్చర్యంతోనే 'సరే, రేపు తెలియచేస్తాను. నాయనకు సదభిప్రాయ మున్నందుకు చాలాసంతోషం. లెక్కలంత పరవాలేదుకాని ఇంగ్లీషు మెట్రిక్ చదివేవాళ్ళకు ఇంటరేప్టైనవాణ్ణి చెప్పగలనంటారా? నే నిదివరకెప్పుడూ ఎవరికీ ట్యూషన్ చెప్పలేదు, ఎప్పుడైనా చెల్లెలికి చెప్పడంతప్పిస్తే' అన్నాడు వినయంగా. లెక్కరడుగారు నవ్వుతూ, 'చెప్పేసమర్థత నీకు తప్పకుండావుంది. నీతో పరిచయం

అయి, నాలుగైదుసార్లు సంభాషించేసరికే తెలిసింది. 'నేను తెలియచేస్తావుకదా?' అన్నారు.

సత్యం అంగీకరించడానికి ముఖ్యకారణం ఏమిటంటే, తాను స్వయంగా పార్వతికి మంచి రిస్టువాచీకొని బహుమతిగా యివ్వాలనే అభిలాష ఈమధ్య కలగడం. డిసెంబరుమాసాంతంవరకూ సాయంకాలం ఆటలన్యూక, షికారుగావచ్చి ఓ గంట చెప్పేందుకు వచ్చుకున్నాడు. మూర్తితోకూడా చెప్పాడు. తన వారికిమటుకూ తెలియచేయ వద్దన్నాడు. ఇంగ్లీషు, లెక్కలేగనుక అతని కేమంత శ్రమకాని, చదువు కిబ్బందికాని కలుగలేదు.

పూజాసెలవులిచ్చే ముందురోజునే జగన్నాథం గారి వద్దనుంచి ఆయనూ, రాధమ్మా గయ దర్శించి, రెండురోజుల్లో వస్తున్నట్టు ఉత్తరంవచ్చింది. సత్యం, మూర్తి చాలా ఉషారుగా వున్నారు. సెలవులకు హాస్టెలోగదులు ఖాళీఅవుతాయికదా, వార్డెన్ అనుమతి అడిగి హాస్టెలోనే దింపుదామా అని ఆలోచించాడు. చాలామంది విద్యార్థులు ఇళ్లకు వెళతారు గనుక మరీ సందడిగకూడా వుండరనుకున్నారు. వార్డెను నడిగితే తన కభ్యంతరం లేదనీ, కాని, అతిథిగృహంలో అయితే హెచ్చు సదుపాయంగా ఉంటుందేమోననీ అన్నారు.

స్తేషనుకి ఇద్దరూ వెళ్ళారు. రాధమ్మా, జగన్నాథంగానూ చాలా సంతోషించారు. విశ్వవిద్యాలయంలోనే బసచేయపచ్చునని సత్యం, మూర్తి చెప్పారు. కాని, జగన్నాథంగానూ గంగ ఒడ్డునే విశ్వనాథుని ఆలయానికి సమీపంలో ఏదేనా మంచి సత్రంలో బసచేయడాని కిష్టపడ్డారు. బస చూచుకోవడం, గంగాస్నానం, అన్నపూర్ణ, పిళ్వేశ్వర దర్శనం, తరువాత భోజనం అన్ని సదుపాయాలూ, మూర్తి, సత్యం బాగా కనుక్కున్నారు.

రెండురోజులూ వీరితోనే కాలక్షేపం చేశారు. ఒకరోజు వివిధఘట్టాలూ, మరోరోజు విశ్వవిద్యాలయం, అన్నీ ఓపికగా చూపించారు. నావమీద గంగాతీరపు దృశ్యాలన్నీ చూస్తూ షికారుచేశారుకూడాను. సత్యం, మూర్తి పట్టపట్టి ఒకపూట వాళ్ల హాస్టెలో భోజనం ఏర్పాటుచేశారు. సెలవలవడాన్ని సందడి అంతగా లేదు. కాని ఉన్న విద్యార్థులు ఉపాసకుగానే వున్నారు. మొత్తానికి మర్యాద కెట్టిలోపమూ లేకుండా, చాలా గౌరవంగానే అన్ని సదుపాయాలూ, సౌకర్యాలూ చూచారు, హాస్టెలోనివారుకూడా, చాలా సరదాగా గడిచిపోయాయి రెండురోజులున్నూ.

తరువాత ప్రయాగకూడా అంతా కలిసివెళ్లి, కలకత్తామీదుగా వస్తూ భువనేశ్వరంలో దిగి, అక్కడ

లింగరాజస్వామి ఆలయం మొదలైనవి దర్శించి, ఖండ గిరి గుహలూ, నగరదృశ్యాలూకూడా చూచి, పూరీ చేరాడు. జగన్నాథ దర్శనంకూడా చేశాడు. జగన్నాథం గారి చిరకాల ఆశయం నెరవేరింది. ఇంత సమపాయమైన ప్రయాణం, యింత సరదాయిన యాత్రా ఎప్పుడూ జరగ లేదని రాధమ్మా, జగన్నాథం గారుకూడా ఎంతో ఆనందించి, మెచ్చుకున్నారు. అంతా కలిసి స్వస్థలానికి ప్రయాణమయ్యారు.

సత్యం తాను జాగ్రత్తచేసిన సామ్మ్యతో వాళ్లమ్మకూ, పార్వతికీ, రాధమ్మకూ మూడు శాంతిపురం చేనేతచీరెలూ, అమ్మమ్మకో పొత్తుపంచె, నాన్న గారికీ, జగన్నాథం గారికీ నాణ్యమైన చేతికట్టలూకూడా కొని తీసుకువచ్చాడు. ఈ సంగతి ఇంటికివచ్చేవరకూ రాధమ్మకూ, జగన్నాథం గారికీ తెలియదు. మూర్తి కోసం ఖరీదైన ఆల్బమ్ కూడా ఒకటి కొన్నాడు. అందరూ ఎంతో సంతోషించారు. సత్యం నాన్న గారిది ఆనందాన్ని కాని మరేభావాన్ని కాని అట్టే వెల్లడిచేసే స్వభావం కాదు. ఆయన ఆశ్చర్యానందాలతో 'జ్ఞాపకం డించుకుని అందరికీ తెచ్చావే, బాబూ! నీ సమపాయా లేవీ తగ్గించుకోవడం లేదుకదా? వై డిల్లో యిబ్బం దెప్పుడూ పడకూడదు. పంపేసామ్మ సరిపోతుందా? మొహమాటపడకుండా తెలియచేస్తూండు' అన్నారు.

ఇక రాధమ్మ, బగన్నాధంగారి ఆనందానికి మేరలేదని చెప్పనక్కరలేదు. దసరాసెలవలు ఈమాటుకూడా హాయిగా గడిచాయి.

ఈమారు తిరిగి కాశీ వెళ్ళాక, ఈ మూడో సంవత్సరం వేసవి సెలవల్లో సత్యం యింటికిరాలేదు. కొంతమంది తోడివిద్యార్థులూ, అధ్యాపకులతో కలిసి సత్యం, మూర్తి కాశీకి వెళ్ళారు. అక్కడ మూడు వారాలు గడిపి మూర్తి, మిగతావారంతా ఇళ్లకు బయలుదేరారు. సత్యం, అతని సహాధ్యాయులైన స్నేహితు డొకతనూ మాత్రం, తోడి విద్యార్థులైన ఒక కాశీకి నివాసుని ప్రోత్సాహంతో, మిగతా సెలవులుకూడా కాశీకిలోనే గడిపారు.

మూర్తిచదువు పూర్తిఅయినందున, ఆఖరు సంవత్సరంలో అతని సన్నిహిత సహవాసం లేకపోవడం సత్యానికి వెలితిగానేవుంది. మూర్తి తో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలుమటుకూ తరచుగానే సాగుతున్నాయి. పరీక్ష పేసైన కొద్దిమాసాల్లోనే మూర్తికి జామ్షెడ్ పూర్ లో ఉన్యోగమయినసంగతి తెలిసి సత్యం చాలా సంతోషించాడు.

దసరా సెలవలకు సత్యం యింటికి వచ్చాడు. రోజులు సరదాగా గడుస్తున్నాయి. తిరిగి ఆఖరుసారికి కాశీప్రయాణం దగ్గరపడుతుంది. మరునాడు ప్రయాణం

అనగా దిగువరోజు సాయంకాలం రాధమ్మగారింటికి వెళ్ళాడు. సత్యం వెళ్ళేటప్పటికి జగన్నాథంగారు పడుకుని వున్నారు. రాధమ్మ, ఆయన పక్కమీదనే కూర్చునివుంది.

సత్యం ఆశ్చర్యంతో 'ఏమీ, వంట్లో బాగులేదా?' అన్నాడు. జగన్నాథంగారు, నీరసంగా నవ్వుతూ, 'రావోయ్ అల్లుడూ! డా, కూవో. ప్రయాణం కాబోలు' అన్నారు. అవాళ ప్రొద్దుటినుంచీ జగన్నాథంగారికి సుస్తీగావుందని రాధమ్మ చెప్పింది. ఈసంగతీ, ఆసంగతీ మాట్లాడుకున్నారు.

జగన్నాథంగారు, ఆప్యాయంగా, సత్యంచేయి తన చేతిలోకి తీసుకొని 'ఇకనేముంది, మరో ఆరు మాసాల్లో చదువు పూర్తిచేస్తావు. మూర్తిలాగునే సంవత్సరంలోనే ఉద్యోగం సంపాదిస్తావు. పెద్ద యింజనీరువయి మీ నాన్నగారిలాగునే మంచికారవం సంపాదించాలని ఆశీర్వాదిస్తున్నా, బాబూ! నీ మొహంఎదట చెప్పకూడదుకాని, భగవంతుడు నీకు మంచిగుణాలను ప్రసాదించాడు, నుంచివంశంలో జన్మించావు. అందుకు తగ్గట్టు, అందర్నీ సంతోషపరుస్తూ చక్కగా పైకి వస్తున్నావు. మల్లమొక్క గడ్డిపువ్వెందుకు పూస్తుంది! నిన్నెప్పుడూ ఇద్దరం తలుస్తూ, సంతోషిస్తూంటాం.

'ఏదో చాదస్తంగా మాట్లాడుతున్నా. ఈ

యిరవై ఏళ్లలో ఎప్పుడూ నే నిలా సుస్తీపడలేదు. స్తీడరుగారింట్లో చేరి ముప్పైమూడేళ్లు దాటింది. ఇది వరకు నీరసమన్నది ఎరగను. కాని పూర్వపుటపిక యిహా తగుఁగూంఁదోయ్, అల్లుడూ. నాకు మీ అత్త తప్ప యింకెవ్వరూ కావలసిన బంధువులు లేరు; మూర్తి ఒక్కడే నీలాగు ఆదరపడతాడు. స్తీడరు గారి కుటుంబమూ, ఈ ఆరేడేళ్ల పట్టి మీకుటుంబమూ, మీరే మాకు బంధువులూ, ఆపులున్నూ. పంతులు గారూ పెద్దవారైనారు. వారికీ యిహా ఆట్టే ప్రాక్టీసు చెయ్యాలని లేదు; పిల్లలు చేతికందినచ్చారు. నేనూ ఇహా విరమించుకుంటాను. ఏదో సజావుగానే వెళ్ళి పోయింది యిన్నాళ్లూ.

‘ఆ కాశీయాత్రకూడా నువ్వు, మూర్తి బాగా జరిపించేశారు. ఆహా, ఎప్పుడూ మరిచిపోము. నా కింకేం కోరికలుంటాయి’ అంటూ రాధమ్మవేపు తిరిగి, ‘పాపం, యింకా చిన్నది; మీ అత్త చాలా దొడ్డమనిషినుమీ, నా మీద అభిమానం కొద్దీ యిన్నేళ్లూ పుట్టింటికేనా వెళ్లలేదు’ అని ఏదో బాధగా అన్నారు. ఆయన కళ్లలో నీళ్లు తిరిగాయి.

ఆ మాటలతీరూ, దృశ్యమూ సత్యానికి విస్తయమూ, విచారమూ కలిగించాయి. సత్యం ఏమనాలో తెలియక, కాస్త కంగారుతోనే ‘త్వరలోనే నయ

మవుతుందిలండి. నిమ్మళంగావున్నసంగతి వ్రాయించండి. వస్తామరి' అని వెళ్లాడు. ఇంటికి వెళ్ళేముందు బజారు నుంచి బత్తాయిపళ్ళూ, ద్రాక్షపళ్ళూ కొనితెచ్చి, పార్వతితో, 'పాపం, జగన్నాథంగారికి సుస్తీగావుంది. ఎందుకో, కాస్త అద్దెర్యంగా మాట్లాడినట్లనిపించింది; జ్వరంగాబరా అయివుంటుందిలే. కనుక్కుంటూండేం? రేపు పెంవరాళే ప్రయాణం; మళ్ళీచూడ్డానికి వీలుండదు. ఈ పళ్ళు వాళ్ళకీయ్యి. ఉత్తరాలు రాస్తూండేం? మూర్తికంపెనీకూడా యీమాటులేదు; అసలేతోచదు' అన్నాడు.

కాశీచేరిన మాసం రోజుల్లోగానే, పాపం, జగన్నాథంగారు, అనుకోకుండా, మరణించినట్టు యింటివద్దనుండి ఉత్తరంవచ్చింది. సత్యానికి తట్టుకోలేని పెద్ద ఘాత తగిలినట్లనిపించింది. మాట్లాడుకోడానికి మూర్తిఅయినా లేడు. జగన్నాథంగారిపై ఆప్యాయతేకాకుండా, సత్యానికి చాలా గౌరవంకూడా వుంది. ఆయనన్న ఆఖరుమాటలు గుర్తుకొచ్చి దుఃఖావేశం కలిగింది. పాపం, రాధమ్మకు ముంజెట్లావుంటుందో? ఇంటికి వెళదామా, అనిపించింది. కాని తాను వెళ్ళి చేసేదేమిటి? స్త్రీజరుగారి కటుంబం ముఖ్యంగా అన్ని విధాలా ఆపత్సమయంలో ఆదుకున్నారనీ, రాధమ్మను పుట్టింటివారు తీసుకువెళ్లారనీకూడా ఉత్తరంలోవ్రాశారు.

ఏదో మనసులో భారంగా వుంది. తన బాధని కాని, సానుభూతినికాని ఎవరికి తెలియచెయ్యడం? రాధమ్మకే వ్రాద్దామంటే ఏదో ఆందోళనతో చెయ్యి వెనకకు లాగుతుంది. రెండు మూడు రోజులవరకూ విచారమూ, దిగులుతో చాలా బాధపడ్డాడు. పార్వతికీ, మూర్తికీకూడా రాధమ్మగారికి తన విచారమూ, సానుభూతీ తెలియచేయమని . అన్నిసంగతులతో వ్రాశాడు. ఎప్పటివలెనే రాధమ్మతో సరదాగా మాట్లాడుకోవడంకాని, జాబిచెట్టు ఎక్కి కూర్చోడం కాని ఇక యింటికివస్తే వుండవుకదా అని తట్టింది. కాని, సున్నితహృదయంకల సత్యాని కీతలంపు స్వార్థంతో కూడిన దేమో అనే అనుమానంకూడా వేసి మధన పడ్డాడు. ఉండుండి, ఆ ఆలోచనమటుకూ తడుతూనే వుంది.

ఒడుదుడుకులు ఉంటూనే వుంటాయి; తిరిగి ప్రశాంతతా వుంటుంది. జీవితపుతీరే అంత. ఆఖరిపరీక్షలు సమీపిస్తున్నాయి. సత్యం శ్రద్ధగా, ఓవిధమైన ఏకాగ్రతతో చదువసాగేడు. పరీక్ష లారంభమైనాక, మూర్తి వద్దనుండి, కంపెనీపనిమీద కలకత్తావచ్చినట్టూ, వారం, పదిరోజులు — బహుశా సత్యం పరీక్ష లయే వరకూ — తానక్కడ ఉండవలసి ఉంటుందనీ, సత్యం

ఎప్పుడు బయలుదేరేదీ వ్రాస్తే స్టేషనుకు వస్తాననీ ఉత్తరం వచ్చింది.

ఈమధ్యప్పుడూలేని ఉత్సాహం కలిగింది. ఇక నాల్గోజుల్లో పరీక్ష లైపోతాయి. కాశీనివాసమూ, చదువూ పూర్తిఅవుతాయి. తోవలో మూర్తిని కలుసుకొని, ఇంటికి త్వరలోనే వెళ్ళడమంటే ఉల్లాసం గానేవుంది. ఈ అయిదారేళ్లూ ఎంత సరదాగా గడిచిపోయాయి! భవిష్యత్తుగురించి ఊహించడానికే మనస్తోరించడంలేదు. పరీక్షలయాక బయలుదేరేటప్పుడు మాత్రం, ఈ నాల్గు సంవత్సరాలూ తోడివిద్యార్థులతో అప్పుడప్పు డెన్ని చిన్నచిన్న విమర్శనలు చేసినా, కాశీఅన్నా, విశ్వవిద్యాలయంఅన్నా ఏదో బంధం ఏర్పడినట్లనిపించింది.

హారాస్టేషనులో దిగేటప్పటికి మూర్తి అవుపించాడు. ఇద్దరికీ చాలా ఉత్సాహంకలిగింది. తాను భవానీపూర్ 'ఆంధ్రా హోమ్'లో వుంటున్నాననీ, సత్యాన్నికూడా అక్కడే బసచెయ్యమనీ చెప్పి, మూర్తి బసకు టేకీ మాట్లాడాడు. రెండుమూడు రోజులు కలకత్తాలో ఖాగా కాలక్షేపంచేశాడు. సార్వతికి రిస్టు వాచీ కొనడాని కిద్దరూ కలిసేవెళ్లారు. మరో సాతిక రూపాయలు హెచ్చుఖరీదైనా, యిదే ఖాగుంటుం దంటూ మూర్తే వాచీ, మ్రొస్త్రూకూడా సెలెక్టుచేశాడు.

సత్యం మరునాడు ప్రయాణమనగా క్రిందటి రాత్రి వెన్నెట్లో డాబామీద కూర్చుని చాలాసేపు మాట్లాడుకున్నారాత్మీయంగా, యిద్దరు మిత్రులూ, ముఖ్యంగా రాధమ్మగురించి, జగన్నాథంగారిగురించి ఆవేదనతో ప్రసంగించాడు సత్యం. అకస్మాత్తుగా జ్ఞాపకంవచ్చి 'ఫ్లూట్ ప్రాక్టీసు చేస్తున్నావా సత్యం? మొన్న బాగున్నట్టుకనిపిస్తే నీకోసం ఓఫ్లూట్కోన్నాను' అన్నాడు మూర్తి. సత్యానికి చటాలున పాతస్మృతులు-తను ఫ్లూట్ మీదా, రాధమ్మ హాకోనియమ్ మీదా కలిసి పాడడం - జ్ఞాపకం వచ్చాయి. సత్యం ఊరుకోవడం చూచి, 'అలా ఊరుకున్నావే? అంత సరదాగా వాయించేవాడివి?' అన్నాడు మూర్తి. 'అబ్బే, ఏం లేదు; చాలా ధాంక్కు, మూర్తి' 'అన్నాడు సత్యం. సాగనంపడానికే మూర్తి స్టేషనుకువచ్చి, 'నేనుకూడా సెలవుమీద త్వరలోనే వస్తున్నాలే' అన్నాడు.

సత్యానికింటివద్ద పూర్వపు సరదా, ఉత్సాహ మూ కలగ లేదు. రాధమ్మ లేకపోవడం చాలా లోపం కలిగించింది. జాబిచెట్టుకేసి వెళ్ళడానికే మనస్కరించడంలేదు. పార్వతితోమటుకూ ఆత్మీయంగా అన్ని సంగతులూ చెప్పసాగేడు. వచ్చిన నాలుగైదురోజులలోనే పార్వతికి వివాహం నిశ్చయమైనట్టూ, పెళ్ళి

ప్రయత్నాలు సాగుతున్నట్టూ తెలుసుకొని విస్మయ పడ్డాడు.

వాళ్ళ నాన్నగారే సత్యంలో 'పార్వతికి మీ మూర్తినిచ్చి వివాహం నిశ్చయమయింది, తెలుసును కదూ?' అన్నాడు. అన్నివిధాలా ధోరణిగినదీ, సంభవమైనదిన్నీ, కాని ఎందుచేతనో సత్యాని కీషిషయం ఎప్పుడూ సహజంగా తట్టవలసినట్టు తట్టలేదు. అందుచేత చాలా ఆశ్చర్యపడ్డాడు. మూర్తీ తన ఉద్దేశం మొదట రాధమ్మకి తెలియచేశాడనీ, పార్వతీ, తన తలిదండ్రులూ ఇష్టపడ్డారని తెలుసుకున్నతరువాత, మూర్తి తలిదండ్రులకుకూడా రాధమ్మే తెలియచేసిందనినీ, మెల్ల మెల్లగా తెలుసుకున్నాడు.

సత్యాని కీ సంబంధం నిశ్చయించడం బహు ఆనందంగావుంది, కాని ఇంతవరకూ మూర్తికాని, మరెవరుకాని స్పష్టంగా తనకు సూచించలేదేమో అని కొంచెం నొచ్చుకున్నాడుకూడాను. కాని వెంటనే, ఈ ఒకటిరెండు సంవత్సరాల్లోనూ వాళ్లమ్మూ, నాన్నగారూ మూర్తిగురించి ప్రసంగిస్తూవచ్చే ధోరణి, పార్వతీ, మూర్తులయొక్క అన్యోన్యతనూపటి గ్రహింపకపోవడం తన తెలివితక్కువేమోనని తట్టింది.

ఆమధ్య తను కాశీలో వున్నప్పుడు, మూర్తి తలిదండ్రులు రాధమ్మగారింటికివచ్చి, తమయింటికి

కూడా వచ్చారని ఇంటివద్దనుంచి వ్రాసినసంగతికూడా గుర్తుకొచ్చింది. తమ కుటుంబానికీ, మూర్తివాళ్ళ కుటుంబానికీ బంధుత్వంలేదు; నిజమే. శాఖాభేదాలే రోజుల్లో ఎవరూ అంతగా పాటించరు; పాటించవలసిన అవసరమూ లేదు; బహుశా అట్టి భేదాలంతరించవలసిన అవసరముందేమో. యదారానికీ శాఖాభేదాలెటు వంటివో సత్యానికీకాని, మూర్తికికాని అసలు తెలియనే తెలియవు. అటువంటిప్పుడు, అన్నివిధాలా వాంఛనీయమై, అతి సహజమైన ఈవిషయం ఇంత వరకూ తనకు తట్టినందుకు కొంచెం సిగ్గుపడ్డాడు.

తాను గ్రహించేవుంటాడని భావించినా ఒక్కరైనా — పోనీ, మొన్నకలకత్తాలో మూర్తిఅయినా— తాస్త సూచించి ఉండకూడదా అనే భావంమటుకూ పూర్తిగా పోలేదు. ఏమయినా, చాలా యోగ్యమైన సంబంధం; చెల్లాయి అదృష్టవంతురాలని ముచ్చట పడ్డాడు. వాళ్ళ నాన్నగారే చెప్పారు : మూర్తి తలిదండ్రులు వివాహలాంఛనాలూ, వగైరా అన్ని విషయాలలోనూ చాలా గౌరవంగానూ, పెద్దమనిషితరహాగానూ మాట్లాడారనీ, ఏమయినా, మూర్తి కట్నం తీసుకోవన్నాడనినీ, పార్వతికి వివాహసమయాన తామివ్వదలచిఉంచిన మూడువేలూ పార్వతిపేరనే ఉంచమన్నారనినీ; పార్వతిమాత్రం వధూవరు లిరువురి

పేరా బ్యాంకులో వెయ్యమన్న ఉద్దేశం కనపర్చిందని కూడా చెప్పారు. సత్యం చాలా సంతోషించాడు.

వివాహ ప్రయత్నాలూ, శుభ లేఖలూ వగైరా విషయాల్లో సత్యం ఉత్సాహంగా పాల్గొనసాగేడు. రాధమ్మగారికి ఆమె పెత్తలిగారి కుటుంబానికి శుభ లేఖలతోపాటు ప్రత్యేకంగా ఉత్తరాలుకూడా వ్రాయించాడు. పెళ్ళి పందిరితో, గుమ్మాలకు పసుపు కుంకుమతో, తోరణాలతో ఇల్లు కలకల్లాడుతూ మంగళ ప్రదంగావుంది.

పెళ్ళికిముందురోజు మగ పెళ్ళివారంతావచ్చారు. రాధమ్మూ, ఆమెతల్లి, పెత్తల్లి, పిల్లలూ అంతా వచ్చారు. దగ్గరలోనే సదుపాయంగా విడిది. సత్యం రాధమ్మను చూచి సంవత్సరం కావస్తోంది. ఈమాట ఆమెను కలుసుకున్నప్పుడు ఆమె తల్లికూడా అక్కడే వుంది. సత్యానికి సంతోషమూ, ఈమధ్య కలిగిన కష్టానికి విచారమూ కూడా కలిగాయి. రాధమ్మకూడా కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకున్నా సత్యాన్ని చూచి చాలా సంతోషించింది. రాధమ్మతల్లి సత్యంతో ఎంతో ఆప్యాయంగా రాధమ్మ ఎప్పుడూ అతనిగురించి, వాళ్ళ కుటుంబాన్నిగురించి చెబుతుందని అంటూ మాట్లాడింది. రాధమ్మలో సత్యానికి మార్పట్టే కనపడలేదు. పూర్వపువలెనే చనువుగా మాట్లాడింది.

అవాళరాత్రి సత్యం, రాధమ్మా చాలాసేపు వరకూ అన్నిసంగతులూ మాట్లాడుకున్నారు. జగన్నాథంగారిగురించి వచ్చినప్పుడు రాధమ్మ 'నిన్ను చూచి ఎంత ముచ్చట పడేవారనుకున్నావు సత్యం! ఎప్పుడూ నిన్ను మెచ్చుకుంటూనే ఉండేవారు. ఈ సంబంధం నిశ్చయమై మీకుటుంబంలో బాంధవ్యం కలుగుతూం దని ఎంత సంతోషించారనుకున్నావు! చాలా ఎన్ని కై న స్వభావమాయనది. ఒక్కసారికూడా నాతో కఠినంగా మాట్లాడలేదు; నాకెట్టి లోపమూ కలగనివ్వ లేదు. సుస్తీగా వున్నప్పుడు నాతో 'నాకు బాగా గడిచిపోయింది. నీగురించితప్ప నాకేచింతా, కోరికా లేదు' అన్నారు. ఈమాటలని, రాధమ్మకళ్ళు తుడుచుకొని, 'మనకు భగవంతుడు పిల్లలను ప్రసాదించలేదు; కోరికవుంటే, తప్పకుండా ఎవరినేనా కావలసినవారిని చెంచుకో' అన్నారు. రెండేకరాల భూమి, భీమా మొత్తంతో కలిసి పదిపన్నెండువేలూ నాకే చెండే ట్టు స్త్రీడరుగారి ద్వారా ఏర్పాటుచేశారు. వాపం, పంతులు గారు కూడా ఎప్పటి అభిమానమూ, దయా మాయందు కనపరుస్తూనే వున్నారు' అని చెప్పింది.

తరువాత వీరిద్దరి కుటుంబాలకీ స్నేహంకలియడం మొదట్లో రాధమ్మకూ, సత్యానికీ పరిచయం అయిన

పరిస్థితులూ, అన్నీ నవ్వుతూనే కాస్తవేదనతో తలుచుకొని మాట్లాడుకున్నారు.

కుష్టంగానే అయినా, నిర్విఘ్నంగా, లాంఛనాలకూ, వేడుకలకూ ఎట్టిలోపమూ లేకుండా, శోభాయమానంగా పార్వతీ, మూర్తుల వివాహం జరిగింది. వచ్చిన పెద్దవాళ్ళంతా శాఖాంతరవివాహాన్ని అభినందిస్తూ, జత బాగాకుదిరిందని వధూవరులను ప్రశంసిస్తూ, సంతోషంగా ఆశీర్వదించారు. నూతనదంపతులిరువురిపేరూ మూడువేలతోపాటు కొత్తకాపురానికి కావలసినవి కొనుక్కోడానికిగాను మరో అయిదు వందలు వధువుతలిదండ్రులిచ్చారు.

రాధమ్మ పార్వతికి చీర, సాగసైన వెండి కుంకుమభరణీ, మూర్తికి సూటుబట్టా ఇచ్చింది. సత్యం చెల్లాయికి రిస్తువాచీ ఇచ్చినమీదట, మూర్తి, 'చూచారా, చెల్లాయంటే సత్యాని కెంతఆపేక్షో? నా కేమైనా ఇచ్చాడా? చెల్లాయికైతే బహుమతి ఇవ్వడానికని కాశీలో ట్యూషన్లుకూడా చెప్పి ఆర్జించాడు' అన్నాడు.

ఈసంగతి పార్వతికి తన తలిదండ్రులకూ తెలిసిపోయిందని సత్యం సిగ్గుపడ్డాడు. కాని వెంటనే 'అసలు వాచీని మూర్తే సెలెక్టు చేశాడు కలకత్తాలో, పాతిక రూపాయలు హెచ్చువేయించి తన భార్యకని! ఎంత

గడుసువాడో చూచారా? పెళ్ళికాకముందే ప్రెజెంటు చేశాడు పార్వతికి తనదీ, పార్వతిదీ ఫోటోలతో ఆల్బమ్!' అన్నాడు. మూర్తి, పార్వతీ కూడా చాలా లజ్జతులైనారు. అంతా వేడుకగా నవ్వుకున్నారు.

వధూవరులు పెద్దలకు పాదనమస్కారము చేస్తూ, రాధమ్మకుకూడా పాదనమస్కారం చేశారు. ఆమె! ఆనందాశ్రువులతో దీవిస్తూ, 'సత్యం, నిన్నుకూడా ఇలాగే త్వరలో దీవించాలిమరి' అంది. సత్యం సిగ్గుతో చూపులు దించుకున్నాడు.

గృహప్రవేశానికి తరలివెళ్లేముందు రాధమ్మతో మూర్తి, అక్కడ సదుపాయమైన ఇల్లు చూచాననీ, తప్పకుండా తమతో జామ్ షెడ్ ఫూర్ వచ్చి రెండు నెలలైనా ఉండాలని కోరుతూ చెప్పాడు. సత్యంతో కూడా, ఉద్యోగం అయ్యాక వీలుండడం కష్టసాధ్యం గనుక, ఇప్పుడే తప్పకుండా రావలసిందనీ మరీ, మరీ చెప్పాడు.

పెళ్లివారంతా పెళ్లిపోయారు. పార్వతి వెళ్ళడం ఇల్లు మరీ చిన్నపోయింది. సత్యానికి మొదటినుంచినీ చెల్లాయంటే అమిత అభిమానం. సరే, సుఖంగా వుంటుంది; తరుచుగానే పుట్టింటికి వస్తూంటుందికదా అనుకున్నాడు. రాధమ్మకూడా వెళ్లిపోయింది. వెళ్లే ముందు, సత్యం 'మీరుకూడా అంత తొందరగా పెళ్లి

